

บทที่ 4

ผลกระทบของโรคเอดส์ที่มีต่อการศึกษา

ชีวิตเริ่มต้นที่ครอบครัว การติดเชื้อเอดส์ของบิดาและ/หรือมารดา จึงเป็นการเริ่มต้นที่ส่งผลกระทบต่อเด็กอย่างไม่มีทางหลีกเลี่ยง ผลกระทบที่ได้ก็ได้รับทางตรง คือ การติดเชื้อเอดส์ และผลกระทบทางอ้อม อันได้แก่การถูกรังเกียจเพียงคนนั้นที่จากสังคม การขาดผู้ดูแล การสูญเสียญาติ ตลอดจนจนกระทบถึงการศึกษาทั้งในโรงเรียนและนอกโรงเรียน

การวิจัยชุมชนบ้านกลุ่ม ในเรื่องผลกระทบของการติดเชื้อเอดส์ที่มีต่อการศึกษา ผู้วิจัยเลือกศึกษาระดับเล็ก ในครอบครัวผู้ติดเชื้อเอดส์ที่มีลูกอยู่ในวัยศึกษาเล่าเรียนระดับชั้นประถมศึกษา จำนวน 4 ครอบครัว การศึกษาทำความเข้าใจพื้นฐานของครอบครัวและสังคมหมู่บ้านกลุ่ม จะช่วยให้เกิดความเข้าใจปัญหาผลกระทบอันลึกลับซับซ้อน ที่เกิดขึ้นจากการติดเชื้อเอดส์ อันส่งผลกระทบต่อการศึกษาของผู้ติดเชื้อได้ชัดเจนยิ่งขึ้น

ชุมชน ครอบครัว และความสัมพันธ์ในชุมชน

ดอกคำใต้ เป็นอำเภอเล็กๆ อำเภอหนึ่งของจังหวัดพะเยา ที่สะท้อนให้เห็นถึงผลพวงของการพัฒนาประเทศ ตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ที่มุ่งเน้นการพัฒนาทางด้านอุตสาหกรรม จนก่อให้เกิดความเหลื่อมล้ำระหว่างสังคมเกษตรกรรม และสังคมอุตสาหกรรม ความแตกต่างของรายได้ และการเปิดรับภาวะทันสมัยจนเกิดค่านิยมหลงวัตถุ ทำให้เกิดภาวะการล่มสลายของครอบครัวและสังคมชนบท เป็นแรงผลักดันให้กลุ่มสาวในหมู่บ้านตามเขตชนบทไหลทะลักออกไปทำงานนอกท้องถิ่น โดยเฉพาะ "หญิงสาว" ที่กลายเป็นสินค้าราคาดีของครอบครัว อันจะช่วยยกระดับฐานะของพ่อแม่ให้อยู่สุขสบาย และยอมรับเป็นค่านิยมในการตอบแทนบุญคุณพ่อแม่ที่สังคมยอมรับ

ตลอดช่วงระยะ 20 ปีที่ผ่านมา มีหญิงสาวชาวดอกคำใต้รุ่นแล้วรุ่นเล่าที่ไหลทะลักออกไปแสวงโชคตามเมืองใหญ่ๆ และบ้างก็ยอมละทิ้งบ้านเกิดเมืองนอนไปทำงานถึงต่างประเทศ

ด้วยความเข้ายวของเม็ดเงินก้อนโต ผลของการมีสินค้าส่งออกที่ขายดีทำให้เกิดการไหลทะลักของเงินตรากลับเข้ามาสู่ท้องถิ่นจำนวนมากเช่นกัน สถาบันการเงิน 5 แห่งเปิดบริการแข่งขันเพื่อรองรับเงินตราที่บรรดาหญิงสาวส่งกลับมาให้พ่อแม่ และครอบครัว เดือนละไม่ต่ำกว่า 10 ล้านบาท (จากการบอกเล่าของชาวบ้านและตรวจสอบจากธนาคาร) สถานะเจริญรุ่งเรืองเข้ามาราวกับดอกเห็ด ร้านอาหาร คาราโอเกะ มีเกือบทุกหมู่บ้าน รวมทั้งสถานบริการทางเพศ อีก 14 แห่ง บริษัทเดินรถเปิดบริการถึงตัวอำเภอ และบางจุดของหมู่บ้าน มีทั้ง รถธรรมดา และรถปรับอากาศให้เลือกเพื่อรองรับจำนวนผู้โดยสารที่เดินทางเข้าออกวันละไม่ต่ำกว่าร้อยคน ผลจากการเดินทางของคนเป็นจำนวนมากได้มีการเปิดโรงแรมถึง 3 แห่ง ไว้บริการคนที่เดินทางเข้าออกอำเภอดอกคำใต้ ร้านมอเตอร์ไซด์ขายสาขาจากในเมืองเข้ามาบริการถึงตัวอำเภอ มีให้เลือกหลายรุ่นหลายยี่ห้อ ตามความต้องการของตลาด ตัวแทนจากฝ่ายมอเตอร์ไซด์ที่ใหญ่แห่งหนึ่งของอำเภอดอกคำใต้ เล่าว่า

"คนดอกคำใต้นิยมใช้รถมอเตอร์ไซด์กันมาก บางบ้านมีลูกสามคนที่ขี่รถ 3 คันเลย เมื่อก่อนในแต่ละเดือนมียอดขายไม่ต่ำกว่าเดือนละร้อยคันขึ้นไป ลูกค้ามีทั้งชาวไร่ ชาวนา นักเรียน พวกนี้ส่วนใหญ่จะซื้อเงินสดกัน เดี่ยวนี้เขา เศรษฐกิจไม่ดี พวกผู้หญิงไปทำงานน้อยลง สภาพเศรษฐกิจของอำเภอดอกคำใต้ เมื่อ 4-5 ปีก่อนดีมาก เขาไปทำงานต่างประเทศได้เงินมาเยอะ พอมีเอดส์ก็ไม่ค่อยไปกันแล้ว"

คนขายรถมอเตอร์ไซด์

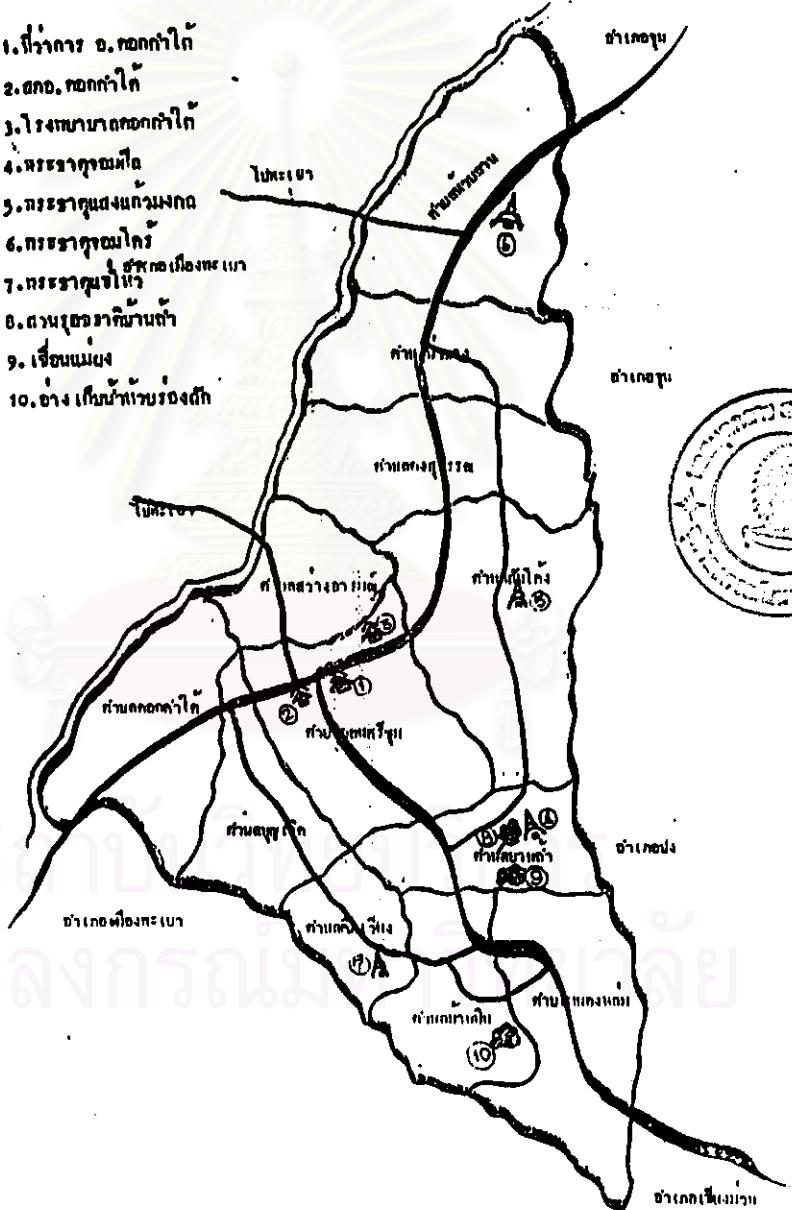
ในช่วง 2 - 3 ปีที่ผ่านมา อำเภอดอกคำใต้เกิดปัญหาการแพร่ระบาดของโรคเอดส์ ทำให้จำนวนคนเดินทางลดน้อยลงเหลือวันละไม่กี่สิบคนตลาดร้านค้าเริ่มซบเซา บางแห่งถึงกับปิดกิจการปล่อยให้รกร้างว่างเปล่า สินค้าอุปโภคที่ขายคืออย่างเช่นรถมอเตอร์ไซด์ที่มียอดจากปลายลดลง อันบ่งบอกถึงรายได้ที่ลดลงของประชาชน ผลของการแพร่ระบาดของโรคเอดส์ ส่งผลให้สถานบริการทางเพศปิดกิจการไปถึง 13 แห่ง ยังคงเหลือไว้เพียงแห่งเดียวที่ยังคงฝ่ากระแสนับเขี้ยวกรากาเมกันเมย์ของโรคเอดส์

แผนที่อำเภอคอกก่าใต้

สถานที่ตั้งหน่วยงาน ข. ของอำเภอคอกก่าใต้

1. โบราณสถาน อ. คอกก่าใต้
2. สภ. คอกก่าใต้
3. โรงพยาบาลคอกก่าใต้
4. พระราชอุทยานสราญ
5. พระราชอุทยานสงฆาวงศก
6. พระราชอุทยานโกวิท
7. พระราชอุทยานโองการ
8. สวนพฤกษศาสตร์บ้านท่า
9. เขื่อนแม่ยม
10. อ่างเก็บน้ำห้วยบรื่องด้ก

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

เมื่อเดินทางเข้าไปที่อำเภอดอกคาใต้ จะมองเห็นบ้านเรือนรูปทรงทันสมัยปลูกเรียงรายสองฟากถนน ถ้าเปรียบเทียบกับอำเภอชั้นนอกของจังหวัดอื่นๆ ในภาคเหนือแล้ว สภาพของบ้านของชาวนาที่เป็นสังคมเกษตรกรรมเปลี่ยนแปลงไป ไม้เหล็กร่องรอยของบ้านที่เป็นเรือนไม้ได้ถูกร้าง และมีวัวควายผูกสามไว้กับเสาบ้าน ควายเหล็กถูกซื้อเข้ามาแทนที่ควายดึกที่ห้องคอยงูไปเลี้ยงในทุ่งนา มอเตอร์ไซด์คันโก้และรถยนต์ราคาแพงถูกซื้อมารีંગบนถนนคอนกรีต เกวียนเล่มเก่าที่เคยรับบรรทุกของนาไร่มา กลายเป็นสินค้าราคาถูก ที่ถูกซื้อไปแปรสภาพเป็นรั้ว หรือเครื่องประดับบ้านของเศรษฐี

อำเภอดอกคาใต้ เดิมเป็นอำเภอหนึ่งของจังหวัดเชียงราย และได้ย้ายมาขึ้นตรงกับจังหวัดพะเยาเมื่อปี พ.ศ. 2520 ตั้งอยู่ทางทิศตะวันออกของจังหวัดพะเยา ห่างจากตัวจังหวัดประมาณ 14 กิโลเมตร มีเนื้อที่ทั้งสิ้น 864 ตารางกิโลเมตร โดยมีอาณาเขตติดต่อดังนี้

ทิศเหนือ	ติดต่อกับ อำเภอเมืองพะเยา และอำเภอป่าแดด จังหวัดเชียงราย
ทิศใต้	ติดต่อกับ อำเภอเชียงม่วน จังหวัดพะเยา และอำเภอจาว จังหวัดลำปาง
ทิศตะวันออก	ติดต่อกับ อำเภอจุน จังหวัดพะเยา
ทิศตะวันตก	ติดต่อกับ อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา

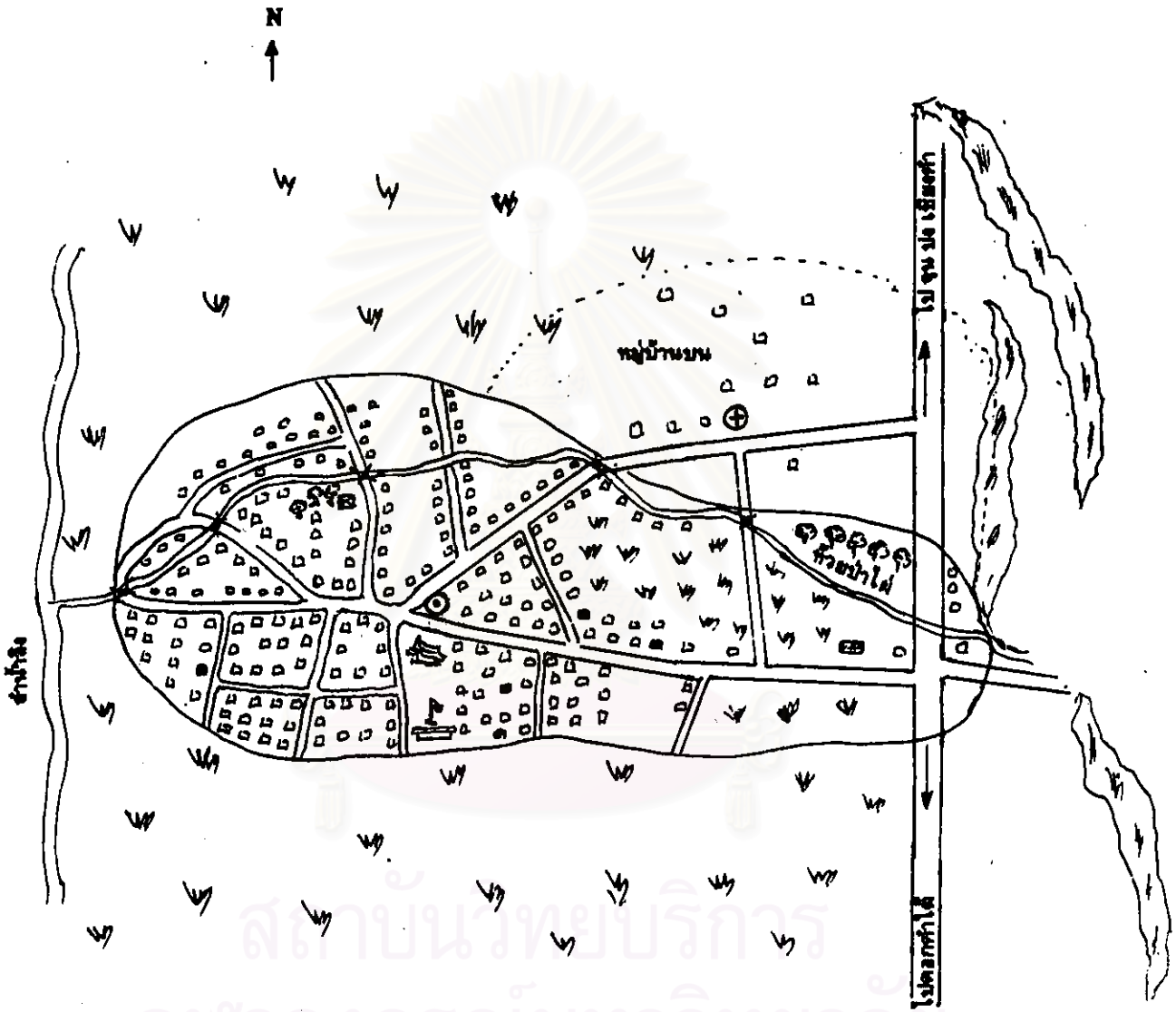
ลักษณะภูมิประเทศ เป็นที่ราบลุ่มสลับแนวเขา ทางตอนใต้ และด้านทิศตะวันออก อันเป็นแหล่งกำเนิดของแม่น้ำร่องช้าง ไหลลงสู่แม่น้ำอิง และแม่น้ำโขง ตามลาดับ พื้นที่ที่มีความสูงจากระดับน้ำทะเลระหว่าง 200 เมตร ถึง 1,000 เมตร หรือ 416 เมตร ลักษณะดินเป็นดินปนทราย เหมาะแก่การเพาะปลูก จำนวน 307 ตารางกิโลเมตร หรือ ประมาณ 191,875 ไร่ ทางด้านทิศใต้ และทิศตะวันตก เป็นพื้นที่ป่าไม้เบญจพรรณ ประมาณ 36.72 เปอร์เซ็นต์ ของพื้นที่ทั้งหมด อากาศจะร้อนจัดในฤดูร้อน ปริมาณน้ำฝนมากที่สุดประมาณ 193.31 มม. ระยะเวลาที่ฝนตกชุก คือ เดือนสิงหาคม ถึง เดือนกันยายน ประชากรส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ ทานา ทา สวน ทาไร่ ปลูกผัก และเลี้ยงสัตว์ รายได้ของประชากรส่วนใหญ่นำมาจากภาคเกษตรกรรม

สภาพทางสังคม อำเภอดอกคำใต้มีการจัดการทางการศึกษา 4 ระดับ คือ ระดับก่อนประถมศึกษา อยู่ในความดูแลรับผิดชอบของ สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอดอกคำใต้ 30 โรง ศูนย์เด็กก่อนเกณฑ์ในวัดของกรมศาสนา 17 แห่ง พัฒนาชุมชน 15 แห่ง และสังกัดกรมประชาสงเคราะห์ 2 แห่ง ระดับประถมศึกษา อยู่ในสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอดอกคำใต้ 33 แห่ง ระดับมัธยมศึกษาอยู่ในสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอดอกคำใต้ 7 โรง สังกัดกรมสามัญศึกษา 3 โรง และสังกัดกรมการศึกษานอกโรงเรียน 1 แห่ง ระดับอาชีวศึกษา (เอกชน) เปิดสอนในระดับ ปวช. 2 โรง โรงเรียนพระปริยัติธรรม 1 โรง ในส่วนของการศึกษานอกระบบโรงเรียน มีห้องสมุดประชาชน จำนวน 1 แห่ง และที่อ่านหนังสือพิมพ์ประจำหมู่บ้าน 40 แห่ง

ประชากรส่วนอายุ 96 เบอร์เซ็นต์ นับถือศาสนาพุทธ ที่เหลือนับถือศาสนาคริสต์ มีวัด 47 วัด และมีโบสถ์ในศาสนาคริสต์ 5 แห่ง มีโรงพยาบาลขนาด 30 เตียง 1 แห่ง สถานีอนามัย 13 แห่ง ระบบประปาชนบท (ประปาหมู่บ้าน) 39 แห่ง มีไฟฟ้าใช้ทุกหมู่บ้าน ปรชนีย์โทรเลขอำเภอ 1 แห่ง ปรชนีย์ตำบล 3 แห่ง บริการโทรศัพท์สาธารณะทุกตำบล และมีชุมสายโทรศัพท์ 1 แห่ง จำนวน 512 เลขหมาย

ดอกคำใต้ อำเภอแห่งสาวงามที่มีชื่อเสียงเป็นที่รู้จัก ปัจจุบันอำเภอดอกคำใต้ กำลังประสบกับปัญหาการแพร่ระบาดของโรคเอดส์ โดยเฉพาะการแพร่ระบาดเข้าไปในระบบครอบครัว จากสถิติจำนวนผู้ติดเชื้อเอดส์ ตั้งแต่เดือนพฤศจิกายน พ.ศ. 2535 ถึง เดือนกันยายน พ.ศ. 2538 พบผู้ติดเชื้อเอดส์จำนวนทั้งสิ้น 316 คน ส่วนใหญ่อยู่ในกลุ่มวัยเจริญพันธุ์ 282 คน (78.1 %) และเด็กติดเชื้อเอดส์ที่มีอายุระหว่าง 0 - 14 ปี (6.0 %) จากสถิติและแนวโน้มการแพร่ระบาดของโรคเอดส์ในอำเภอดอกคำใต้ บ่อมเป็นที่แน่ชัดว่า ขณะนี้โรคเอดส์ได้มีผลกระทบเข้าไปในระดับโรงเรียนแล้ว และมีแนวโน้มว่าจะเพิ่มมากขึ้น การศึกษาหาความเข้าใจในปัญหาการแพร่ระบาดของโรคเอดส์ระดับลึกในชุมชนบ้านกลุ่ม จะช่วยให้เกิดความเข้าใจผลของการติดเชื้อเอดส์ที่เข้าสู่ระบบครอบครัว อันจะส่งผลกระทบต่อการศึกษาของเด็กที่มีบิดาและ/หรือมารดาติดเชื้อเอดส์หรือเสียชีวิตด้วยโรคเอดส์ ทั้งทางตรงและทางอ้อม

แผนที่หมู่บ้านชุมชน

- ⊙ ตลาด
- ☒ ศูนย์บริการ
- โรงเรียน
- ☒ ศูนย์บริการเชิงกีฬา
- ⊕ สถานีอนามัย
- ☐ บ้าน/ที่เคหสถาน

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สภาพทั่วไปของชุมชนบ้านลุ่ม

รถวิ่งออกจากอำเภอดอกคำใต้มุ่งหน้าไปทางทิศเหนือ ตามเส้นทางสายพะเยา - เชียงคำ สองข้างทางจะมองเห็นหมู่บ้านรวมตัวกันอยู่เป็นกลุ่มๆ สลับด้วยที่โล่งทากให้มองเห็นทุ่งนา และภูเขาที่ทอดตัวลาดยาวขนานไปกับถนนทางด้านทิศตะวันออก ชาวบ้านท้องถิ่นกำลังปลูกเหลืองอร่าม รถโดยสารแล่นอย่างอ้อยอิ่งบนถนนทางเรียบ ถ้ามาได้เห็นธรรมชาติสองข้างทางกับสภาพเนินสนทนาเป็นภาษา "คำเมือง" อันแปร่งหู ก็จะไม่รู้เลยว่ากำลังเดินทางเข้าสู่หมู่บ้านเขตชนบท ไปถึงหัวโพงรถก็แล่นมาถึงปากทางเข้าหมู่บ้านลุ่ม ซึ่งตั้งอยู่ห่างจากถนนใหญ่เพียง 1 กิโลเมตรเศษๆ และสามารถจัดการเดินเท้าเข้าไปยังตัวหมู่บ้านได้

หมู่บ้านลุ่ม เป็นหมู่บ้านขนาดใหญ่ประมาณกว่า 900 หลังคาเรือน มีจำนวนประชากรทั้งสิ้น 3,283 คน เป็นชาย 1,577 คน และเป็นหญิง 1,706 คน (ข้อมูลสภาพบล, 2539) ตัวหมู่บ้านตั้งอยู่บนที่ลาดเนินจากภูเขาด้านทิศตะวันออกลงมาทางทิศตะวันตก จรดลำน้ำอิง ลักษณะของหมู่บ้านยาวรีโอบล้อมด้วยทุ่งนาถึง 3 ด้าน ส่วนทางทิศตะวันตกติดกับภูเขา และหมู่บ้านบน ซึ่งชาวบ้านมีความเกี่ยวพันกันเสมือนญาติ ทั้งสองหมู่บ้านถูกแบ่งเขตด้วยลำห้วยป่าฝักที่ไหลจากภูเขาด้านทิศตะวันออกลงสู่ลำน้ำอิงทางทิศตะวันตก ลำห้วยป่าฝักนี้เปรียบเสมือนเส้นเลือดอันสำคัญที่หล่อเลี้ยงชีวิตคนบ้านบนและคนบ้านลุ่มมาช้านาน ปัจจุบันลำห้วยป่าฝักแทบจะไม่มีน้ำไหลผ่านให้เห็น คงเหลือไว้แต่เพียงร่องรอยที่เป็นผลพวงจากการตัดไม้ทำลายป่าของชาวบ้าน และนายทุนที่หวังแต่ผลประโยชน์ตนเอง ทางเข้าหมู่บ้านมีถนนคอนกรีตสองสายเชื่อมต่อจากถนนสายหลักทอดตัวลาดยาวตามพื้นที่เข้าสู่ตัวหมู่บ้าน เป็นระยะทาง 2 กิโลเมตร ปลายสุดของถนนทั้งสองสายเชื่อมต่อกันตรงบริเวณกึ่งกลางของหมู่บ้าน ซึ่งเป็นที่ตั้งของตลาดเช้า-ตลาดเย็น อันเป็นแหล่งจับจ่ายหาซื้ออาหาร ทั้งอาหารสดและอาหารสำเร็จรูปของคนบ้านล่างและคนบ้านบน ชาวบ้านทั้งสองหมู่บ้านจะนำผัก ผลไม้ ปลา ไข่ ที่มีในท้องถิ่นมาวางขาย บางวันก็จะมีของที่หาได้จากป่ามาวางขายด้วย เช่น ไข่ป่า งู แมงจิ้งจอก (จิ้งหรีด) เห็ดป่า ผักหวาน ของป่าที่มีมาวางขายจะมีราคาแพงเพราะหายาก

ทุกๆ เช้าชาวบ้านทั้งสองหมู่บ้านจะแต่งตัวสวยออกมาตลาดทุกวัน พวกผู้หญิงส่วนใหญ่จะนุ่งกระโปรงหรือกางเกง มีเพียงแต่คนแก่ๆ เท่านั้นที่ยังคงนุ่งซิ่นตามเอกลักษณ์พื้นเมือง บ้างก็จีวรจักรยานหรือธรรมอเตอรืราชค์ออกมาจับจ่ายหาซื้ออาหารกันเป็นจำนวนมาก ตั้งแต่เวลาประมาณ 6 นาฬิกา จนถึง 8 นาฬิกา ตลาดเช้าจะคึกคักกว่าตลาดเย็น ซึ่งติดตลาดตั้งแต่เวลา 15 นาฬิกา ถึง 17 นาฬิกา ตลาดเช้าจะมีของขายมากกว่าและคนก็นิยมออกรซื้อของในตอนเช้ามากกว่าตอนเย็น การจับจ่ายซื้อของของชาวบ้านซื้อเพียงแค่พอทำอาหารในแต่ละวัน ถึงจะได้จากการซื้อ เนื้อหมู เนื้อวัว จะซื้อกันครั้งละ 10-20 บาท ส่วนผักก็จะมีขายตั้งแต่ราคา 1 บาท ถึง 5 บาท สำหรับผักที่แม่ค้ารับมาจากที่อื่นก็จะซึ้งขายเป็นกิโล ชาวบ้านจะนิยมซื้ออาหารสดไปเก็บแช่ไว้ ของที่ตลาดจะขายดีมากในช่วงหน้าเก็บเกี่ยวผลผลิต และช่วงเทศกาลสงกรานต์หรือปีใหม่เมือง แม่ค้าที่ขายของในตลาดเล่าว่า

"ช่วงหน้าเกี่ยวข้าวของจะขายดีมาก วัว ควาย จะเชือดกันวันละตัว ยังไม่ทันสว่างก็ขายหมดแล้ว ช่วงปีใหม่หรือสงกรานต์ยังเป็นช่วงที่ขายดีที่สุด เขากลับบ้านกัน เอาเงินมาฝากพ่อแม่ ช่วงนั้นเงินสะพัดมาก เขาจับจ่ายกันมโหฬาร แยกกันซื้อ ไม่มีการต่อราคา ของจะแพงมาก"

นอกจากอาหารพื้นเมืองที่ชาวบ้านหามาวางขายแล้ว ยังมีแม่ค้าอีก 2 - 3 เจ้าเข้าไปรับสินค้าประเภทผักและผลไม้จากในเมืองมาวางขายให้เลือก นอกจากนั้นแล้ว บางวันก็จะมีพ่อค้าแม่ค้าเร่มาสินค้าประเภทเสื้อผ้า รองเท้า หรือของใช้ในครัวเรือนมาวางขายด้วย

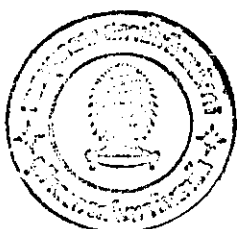
ถัดจากตัวตลาดไปทางด้านทิศใต้ เป็นที่ตั้งของวัดบ้านลุ่ม ซึ่งเป็นวัดเก่าแก่อายุอยู่กับบ้านลุ่มมามากกว่า 60 ปี บริเวณวัดมีเนื้อที่เมื่อกว้างนักประมาณ 3 ไร่เศษ ทางด้านทิศตะวันออก กับทางด้านทิศตะวันตกของวัดถูกขนานด้วยบ้านทั้งสองด้าน ด้านทิศเหนือติดกับตัวตลาดและทางด้านทิศใต้เป็นโรงเรียน จึงไม่อาจขยายได้ ภายใต้มีโบสถ์หลังเก่าๆ มีร่องรอยของจิตรกรรมฝาผนังที่บานหน้าต่าง แต่ก็ถูกลบเลือนจนเกือบจะมองไม่เห็น ซ้ำๆ โบสถ์หลังเก่ามีวิหารขนาดเล็กสร้างใหม่ จากเงินกฐิน ผ้าป่าและเงินบริจาคของชาวบ้าน ทางวัดจัดงานฉลองวิหาร

หลังใหม่ และอันเชิญรูปเหมือนของพระครูบาทูวิชัยมาประดิษฐานที่ในวิหาร เมื่อปลายเดือน มีนาคม พ.ศ. 2540 นับว่าเป็นงานใหญ่งานหนึ่งของหมู่บ้าน

ด้านหลังของวัดบ้านลุ่ม เป็นโรงเรียนบ้านลุ่ม ซึ่งเป็นโรงเรียนประจำหมู่บ้าน ที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐานแก่คนบ้านลุ่มมาที่สามารถอ่านออกเขียนได้ เปิดทำการสอนมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2479 รวมเวลา 60 ปี เดิมได้จัดการสอนที่วัดบ้านลุ่ม และได้แยกออกมาสร้างเป็นโรงเรียนที่ตั้งอยู่ปัจจุบัน เมื่อปี พ.ศ. 2512 โดยการนำของกำนันและชาวบ้านร่วมบริจาคเงินซื้อที่ดิน จำนวน 8 ไร่ 2 งาน 6 ตารางวา เป็นเงินจำนวน 24,500 บาท

ปัจจุบันโรงเรียนบ้านลุ่มจัดเป็นโรงเรียนขนาดใหญ่ เปิดทำการสอนตั้งแต่ชั้นอนุบาล จนถึงระดับมัธยมศึกษาปีที่ 3 ตามโครงการขยายโอกาสทางการศึกษา โดยเปิดทำการสอน เด็กระดับมัธยมศึกษาปีที่ 1 เมื่อปี พ.ศ. 2537 เป็นปีแรก ด้วยแรงผลักดันของท่านรัฐมนตรี สัมพันธ์ ทองสมัคร รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษา ร่วมกับ ส.ส. ลัดดาวัลย์ วงศ์วิวงศ์ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของจังหวัดพะเยา ในสมัยนั้น เข้าไปรณรงค์เรื่องการเรียนต่อให้ผู้ปกครอง เห็นความสำคัญของการศึกษา จนสามารถรณรงค์เด็กที่เพิ่งจบชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในปีการศึกษา 2536 เข้าเรียนต่อในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ได้ครบ 100 เปอร์เซ็นต์ทั้งนี้โดยได้รับความร่วมมือจากหน่วยงานทั้งของภาครัฐและภาคเอกชนให้การสนับสนุนเงินทุนการศึกษาแก่เด็ก ที่มีฐานะยากจน ให้ได้รับการศึกษาอย่างเท่าเทียมกัน ในปีการศึกษา 2539 นับเป็นปีแรกที่มี นักเรียนเต็มทุกระดับชั้น มีจำนวนทั้งสิ้น 486 คน นักเรียนชาย จำนวน 220 คน นักเรียนหญิง จำนวน 266 คน ครู 23 คน แบ่งเป็นนักเรียนก่อนระดับชั้นประถมศึกษา จำนวน 81 คน นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาจำนวน 273 คนและนักเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาจำนวน 132 คน

ในช่วง 3 ปีที่ผ่านมา ชาวบ้านลุ่มได้เริ่มให้ความสนใจกับการศึกษาเพิ่มมากขึ้นโดยดูได้จากอัตราการเรียนต่อของนักเรียนที่จบชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 นักเรียนจะเรียนต่อทุกคน ก่อนหน้าทีโรงเรียนบ้านลุ่มจะเปิดเป็นโรงเรียนขยายโอกาส เด็กนักเรียนที่เรียนจบชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีอัตราการเรียนต่อต่ำกว่าครึ่งหนึ่งของนักเรียนที่จบโดยเฉพาะเด็กผู้หญิงที่ได้นั้นเหลือ

ในประกอบอาชีพค้าประเวณี หลังจากก็จบการศึกษาภาคบังคับได้ปีหรือสองปี ตามตัวอย่างรุ่นพี่ๆ และตามคำนิยมที่ยอมรับว่า "เพศสามารถสร้างความร่ำรวยได้รวดเร็ว" มากกว่าการที่จะต้องสูญเสียเวลาไปเรียนหนังสือ ซึ่งจะต้องสูญเสียทรัพย์สินเงินทอง อีกทั้งยังไม่รู้อนาคตอีกด้วย ว่าเมื่อเรียนจบแล้วจะมีโอกาสเป็นเจ้าของคนตามที่คาดหวังไว้หรือไม่

"ที่ยอมรับนะว่า เมื่อก่อนชาวบ้านเขาออกไปหากิน (ขายบริการ) กันเยอะ แต่ตั้งแต่เปิดเป็นโรงเรียนขยายโอกาสเมื่อ ปี 37 ก็หยุดไปกัน และก็มีโรคเอดส์ที่เด็กๆ เขาพบเห็นทั้งการตายและการเจ็บป่วยด้วยตนเองของพี่ๆ หรือญาติๆ"

ครูใหญ่

"เขาไม่ส่งลูกเรียนหรอก เมื่อก่อนเขาถามมาก ต้องไปหาที่อยู่กัน ที่ส่งลูกเรียนก็จะมีแต่คนที่มีฐานะ บางคนต้องขายนาส่งลูกเรียน จะเข้างานก็ไม่มีเงินมีสาย และพวกที่ไปเรียนก็ยังไม่มาครกกลับเข้ามาทำงานในหมู่บ้านให้เห็น"

ครู

"ที่นี่เขาไป (ขายตัว) กันเยอะ ส่วนใหญ่ก็รวยกลับมาคิดผูกคอตายเลย บล็อกบ้านใหม่ บ้านหลังสวยๆ ทั้งนั้นและ...บ้านหมู่ ๖ บ้านซาอู"

ชาวบ้าน

เมื่อเข้าไปในหมู่บ้านจะเห็นบ้านหลังใหญ่ๆ รูปทรงทันสมัยปลูกอยู่เรียงรายสองข้างถนนเข้าหมู่บ้านและตามซอกซอย ซึ่งดูจะขัดแย้งกับวิถีชีวิตของสังคมชนบทหรือสังคมเกษตรกรรม แต่นั่น คือผลแห่งความสำเร็จของการออกไปประกอบอาชีพโสเภณีของบรรดาหญิงสาวในหมู่บ้านที่สามารถล้มล้างได้ด้วยตาและกายสัมผัส

จากตัวตลาดเจ้าของบ้านทางทิศเหนือของหมู่บ้านจะเป็นที่ตั้งของศาลปู่ตา ซึ่งเป็นศาลที่สร้างขึ้นเพื่อเป็นที่อยู่ของผีบรรพบุรุษของหมู่บ้าน ากสัก กันนั้นก็มีศูนย์ตัดเย็บเสื้อผ้าของกรม

ประชาสงเคราะห์ มาจัดสร้างไว้ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2537 ว่าเป็นสถานที่ทำการสอนการตัดเย็บเสื้อผ้าให้กับหญิงสาวในหมู่บ้าน โดยทางกรมประชาสงเคราะห์ได้ดำเนินการจัดซื้อจักรเย็บผ้า และจักรอุตสาหกรรมหลายสิบคันมาตั้งไว้สำหรับนักเรียน โดยส่งครูมาสอนเป็นระยะ หญิงสาวที่เข้าเรียนตัดเย็บเสื้อผ้านอกจากจะได้อุปกรณ์ในการฝึกหัดแล้ว ยังได้ค่าเบี้ยเลี้ยงอีกคนละ 50 บาทต่อวัน จุดประสงค์ของโครงการ นอกจากจะเป็นการฝึกอาชีพให้หญิงสาวในหมู่บ้านให้สามารถประกอบอาชีพ หลังจากว่างเว้นจากการทอผ้าแล้ว ยังเป็นการดึงมาให้หญิงสาวเดินทางมาทำงานส่งรายได้ อันเป็นการเลี้ยงต่อการติดเชื้อเอชไอวีอีกด้วย นอกจากศูนย์ของกรมประชาสงเคราะห์แล้ว ยังมีโครงการพัฒนาอาชีพอื่นท้องถิ่นอีกหลายโครงการ เช่น โครงการการทำไร่นาสวนผสม ของเกษตรอำเภอ โครงการผลิตอาหารแปรรูป เช่น ทำขนมไอ้ปิบ เงาะกระป๋อง ตัดเย็บเสื้อผ้า ของพัฒนาชุมชน และของสถานศึกษาโรงเรียน เป็นต้น

วิถีชีวิตและการเปลี่ยนแปลง

บ้านคุ้ม เป็นหมู่บ้านเก่าแก่ที่มีอายุกว่าร้อยปี ผู้เฒ่า ผู้เฒ่าวัย 76 ปี เล่าว่า คนบ้านคุ้มแต่เดิมเป็นคนอพยพมาจากเมืองแพร่ เมืองลำปาง ครั้งแรกมาตั้งรกรากกันอยู่ริมที่หลังคาเรือน เมื่อก่อนต้องอยู่กับอย่างยากลำบากมากไม่มีถนนหนทางจะไปไหนมาไหนก็ต้องงัดเดินด้วยเท้า หรือสองเรือบไปตามลำน้ำอิง รอบๆ หมู่บ้านมีต้นป่าและสัตว์ป่าที่ดุร้าย พืชป่า น้ำประปามีมีน้ำใช้ เงินมาใช้ได้ป่วยก็ต้องรักษาตนเอง ใช้สมุนไพร หมอผี เวลาที่ว่างเว้นจากการทอผ้าชาวบ้านก็หาของป่ามาขาย นักล่าสัตว์ป่าไม่เคยมุ่งและไม่มีลาตุคตสมบูรณ์

วิถีการดำรงชีวิตแบบพึ่งพิงธรรมชาติเริ่มหมดไปเมื่อประมาณ 60 ปีมาแล้ว ป่าไม้รอบๆ บริเวณหมู่บ้านเริ่มหมดไป ของป่าเริ่มหายาก และนักล่าสัตว์ก็เริ่มแห้งขอด เนื่องจากคนไม่ตกต้องตามฤดูกาล อันเกิดจากการตัดไม้ทำลายป่า

ถึงแม้ว่านักล่าสัตว์จะแห้งขอด และคนไม่ตกต้องตามฤดูกาล แต่ชาวบ้านก็ยังคงยึดอาชีพเกษตรกรรมเป็นอาชีพหลัก เป็นเกษตรกรรมเพื่อการบริโภคมากกว่าเกษตรกรรมเพื่อการ

ผลดีออกจากราย ชาวบ้านลุ่มจะปลูกข้าวไว้กินเอง ส่วนที่เหลือจึงจะนำไปขาย ปัจจุบันชาวบ้านลุ่มได้มีการปลูกพืชไร่ เช่น ข้าวโพด ฝรั่งและปลูกหอม กระเทียมรวมทั้งการปรับปรุงที่ดินเป็นไร่นาสวนผสม ปลูกพืชสวน มะขามหวาน ลำไย เพื่อเพิ่มรายได้ให้ครอบครัว

ช่วงระยะ 20 ปีที่ผ่านมา รัฐบาลมีนโยบายพัฒนาชนบท ตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 4 ได้มีการตัดถนนเข้าไปยังหมู่บ้านเขตชนบท และต่อไฟฟ้าเข้าสู่หมู่บ้าน ผลจากการพัฒนาทำให้หมู่บ้านลุ่มเกิดการเปลี่ยนแปลง การเดินทางสะดวกขึ้น ปัจจุบันหมู่บ้านลุ่มถูกยกระดับราคาไปด้วยแสงนิออน เกือบทุกซอกทุกซอยของหมู่บ้านถูกเชื่อมต่อกันด้วยถนนคอนกรีต ทางที่เคยเป็นรอยเกวียนกลับถูกกลบด้วยถนนที่สร้างไว้สำหรับรถมอเตอร์ไซด์ ซึ่งเด็กวัยรุ่นเข้าป่วนสาว รถเก๋งรถทัวร์วิ่งผ่านหมู่บ้านมาตลอดเวลา ตู้เย็น โทรทัศน์ ทีวี สเตอริโอ ถูกนำเข้ามาพร้อมๆ กับกระแสไฟ วัฒนธรรมเมืองใหญ่ทะลักเข้ามาพร้อมกับความเจริญ ร้านอาหาร คาราโอเกะ และสถานบริการทางเพศผุดขึ้นราวกับดอกเห็ด ในหมู่บ้านมีการเปิดกิจการร้านอาหาร คาราโอเกะและสถานบริการทางเพศ วัฒนธรรมเมืองใหญ่เข้ามา วิถีชีวิตชนบทที่เคยเรียบง่าย กลับกลายมาเป็นชีวิตที่พอกพูนด้วยความเจริญทางด้านวัตถุ จนตกเป็นทาส ชาวบ้านอยากมี อยากได้ข้าวของเครื่องใช้ไฟฟ้าเอาไว้ประดับมารมี ประกอบกับช่วงระยะเวลาดังกล่าว เกิดภาวะแห้งแล้งทำนาไม่ได้ผล รายรับมีเพียงพอกับความต้องการ และค่าครองชีพที่สูงขึ้น เป็นแรงผลักดันให้ชาวบ้านต้องออกหางานทำนอกท้องถิ่น ความไม่รู้หนังสือ ทำให้ไม่สามารถทำงานที่มีรายได้สูงพอส่งกลับปเลี้ยงครอบครัว นอกจากอาชีพที่ไม่ต้องใช้ความรู้ และวิชาชีพ เรือนร่างกับหน้าตาที่สวยงามแลกกับเงินเพื่อตอบสนองความต้องการของพ่อแม่ ที่ต้องการอยู่บ้านหลังใหญ่ทัดเทียมเพื่อนบ้าน น้องชายต้องการมอเตอร์ไซด์เอาไว้ขับเร็ว เร็วเสียงเรียกร้องจากทางบ้านทั้ง พ่อ แม่ พี่ น้อง เป็นแรงผลักดันให้หญิงสาวส่วนใหญ่มะมาช 80 เปอร์เซนต์ของหมู่บ้านต้องทะเลาะนอกหมู่บ้าน (จากการคาดประมาณของชาวบ้าน)

ผลพวงของการไปทำงานล่องน้ำที่เปิดรับวัฒนธรรมต่างชาติ และการเป็นทาสของวัตถุนิยม ที่เข้ามาพร้อมกับความร่ำรวย ทำให้ความสัมพันธ์ในครอบครัว และชุมชนคลายตัวลง การแข่งขันและการจัดยศระดับชนชั้นในสังคมจึงเกิดขึ้น

ความสัมพันธ์ของคนในชุมชน

เมื่อแรกเข้าไปยังชุมชนบ้านดู่ ผู้วิจัยอดประหลาดใจไม่ได้เกี่ยวกับ เรื่องนามสกุลของคนบ้านดู่ ซึ่งพบว่าชาวบ้านส่วนใหญ่จะใช้นามสกุล "ฝั่งพิง" มาทราบเอาภายหลังว่า สำหรับคนบ้านดู่แล้ว การใช้นามสกุลเดียวกันไม่ได้หมายถึงการเป็นเครือญาติ การใช้นามสกุล "ฝั่งพิง" เป็นเพราะชาวบ้านสมัยก่อน ใช้นามสกุลตามกำนัน ซึ่งเป็นผู้นำชุมชนในสมัยนั้น เพื่อง่ายและสะดวกต่อการติดต่อกับทางอำเภอ ในชุมชนบ้านดู่ความสัมพันธ์ทางเครือญาติที่เกาะกันเป็นกลุ่มเล็กๆ และมีความสัมพันธ์ในฐานะที่เป็นสมาชิกของชุมชน

ปัจจุบันคนบ้านดู่เริ่มใช้นามสกุลอื่นมากขึ้น ทั้งจากที่มีคนถิ่นอื่นอพยพเข้ามาอยู่ และคนบ้านดู่เองไปแต่งงานกับคนนอกท้องถิ่น คนบ้านดู่เมื่อแต่งงานแล้วมักแยกครอบครัวออกมาปลูกบ้านอยู่ต่างหากซึ่งส่วนใหญ่ก็จะอยู่บริเวณใกล้ๆ บ้านของพ่อแม่ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง ลักษณะครอบครัวจึงเป็นลักษณะครอบครัวเดี่ยว ความสัมพันธ์ระหว่างพี่น้องจึงคลายตัวลง

จากการที่คนในชุมชนบ้านดู่มีนิยมออกไปประกอบอาชีพสุจริต อันเป็นอาชีพที่เข้ามาซึ่งความร่ำรวย บ้านหลังใหญ่ และทรัพย์สินเงินทอง หญิงสาวที่ออกไปแสวงโชคและได้รับความสำเร็จกลับมาจะได้รับความชื่นชมจาก พ่อ แม่ และเพื่อนบ้าน และเมื่อหญิงสาวเหล่านั้นกลับมาบ้าน พวกเธอก็จะได้รับการปฏิบัติอย่างดีจากพ่อ แม่ ในฐานะที่เธอต้องเหน็ดเหนื่อยจากการไปทำงาน เพื่อส่งเงินกลับมาทางบ้าน และการกลับมาบ้านของหญิงสาวเหล่านั้น คือการกลับมาพักผ่อน เธอจึงได้รับการยกเว้นจากงานบ้านที่เคยปฏิบัติ ให้สามารถนอนตื่นสายได้และไม่ต้องออกไปทำงานหนัก จนเป็นที่อิจฉาของญาติพี่น้อง บ้านซึ่งครั้งหนึ่งเคยเป็นบ้านของพ่อแม่ถึงแม้จะเก่าและหลังเล็กแต่ถูกๆ ทุกคนมีสิทธิ์เท่าเทียมกัน เมื่อเปลี่ยนเป็นบ้านหลังใหญ่จากเงินของพี่สาว ที่พ่อแม่ชื่นชมและยกย่องในความเป็นลูกกตัญญู ในที่สุดที่ก็เป็นรูปแบบที่น้องสาวเอาเป็นเยี่ยงอย่าง เมื่อพี่สาวได้น้องก็ไปได้เหมือนกัน หมอคินิ เจ้าหน้าที่ยามักผู้หนึ่งพูดถึงการแข่งขันในการออกไปประกอบอาชีพสุจริตของลูกสาวชาวบ้านแถบนั้นว่า

"มีอยู่บ้านหนึ่ง มีลูกสาว 3 คน คนโตออกไปได้เงินกลับมาปลุกบ้านให้พ่อที่แม่อยู่
น้องคนที่ 2 พอจบ ป.6 ก็ไปมั่งและหาเงินมาปลุกบ้านอีกหลัง ส่วนน้องคนเล็กกำลัง
เรียนอยู่ชั้น ป.6 บอกว่าพี่น่าจะไปหาเงินมาปลุกบ้านมั่ง"

หมอลีนี

จะเห็นได้ว่าการออกไปประกอบอาชีพโสเภณี ของหญิงสาวในแถบนี้ จึงไม่ได้เกิด
จากปัจจัยแห่งความยากจนเท่านั้น แต่ได้กลับกลายเป็นระบบการแข่งขัน ของคนในท้องถิ่น
เสียแล้ว

การยอมรับนับถือกันที่เอาเงินตรา และตกเป็นทาสของวัตถุนิยมของคนในบ้านลุ่มนี้
ทำให้เกิดการแข่งขัน เปรียบเทียบกันด้วยขนาดของบ้านและทรัพย์สินเงินทอง เป็นที่โจษจันว่า
เงินนั้นได้มาจากที่ไหน อย่างไร การที่เป็นชุมชนที่มีการรวมกลุ่มกันอย่างใกล้ชิด จึงทำให้ข้อมูล
ข่าวสารเคลื่อนไหวไปอย่างรวดเร็ว ไม่ว่าใครจะทำอะไรก็เป็นสิ่งที่ล่วงรู้ของคนในบ้านลุ่มทั้งหมด
และกลายเป็นภาพที่ซึมซับอยู่ในใจ การยอมรับนับถือกันที่ฐานะทางเศรษฐกิจนี้ แพร่กระจาย ทำ
ให้เกิดการแข่งขัน แบ่งชนชั้นในระดับสังคมตลอดจนได้ส่งไปถึงผู้นำชุมชน วัด โรงเรียน และ
ผู้นำหมู่บ้าน

วัดซึ่งเป็นสถาบันศาสนาที่มีหน้าที่อบรมจัดเกล้าจิตใจของคนในชุมชนให้รู้จักความพอดี
โรงเรียน สถาบันการศึกษา ที่มีหน้าที่ให้วิชาความรู้ปลูกฝังให้คนในชุมชน เป็นคนเก่ง และคนดี
ของสังคม ก็ตกเป็นทาสของเงินตรา และวัตถุนิยมด้วยเช่นกัน

"พระก็เน้นวัตถุนิยม ต้องการสร้างวัดให้ใหญ่ๆ โดยไม่คำนึงว่าเงินจะได้มาอย่างไร
บางทีพระก็เอาของผ้าป่าไปแจกถึงใน... (ช่อง) กระเบื้องเกือบทุกแผ่นที่ทาหลังคา
ก็ได้อามาจากการขาย "หินา" แปลงน้อยของคนบ้านนี้"

หมอวาริ

"พอถึงหน้าพิจารณา 2 ชั้น ครูคนไหนที่คิดว่าถึงคิวของตัวเอง ก็รีบจัดหาผ้าป่ามาทอดหาเงินเข้าโรงเรียน ก็เอาของไปแจกถูกศิษย์ถึงงาน...(ช่อง)"

ครู

"เวลาวัด โรงเรียน ทอดผ้าป่า จะกำหนดเลยว่าบ้านนี้ต้องเท่าไร บ้านรวยก็ 500 บาท รองลงมาอันดับ 2 300 บาท อันดับ 3 ก็ 200 บาท ใครบ้างจะไม่อยากอยู่แถวหน้า ถ้าถูกใครเอาเงินมาช่วยเขอะก็ได้อยู่แถวหน้า พ่อแม่ก็เป็นที่ชื่นชอบ พลอยได้หน้าไปด้วย"

ชาวบ้าน

การทำบุญหรือการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของชาวบ้าน ได้ถูกกำหนดกฎเกณฑ์ด้วยองค์กรวัดและโรงเรียน ทำให้ชาวบ้านมีการแยกระดับฐานะทางสังคม ทั้งวัดและโรงเรียนก็จะมาให้เกียรติและชื่นชมคนที่มีทรัพย์สินเงินทอง โดยไม่สนใจว่าได้มาอย่างไร นอกจากสังคมจะสนใจเรื่องเงินทองแล้ว ในสังคมยังถูกครอบงำด้วยการพนันจึงเป็นวงจรที่ทำให้สังคมอ่อนแอ

"พวกสู่นักชุมชน ชอบเล่นการพนัน แม้แต่ครูก็เล่น"

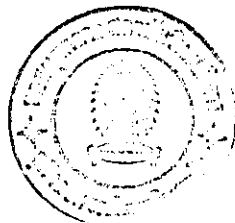
ชาวบ้าน

"เวลาถึงงานศพ เขาจะเปิดบ่อนเล่นกันตลอดงาน แทนที่จะสวด 3 คืน แล้วเผา ก็เป็นสวดกัน 5 คืน งานไหนเจ้าภาพมาให้เปิดบ่อนก็จะมีคนไปงาน"

ชาวบ้าน

"ในท้องถิ่นเล่นเฮลกันเป็นทุกคนเลยครับ ใครเล่นไม่เป็นเขย ในท้องถิ่นเป็นลูกค้านายแดง (นักเรียนชั้น ป.6) กันทุกคนเลย"

นักเรียนชั้น ป.5

"อุทกภัยเงิน (ขายบริการ) ส่งมาที่ พ่อแม่อยู่ทางนี้ก็เอาเงินไปเล่นหมก

หมอวารี

การที่สังคมบ้านกลุ่มคอกอปานอนาจอของวัดถุนิยม ระบมการแข่งขัน และการพันนึ่งทำ
าที่สังคมอ่อนแอ ระบายย่อยๆ านสังคมมาทากหน้าของตัวเอง จึงทำาที่สังคมโดยรวมต้องพบกับ
ปัญหาการแพร่ระบาดของโรคเอดส์

เอดส์ : การแพร่ระบาดในชุมชนหมู่บ้านกลุ่ม

ในช่วงระยะเวลา 2 ปีที่ผ่านมา คนานบ้านกลุ่มกำลังประสบปัญหาโรคเอดส์ เพราะ
ต้องสูญเสียประชากรทุกเพศทุกวัย จากข้อมูลผู้ติดเชื้อเอดส์ของสาธารณสุขตำบล พบว่าในช่วงปี
พ.ศ. 2538 ถึงเดือนมีนาคม พ.ศ. 2540 พบผู้ติดเชื้อเอดส์ในชุมชนบ้านกลุ่ม 48 คน จาก
จำนวนประชากรทั้งสิ้น 3,283 คน เป็นผู้ติดเชื้อชาย 29 คน (60.4 %) และเป็นผู้ติดเชื้อหญิง
19 คน (39.6 %) ผู้ติดเชื้อดังกล่าวสามารถแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม กลุ่มแรก คือ กลุ่มผู้ติดเชื้อ
เอดส์ที่อยู่านกลุ่มวัยเจริญพันธุ์หรือกลุ่มวัยแรงงาน มีอายุอยู่านช่วง 16 - 45 ปีจำนวน 45 คน
(94 %) และกลุ่มที่สอง คือ กลุ่มผู้ติดเชื้อานกลุ่มเด็กอายุไม่เกิน 5 ปี จำนวน 3 คน (6.2%)
นับว่าโรคเอดส์ได้เริ่มแพร่ระบาดเข้าสู่ระบมครอบครัวานชุมชนบ้านกลุ่มแล้ว านจำนวนผู้ติดเชื้อ
ดังกล่าวได้เสียชีวิตไปแล้วรวมทั้งสิ้น 16 คน (33.3 %) เป็นชาย 14 คนและหญิง 2 คน ซึ่ง
านจำนวนนี้เป็นเด็กหญิงอายุ 4 ปี 1 คนที่เสียชีวิตจากการติดเชื้อเอดส์จากมารดา ปัจจุบันหมู่
บ้านกลุ่มยังคงเหลือผู้ติดเชื้อที่ต้องทนทุกข์ทรมานด้วยโรคเอดส์และต้องตกเป็นภาระของครอบครัว
ถึงจำนวน 32 คน (ข้อมูลสถิติตารางที่ 1)

ตารางที่ 1 แสดงจำนวนผู้ติดเชื้อเฮดส์ในชุมชนหมู่บ้านสูง จำนวนที่เป็นผู้ติดเชื้อที่ยังมีชีวิต และผู้ติดเชื้อที่เสียชีวิต (ในช่วงระหว่างปี 2539 ถึงมีนาคม 2540)

อายุ	จำนวนผู้ติดเชื้อ			ตาย			ยังมีชีวิต		
	ช	ญ	ร	ช	ญ	ร	ช	ญ	ร
< 5 ปี	1	2	3	-	1	1	1	1	2
6 -15 ปี	-	-	-	-	-	-	-	-	-
16-25 ปี	5	6	11	1	1	2	4	5	9
26-35 ปี	17	10	27	9	-	9	8	10	18
36-45 ปี	6	1	7	4	-	4	2	1	3
>46 ปีขึ้นไป	-	-	-	-	-	-	-	-	-
รวม	29	19	48	14	2	16	15	17	32

จากข้อมูลข้างต้น จะเห็นได้ว่าอัตราการติดเชื้อต่อจำนวนประชากรของหมู่บ้านสูงมาก เท่ากับ 1:68 หรือ 1,462:100,000 ซึ่งสูงกว่าอัตราการติดเชื้อเฮดส์ของประชากรทั้งประเทศ 35 เท่า (1:2,382 คน หรือ 42:100,000 คน) และสูงกว่าอัตราการติดเชื้อรวมของจังหวัดตะเยาถึง 5 เท่า (1:33 คนหรือ 302:100,000 คน) (กองโรคเอดส์, 2539) แสดงว่าชุมชนหมู่บ้านสูงมีอัตราการติดเชื้อสูง และจะพบว่าในจำนวนประชากรกลุ่มวัยแรงงานของชุมชนบ้านสูงผู้ติดเชื้อเฮดส์เท่ากับ 1 : 40 คน (45:1,794) คิดอัตรากระจาย 1 : 20 หลังคาเรือน นับเป็นภาระอันหนักของชุมชน ซึ่งนอกจากจะต้องสูญเสียกำลังแรงงานที่สำคัญของครอบครัวแล้ว ครอบครัวยังต้องแบกรับภาระในการเลี้ยงดู ค่ารักษาพยาบาล หรือการสูญเสียเวลาของญาติที่ต้องดูแลผู้ป่วย ซึ่งสุดท้ายผู้ป่วยก็จะต้องเสียชีวิตในที่สุด และเมื่อผู้ป่วยอยู่ในช่วงวัยแรงงานล้มป่วยและตายไป ครอบครัวก็จะเหลือเพียงเด็ก และคนชรา

สำหรับกลุ่มหญิงวัยเจริญพันธุ์นั้น เป็นกลุ่มที่จะสืบทอดสายพันธุ์ของประชากรในชุมชน หมู่บ้านกลุ่ม การพบเชื้อเอคส์ในกกลุ่มหญิงวัยเจริญพันธุ์ถึง 17 คน จากจำนวนหญิงวัยเจริญพันธุ์ทั้งหมด 956 คนหรือเท่ากับ 1:56 คน อัตราดังกล่าวนี้เมื่อมาคิดเป็นแนวโน้มอัตราการติดเชื้อในทารกของหมู่บ้านกลุ่ม และคิดอัตราการติดเชื้อจากมารดาเฉลี่ยคิดเป็นร้อยละ 30 ทารกที่คลอดตามจะมีโอกาสติดเชื้อเอคส์จากมารดา จำนวน 5 คน เด็กจะมีชีวิตได้ไม่เกิน 2 - 5 ปี และจะมีโอกาสน้อยมากที่จะเข้าสู่ระบบการศึกษา ย่อมเป็นที่แน่นอนที่จะมีเด็กในระดับประถมศึกษา น้อยลง ขณะเดียวกันจะมีเด็กอีก 12 คน ซึ่งตกเป็นเหยื่อในโรคระยะชาติต้องสูญเสียที่ทำงาน ชีวิตให้กับโรคเอคส์ กลายเป็นเด็กกาฬโรค และอาจต้องอยู่ลาทั้งในสังคม ซึ่งเด็กกลุ่มนี้อาจต้องสูญเสียโอกาสทางการศึกษา แม้กระทั่งการศึกษาในระดับประถมศึกษาที่เป็นการศึกษาภาคบังคับ อันเป็นพื้นฐานของคุณภาพชีวิตของคนไทย

ภาพที่ร้ายแรงยิ่งกว่านี้ จากการคาดคะเนของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขตำบล และคนในหมู่บ้านกลุ่มถึงจำนวนผู้ติดเชื้อเอคส์ในบ้านกลุ่มว่า น่าจะมีจำนวนมากกว่าที่กล่าวแล้ว 2 - 3 เท่า อันเนื่องมาจากจำนวนกลุ่มผู้ติดเชื้อดังกล่าวเป็นเพียงกลุ่มที่เปิดเผยตัวเท่านั้น ผู้ติดเชื้อบางคนที่ยังไม่ยอมเปิดเผยตัว รวมทั้งกลุ่มที่ยังไม่ตระหนักว่าตนติดเชื้อเพราะไม่ได้รับผลการตรวจเลือด หรือพอมีฐานะไม่ต้องการความช่วยเหลือจากรัฐ จะยังไม่ยอมเปิดเผยตัว

ดังนั้นย่อมเป็นที่ชัดเจนว่า ผลกระทบของโรคเอคส์ที่มีต่อการศึกษาทางตรงและทางอ้อมนั้น ย่อมจะมากหมายมหาศาลต่อชุมชน และระบบการศึกษา และจะแสดงปรากฏการณ์ในอนาคตอันใกล้

โรคเอคส์ : สาเหตุการแพร่ระบาดในชุมชนบ้านกลุ่ม

เมื่อศึกษาสาเหตุของการติดเชื้อเอคส์ ของคนในชุมชนบ้านกลุ่มจากเจ้าหน้าที่อนามัยตำบลที่รับผิดชอบในการดูแลผู้ติดเชื้อ พบว่าการติดเชื้อส่วนใหญ่มีสาเหตุมาจากเรื่องเพศสัมพันธ์ ซึ่งเกิดจากการติดต่อกันจากคู่สมรส ผู้ติดเชื้อมีอายุระหว่าง 16 - 45 ปี (ดูตารางที่ 1) และ

พบว่า นอกจากนั้นยังมีกลุ่มผู้ติดเชื้อที่มีอายุต่ำกว่า 5 ปี 3 ราย ที่ต้องแบกรับชะตากรรมในการติดเชื้อเอดส์จากมารดา ส่วนการติดเชื้อเอดส์จากเข็มฉีดยาเสพติดและการถ่ายเลือดไม่ปรากฏในชุมชนนี้เลย

เพศสัมพันธ์ เป็นประเด็นสำคัญที่สุดในการแพร่ระบาดของโรคเอดส์ในชุมชนบ้านลุ่ม เมื่อแรกเข้ามาในหมู่บ้าน มีหลายคนตั้งคำถามกับผู้วิจัยว่า "ทำไมผู้วิจัยจึงเลือกศึกษาที่ภาคเหนือ" "ทำไมจึงต้องเป็นดอกค้ำไต้" และ "ทำไมภาคเหนือจึงมีผู้ติดเชื้อเอดส์เยอะ...ภาคอื่นเขาไม่เกี่ยวผู้หญิงกันหรือ" สองคำถามแรกผู้วิจัยได้กล่าวไว้แล้วในเหตุผลของการเลือกสนาม แต่สำหรับคำถามประเด็นที่ 3 ถ้าจะหาคำตอบแบบกำปั้นทุบดินก็คงจะตอบได้เพียงว่า "ไม่ทราบ" หรือตอบแบบเดาสุ่มว่า "ก็คงเกี่ยว ไม่อย่างนั้นจะมีสถานบริการอย่างไรทั่วจังหวัดได้อย่างไร...แต่เขา(หมายถึงพวกผู้ชาย)รู้จักป้องกันมั้ง...เขาฉลาดเกี่ยว... หรือเขาอาจจะติดเชื้อแต่ไม่ยอมบอก ก็เลยดูมีน้อย" ซึ่งเหตุผลในความเป็นจริงคงจะต้องมีการศึกษาเปรียบเทียบเกี่ยวกับพฤติกรรมทางเพศ หรือพฤติกรรมการเกี่ยวผู้หญิงในแต่ละภาค เพื่อค้นหาคำตอบต่อไป แต่สำหรับชุมชนบ้านลุ่ม สาเหตุการแพร่ระบาดของโรคเอดส์มีความสัมพันธ์เชื่อมโยงกับค่านิยมการประกอบอาชีพ ความเชื่อและเจตคติของคนในชุมชน การทำความเข้าใจถึงความเกี่ยวพันระหว่างโรคเอดส์กับโสเภณี โรคเอดส์กับผู้ชายนักเที่ยว และโรคเอดส์กับการรณรงค์มาตรการการต่อต้านของรัฐและเอกชน จะช่วยสะท้อนให้เห็นสาเหตุของการแพร่ระบาดของโรคเอดส์ที่ซ่อนทับกันอยู่ได้ชัดเจนยิ่งขึ้น

โรคเอดส์กับโสเภณี

บ้านลุ่ม นับเป็นหมู่บ้านหนึ่งในเขตภาคเหนือตอนบนที่มีขบวนการส่งออกได้ของบรรดาหญิงสาวที่ไปประกอบอาชีพค้าประเวณีมานานกว่า 20 ปี จนกลายเป็น "อาชีพ" ที่ยอมรับในชุมชนว่า เป็นอาชีพที่นำมาซึ่งความร่ำรวย และความสุขสบายของพ่อแม่พี่น้อง กว่า 80 เปอร์เซ็นต์ของเหล่าคนงานหมู่บ้านลุ่มที่มีหญิงสาวออกไปประกอบอาชีพดังกล่าว จากการรายงานการเฝ้าระวังติดตามการแพร่ระบาดของโรคเอดส์ ของกระทรวงสาธารณสุขพบว่า กลุ่มหญิงที่ประกอบอาชีพโสเภณีเป็นกลุ่มเสี่ยงต่อการติดเชื้อ และการแพร่ขยายเชื้อเอดส์สูง กลุ่มหนึ่ง ใน

ขณะที่เริ่มมีกระแสการแพร่ระบาดของโรคเอดส์ที่เข้ามาในประเทศไทย นับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2527 นั้นปรากฏว่าช่วงเวลาดังกล่าวเป็นช่วงเวลาที่หญิงสาวในหมู่บ้านลุ่ม หละทะลักออกจากหมู่บ้านไปประกอบอาชีพค้าประเวณีสูงกว่าช่วงเวลาอื่นๆ มีปัจจัยผลักดันอะไรต่อการออกไปทำงานล่วงใต้ของหญิงสาว ท้าวมขวนการนี้จึงสืบทอดกันมาเป็นระยะเวลายาวนาน และในขณะที่มีกระแสข่าวแพร่ระบาดของโรคเอดส์แล้ว ท้าวมยังมีผู้หญิงอีกจำนวนมากที่วิ่งฝ่ากระแสที่นอกไป

จากการพูดคุยกับชาวบ้านในขณะที่อยู่สนาม ทบส. เหตุที่เป็นปัจจัยผลักดันให้หญิงสาวต้องออกไปประกอบอาชีพคังกล่าว มีเงื่อนไขมาจาก ด้านเศรษฐกิจและสังคม เป็นสำคัญ ปัจจัยดังกล่าวนี้ มีความแตกต่างกันตามช่วงของระยะเวลา ในที่นี้ผู้วิจัยได้แบ่งช่วงระยะเวลาของการออกไปประกอบอาชีพค้าประเวณีของสาวบ้านลุ่ม เป็น 4 ช่วงระยะเวลา ตามน้ำหนักของเงื่อนไขด้านเศรษฐกิจและสังคม ดังนี้ ช่วงที่ 1 การออกไปในยุคแรก (ก่อน พ.ศ. 2523) ช่วงที่ 2 ช่วงความเจริญเข้าสู่ท้องถิ่น (พ.ศ. 2523 - พ.ศ. 2526) ช่วงที่ 3 โสเภณีอาชีพที่เป็นค่านิยม (พ.ศ. 2527 - พ.ศ. 2536) และช่วงสุดท้าย โสเภณีกับโรคเอดส์ (พ.ศ. 2537 ถึงปัจจุบัน)

ช่วงที่ 1 การออกไปในยุคแรก (ก่อน พ.ศ. 2523)

การออกไปประกอบอาชีพค้าประเวณีของคนหมู่บ้านลุ่ม มีมาตั้งแต่เมื่อใดไม่เป็นที่แน่ชัด เพราะคนที่ออกไปจากหมู่บ้านแล้วจะไม่ย้อนกลับเข้ามาในหมู่บ้านอีก จนมาถึงรุ่นของป้าสี และป้าวาด ที่ชาวบ้านลุ่มถือว่าเป็นกลุ่มแรกๆ ที่ออกไปประกอบอาชีพนี้ เพราะทั้งสองคนได้ย้อนกลับมาใช้ชีวิตในหมู่บ้านอีก ผู้วิจัยได้มีโอกาสรู้จักกับป้าสีเมื่อครั้งไปเยี่ยม "วรรณ" ที่บ้าน มีโอกาสพูดคุยกันหลายครั้ง โดยไม่ทราบเบาะแสว่าป้าสีเคยไปประกอบอาชีพโสเภณีมาก่อน จนกระทั่งวรรณได้เปิดเผยกับผู้วิจัย ป้าสี หญิงวัยกลางคน ปีนี้ป้าสีมีอายุย่างเข้า 46 ปีแล้ว เมื่อผู้วิจัยได้ใกล้ชิดสนิทสนมกับป้าสี เธอได้เล่าให้ผู้วิจัยฟังสั้นๆ เกี่ยวกับการประกอบอาชีพค้าประเวณี ซึ่งเธอพยายามจะลืมออกไปจากความทรงจำ ว่า

"เจ้าบ่าวตั้งแต่ปี 11 ตอนนั้นก็อายุประมาณ 16-17 ที่บ้านจนมาก มีนาแค่ 6 ไร่ ได้ทานแค่พอกิน พ่อแม่มีลูกทั้งหมด 10 คน เจ้าเป็นคนแรกที่เลยออกไปทำงาน ไร่มีใครชวน ไปเอง เคยมีคนในดอกคาไฟได้เขาไปกิน พ่อแม่ห้ามก็ไร่เชื่อหนีไป"

ป้าสี

ความยากจนข้นแค้น จึงเป็นปัจจัยสำคัญของการออกไปประกอบอาชีพค้าประเวณีของคนรุ่นแรกๆ ทั้งๆ ที่ในขณะนั้น ผู้ที่ออกไปประกอบอาชีพดังกล่าวจะได้รับการรังเกียจเพียงคนเดียวจากสังคม และไร่มีใครคบหาสมาคมด้วยก็ตาม จะเห็นได้ว่าเงื่อนไขทางสังคมเป็นแรงกดดัน เพราะผู้ที่ออกไปเป็น จะโดนดูถูกมองเหมารวมว่าเป็นผู้หญิงที่ประพฤติตัวเสื่อมเสีย ชอบดื่มเหล้า และชอรั่มวักกับผู้ชาย เมื่อไร่ไม่สามารถดำรงตนเป็นผู้หญิงดีตามแบบฉบับของหมู่บ้านได้ ก็หันเหชีวิตเข้าสู่อาชีพค้าประเวณี ดังกรณีของป้าวาด ซึ่งผู้วิจัยไม่มีโอกาสได้พบหรือคุยกับป้าวาด เพราะป้าวาดได้สามีเป็นฝรั่ง ไร่ค่อยๆ ได้กลับบ้าน แต่ชาวบ้านหลายๆ คนก็ยังกล่าวขานเกี่ยวกับป้าวาด ว่า

"ป้าวาดเคยทำตัวและทะเลในหมู่บ้าน ก็เลยออกไปทำงาน แยกเปลี่ยนแพนใหม่อยู่เรื่อยๆ แพนคนปัจจุบันเป็นฝรั่งรวยมาก"

ชาวบ้าน

ถึงแม้การออกไปประกอบอาชีพเป็นโสเภณีจะไม่ได้รับการยอมรับในระยะแรกๆ และกลับได้รับการดูถูกเหยียดหยามจากสังคม ไร่มีใครคบหาสมาคมด้วย รวมทั้งค้าด้วยถ้อยคำที่รุนแรง เช่น "อีกะหรี" หรือ "อีสาเหิง" ก็ตาม แต่การกลับเข้ามาในหมู่บ้านลุ่ม ของป้าสี และป้าวาด พร้อมกับเงินทองที่เอามาบลูกบ้านหลังใหญ่กว่าใครๆ ในละแวกเปลี่ยนจากตบ กระตือบมาเป็นบ้านไม้ได้ดูสูง พร้อมกับมีการมีสามีเป็นตัวเป็นตน นับว่าเป็นภาพความสำเร็จที่เริ่มฝังอยู่ในใจคนบ้านลุ่ม

ช่วงที่ 2 ช่วงความเจริญเข้าสู่ท้องถิ่น (พ.ศ. 2523 - พ.ศ. 2526)

ในปี พ.ศ. 2523 จากผลของการพัฒนา ตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 4 ได้มีการตัดถนนและขยายกระแสไฟฟ้าเข้ามายังหมู่บ้านลุ่ม อันนำมาซึ่งความเจริญและความทันสมัย การเดินทางสะดวกสบายขึ้น ในหมู่บ้านสว่างไปด้วยแสงนีออน วิถีชีวิตแปลกเช่นชาวชนบทถูกสอดแทรกด้วยเทคโนโลยี และเครื่องใช้ทันสมัยประชาชนเริ่มมีการแข่งขันกันทางด้านวัตถุ ในช่วงนี้การกระแสการเดินทางท่องเที่ยวได้เริ่มชัดเจนขึ้น มีเอเยนต์เข้ามาติดต่อถึงในหมู่บ้าน แต่การไปประกอบอาชีพเป็นโสเภณี ก็ยังไม่ได้รับการยอมรับจากสังคมอย่างเปิดเผยเช่นเดิม

"ช่วงปี 23-24 มีไปกันเยอะ แต่ก็ยังไม่มีการวยกลับมา ตอนนั้นเมียนมาหน้าเข้ามาติดต่อ เป็นคนดอกคาใจ ช่วงหลังๆ ก็คนบ้านเราไปแหละ"

ครู

ช่วงที่ 3 โสเภณี "อาชีพ" ที่เป็นค่านิยม (พ.ศ. 2527 - พ.ศ. 2536)

ผลพวงจากการไปทำงานล่องใต้ของหญิงสาวรุ่นก่อนเป็นภาพที่ปรากฏชัดจึ้นใน ปี พ.ศ. 2527 เมื่อมีหญิงสาวที่ออกไปประกอบอาชีพค้าประเวณีกลับมาพร้อมกับความร่ำรวย และสร้างบ้านหลังโต ได้พบเป็นชาวต่างชาติ คือพวกซาอุ ญี่ปุ่น ส่งเสียเลี้ยงดู บ้านที่ปลูกเริ่มมีรูปทรงทันสมัย ใหญ่โต ดังเช่นบ้านในเมืองใหญ่ๆ นับเป็นภาพแห่งความสำเร็จที่แสดงให้เห็นถึง "โอกาสของความร่ำรวย" จากการเป็นโสเภณี อาชีพที่ไม่ต้องรู้ความรู้อาชีพที่ไม่ต้องลงทุนด้วยทรัพย์สินเงินทอง มีแต่การลงทุนด้วยทรัพย์สินเรือนกายที่มีติดตัวมาเท่านั้น ชาวบ้านผู้หนึ่งเล่าถึงอาชีพโสเภณีที่กลายเป็น "อาชีพ" ที่ยอมรับ กันในสังคมบ้านลุ่มว่า

"เมื่อก่อนชาวบ้านไปเพราะความยากจน ใครที่ไปชาวบ้านจะดำ ยีเกะหรือ อีสาเหิง และใครรังเกียจ ใครไปทำงานอย่างนั้นกลับมาชาวบ้านก็จะไปรุมดูจนอายุไม่กล้าไป

วชน แรกๆ ก็ไม่มีครประสบความสาเร็จเท่าใด เพิ่งจะมาช่วงปี 2527 ขึ้นมา มีพวกที่ไปแล้วรวยกลับมาพวกนี้จะได้แทนเป็นพวกซำอู ได้เงินกลับมาปลูกบ้านหลังใหญ่ คราวนี้ก็เลยเป็นตัวอย่างกัน ไอ้คนที่เคยจนกลับมา กระโดดแข่งหน้า ก็เลยไม่ยอมกัน ไอ้คนที่ฐานะปานกลางก็บางบ้าง กลับมาที่รวยกว่า เมื่อก่อนใครมีมอเตอร์ไซด์จึ้นก็นับว่ารวยแล้ว เคียวนี้พวกที่ไปจ้รตเก่งมีโทรศัพท์มือถือ"

ครู

"เห็นชัดเลยนะ เขาไปแล้วก็รวยกลับมา มาสร้างบ้าน...ไม่มีใครพูดถึงสิ่งมีชีวิตที่ไปประสบความสาเร็จก็อาจมี แต่เขาไม่ทอยกลับมากัน ก็เลยไม่มีใครรู้"

ชาวบ้าน

"เมื่อก่อนคนบ้านนี้เขาไม่ทอยส่งลูกเรียนกันหรอก มีอยู่มที่บ้านที่ส่งเรียน ต้องรวยจริงๆ บางบ้านมีเงินยังไม่ส่งเลย มันลำบากต้องไปเช่าบ้านอยู่ บางบ้านต้องขายนาส่งลูกเรียนเสียเงินเสียทอง เรียนจบแล้วก็ยังต้องไปทำงานที่อื่น ตอนนั้นพวกที่เรียนยังไม่มีใครกลับเข้ามาทำงานในหมู่บ้านเป็นตัวอย่างให้เห็น เขาคิดว่าส่งลูกไปทำงานอย่างนั้น (เป็นโสภณ)ไม่ต้องเสียเงินเสียทอง และบางทีโชคดีก็ได้แทนรวยด้วย"

ครู

ภาพแห่งความสาเร็จ ความร่ำรวย บ้านหลังโตเป็นภาพแห่งความเป็นจริงที่สามารถสัมผัสได้ด้วยตา ด้วยมือ เมื่อสังคมยอมรับกันที่เงินตรา คนที่มีเงินก็จะกลายเป็นการยอมรับในสังคมด้วย ไม่ว่าเงินนั้นจะได้มาด้วยวิธีการใด ถึงแม้การประกอบอาชีพโสภณจะไม่ได้รับการยอมรับจากสังคมแต่เป็นอาชีพที่สามารถนำความร่ำรวย ในขณะที่อาชีพอื่นใดในสังคมไม่สามารถทำได้ และเมื่อชีวิตมีอาจสลัดออกจากการตกเป็นทาสของวัตถุนิยม โสภณจึงเป็นทางออกเดียวที่จะสามารถสนองความต้องการได้ และเป็น "อาชีพ" ที่ผู้ที่มีความรู้เพียงแค่ระดับชั้นประถมศึกษาสามารถทำได้ หญิงสาวในหมู่บ้านจึงไหลทะลักออกไปอย่างไม่อาจต้านทานได้ ถึงแม้จะมีกระแสการแพร่ระบาดของโรคเอดส์ในกลุ่มหญิงอาชีพขายบริการแล้วก็ตาม การติดโรคเอดส์อยู่

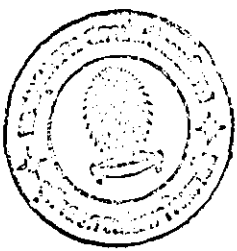
เหนือจินตนาการของหญิงสาวผู้ด้อยการศึกษา

ช่วงที่ 4 โสเภณีกับโรคเอดส์ (พ.ศ. 2537 ถึงปัจจุบัน)

ชุมชนบ้านส้มผ้อมมีโอกาสรู้จักและสัมผัสความร้ายแรงของโรคเอดส์ เมื่อประมาณปี พ.ศ. 2537 เมื่อมีชายหนุ่มวัย 30 ปีเศษในหมู่บ้านคนหนึ่งเริ่มมีอาการเจ็บอย่างเรื้อรัง ร่างกายซูบผอม ผิวดำคล้ำ และมีตุ่มหนองขึ้นตามลำตัว เมื่อไปรับการรักษาที่โรงพยาบาลในเมือง ได้รับการแจ้งว่าติดเชื้อ HIV อันไม่มีทางรักษาให้หายขาดได้ และต่อมาในช่วงปี พ.ศ. 2538 ถึง พ.ศ. 2539 ก็ได้มีคนบ้านส้มที่ป่วย และเสียชีวิตด้วยโรคเอดส์อีกหลายคน การเจ็บป่วยที่กินระยะเวลายาวนาน ภาพลักษณ์ของร่างกายที่ดูน่ารังเกียจ และการจบลงด้วยการเสียชีวิต ทำให้คนบ้านส้มต่างพากันกลัว และหวาดผวาดังโรคเอดส์ ร้ายแรงยิ่งไปกว่านี้ยังมีหญิงสาวในหมู่บ้านหลายคน ที่เคยออกไปประกอบอาชีพโสเภณีติดเชื้อ HIV และกลับมาตายที่หมู่บ้าน ดังกรณีของดาว วรรณ และอีกหลายๆ คน

ดาวเคยเป็นสาวสวยของหมู่บ้าน หลังจากที่เรียนจบชั้น ป.6 เธอออกจากหมู่บ้านไปประกอบอาชีพเป็นโสเภณีตามกระแสของสังคม ในที่สุดดาวก็หอบหิ้วกลับมาบ้านด้วยไม่สามารถหาพ่อให้เด็กได้ การไปผากท้องของดาวทำให้เธอรู้ว่าตนเองติดเชื้อเอดส์ และคลอดลูกมาเป็นหญิง เมื่อปี 2536 ดาวพยายามปกปิด การติดเชื้อของตนเองโดยหนีไปอยู่กรุงเทพฯ และทิ้งลูกสาวให้อยู่ในภาวะของผู้เป็นยาย ลูกของดาวสุขภาพแม่แข็งแรงเจ็บป่วยบ่อยและได้รับการตรวจเลือดพบว่าติดเชื้อเอดส์จากแม่ ในที่สุดเมื่อดาวกลับมาอยู่บ้านอีกครั้ง พร้อมกับสภาพร่างกายที่ซูบผอม สภาพอาการเจ็บป่วยของดาว และลูกสาว เป็นสาเหตุให้หญิงสาวในหมู่บ้าน หยุคชะงักการเดินทางล่องใต้

ภาพการเจ็บป่วยด้วยโรคเอดส์ของดาว และหญิงสาวอีกหลายๆ คนที่เคยไปประกอบอาชีพโสเภณี ทำให้คนบ้านส้มเริ่มตระหนักถึงมหันตภัยของโรคเอดส์ อันเป็นผลพวงจากการออกไปประกอบอาชีพโสเภณี และในเวลาเดียวกันนี้เอง (2537) ได้มีหน่วยงานทั้งของรัฐและ

เอกชนได้เข้าปรรวมชื่อด้านการส่งลูกสาวออกไปค้าประเวณีให้ผู้ปกครองตระหนักถึงโทษและ
โทษภัยที่อาจได้รับ ซึ่งเป็นช่วงจังหวะที่โรงเรียนในหมู่บ้าน ได้เปิดเป็นโรงเรียนขยายโอกาส
เพื่อสอดคล้องกับมาตรการป้องกัน (Deteral) โสภณเด็กของกระทรวงศึกษาธิการ

ถึงแม้ชุมชน จะมีค่านิยมในการออกไปประกอบอาชีพโสภณ ซึ่งเป็นอาชีพที่มีอัตรา
เสี่ยงต่อการติดเชื้อเอชไอวีสูง แต่เมื่อดูจากสถิติอัตราการติดเชื้อเอชไอวีในชุมชน จะพบว่าผู้ชายมี
อัตราการติดเชื้อเอชไอวีสูงกว่าอัตราการติดเชื้อเอชไอวีในกลุ่มผู้หญิง ซึ่งสถิติดังกล่าวเป็นเพียงสถิติ
ผู้ติดเชื้อเอชไอวีในกลุ่มที่เปิดเผยตนเองเท่านั้น ยังมีผู้ติดเชื้อบางคนยังไม่ยอมเปิดเผยตนเอง อัน
เนื่องมาจากยังไม่มีอาการ หรือยังไม่ได้ตรวจเลือด ดังนั้นจำนวนผู้ติดเชื้อที่แท้จริงจึงน่าจะสูง
กว่าที่พบ

การที่โรคเอชไอวีเป็นโรคที่ยังเป็นที่รังเกียจของสังคม ผู้ติดเชื้อส่วนใหญ่อยังไม่ปรากฏ
อาการที่มักจะไม่ยอมรับ หรือเปิดเผยตนเอง โดยบางคนอาจจะมีความเชื่อที่ว่า "การไม่มี
อาการแปลว่าไม่มีโรค" (เกศินี จุฑาวิจิตร, 2536) เหตุผลดังกล่าวทำให้ผู้ติดเชื้อไม่ยอมรับ
หรือไม่ยอมไปตรวจเลือด ผู้ติดเชื้อจะแสดงอาการของโรคเอชไอวีเมื่อเข้าสู่ระยะที่ 3 (full
brown AIDS) ซึ่งจะใช้ระยะเวลาหลายปีหรืออาจถึงสิบปี แต่ผู้ติดเชื้อมักเจ็บป่วยจากโรค
ที่แทรกซ้อน ทั้งนี้ย่อมขึ้นอยู่กับการรักษาสุขภาพของผู้ติดเชื้อ ซึ่งโดยทั่วไปแล้วผู้ชายที่ติดเชื้อ
เอชไอวีจะทรุดและตายเร็วกว่าผู้หญิง เพราะผู้ชายไม่ค่อยรักษาสุขภาพของตนเอง ยังคงดื่มเหล้า
เที่ยว หรือทำงานหนัก จึงทำให้พบการติดเชื้อในกลุ่มผู้ชายสูงกว่าผู้หญิง

แต่อย่างไรก็ดี อัตราการติดเชื้อในกลุ่มผู้ชายมีสูงกว่ากลุ่มผู้หญิงในทุกพื้นที่เพราะ
เนื่องจากค่านิยมในเรื่องเพศของผู้ชาย ที่เป็นที่ยอมรับของสังคม

โรคเอชไอวีกับผู้ชาย

กระแสบริโภคนิยมที่ยังคงมีอยู่ตลอดระยะเวลาสี่สิบปีที่ผ่านมา ความต้องการของคน
ในชุมชนไม่มีที่สิ้นสุด เงินจึงเป็นสิ่งที่จะบันดาลทุกสิ่งทุกอย่างได้ ภาวการณ์แห่งความสำเร็จของ

หญิงสาวที่ไปค้าประเวณี ได้ถูกถ่ายถอดคนแล้วคนเล่าด้วยบ้านหลังงามที่ส่งเงินมาให้พ่อแม่ปลูกสร้าง รถเก๋งคันแรก และเงินทองที่มีจับจ่ายใช้สอยอย่างหุ่บเหิย จึงมีอาจสัดกันการเดินทาง ล่องใต้ไปเสี่ยงโชคตามตัวอย่างรุ่นพี่ๆ ของเด็กที่เพิ่งจบเพียงชั้นประถมศึกษาหรือแม้กระทั่งหญิงที่แต่งงานแล้ว ก็ถูกกระแทกด้วยกระแสบริโภคนิยมจนถึงกับละทิ้งครอบครัว เพื่อไปใช้เรือนกายในการแสวงโชคด้วยเช่นกัน การทะเล่กออกจากหมู่บ้านของหญิงสาวดังกล่าว ทำให้เกิดภาวะการขาดความสมดุลย์ของชายหญิงวัยเจริญพันธุ์ในหมู่บ้าน และของครอบครัว หญิงสาวที่เหลืออยู่ในหมู่บ้านจึงเป็นที่หมายปองของชายหลายคน คำนิยมการค้าประเวณี และการไม่ถือสาในเรื่องพรหมจรรย์ดังจะเห็นได้จากผู้หญิงที่เคยออกไปขายบริการทางเพศมาก่อน เมื่อกลับมาจะมีผู้ยินยอมที่จะแต่งงานด้วย ประเพณีการแ่่วสาวและอื่นๆ รอกาสต่างๆ เหล่านี้เป็นสาเหตุให้เกิดการหย่อนยานในเรื่องของศีลธรรมชื่อ "กาเม" การมีค่านิยมในเรื่องเพศเพศของคนในชุมชน จึงเป็นสาเหตุหนึ่งของการแพร่ระบาดของโรคเอดส์ ชาวบ้านกลุ่มหนึ่งเ่ยกับผู้วิจัยว่า

"โรคเอดส์เข้ามาก็ดีเหมือนกัน รมเงินจะมีการหย่ากันอีกหลายคู่"

ชาวบ้าน

"เนีย! ถ้านาย...เป็น (เอดส์) รับรองจะมีคนเป็นกันอีกหลายครอบครัว เพราะ นาย (ผู้ชาย) รมั่วกับเมียชาวบ้านอีกหลายคน"

ชาวบ้าน

"พี่ (ผู้หญิง) เมื่อก่อนเขาก็เล่นชู้ สามีจับได้เลขทะเลาะและแยกทางกัน (เขาก็เลยไปขายตัว"

ชาวบ้าน

"เวลาบ้านไหนมีงาน หรือมีงานอะไรในหมู่บ้าน เขาจะสนุกสนานรื่นเริง กินเหล้ากัน พอได้ที่ตาสมกันเขาก็รู้แล้วว่า จะไปเจอกันที่ไหน"

ครู

พฤติกรรมดังกล่าวได้แสดงให้เห็นถึงความหย่อนยานทางด้านกามารม ซึ่งเป็นบ่อเกิดของการเผยแพร่โรคร้าย การมีพฤติกรรมการเล่นรู้ของคนในหมู่บ้านดังกล่าวจึงเป็นสาเหตุหนึ่งของการแพร่ระบาดของโรคเอดส์เข้าสู่ครอบครัวโดยตรง อันมีส่งผลกระทบต่อเด็กที่อยู่ในครอบครัวด้วย การที่โรคเอดส์แพร่ระบาดในชุมชนจึงมีส่วนช่วย ให้ชายเกิดความกลัว หยุดพฤติกรรมสับสนทางกามารม อันจะก่อให้เกิดการหย่าร้างในครอบครัวผู้หญิงที่มีชายเข้ามาสัมผัสด้วย

คำนิยามในเรื่องการเล่นรู้ได้แสดงให้เห็นถึงค่านิยมการชอบเปลี่ยนรสนิยมในเรื่องเพศของผู้ชายด้วย การที่มีหญิงล่อใจได้มาก ๆ ทำให้ชายที่ปรารถนาไม่ได้อยู่ด้วย การขาดความสมดุลระหว่างหญิงกับชาย ในขณะที่ความต้องการทางเพศของผู้ชายไม่ได้ลดลงด้วย ประกอบกับผลจากการบีบบังคับระแวกของบุคคลในครอบครัว ทำให้ฐานะทางเศรษฐกิจของทางบ้านดีขึ้นไม่ต้องชวนขวายทำงานเพื่อหาเลี้ยงชีพเหมือนแต่ก่อน การมีเงิน ทำให้มีอำนาจในการซื้อหาเรื่องเพศเพื่อตอบสนองความต้องการ "เซ็กซ์เพื่อการบริโภค" จึงเกิดขึ้นในหมู่บ้าน

"ตอนแทนผมไปทำงาน (ขายตัว) เขาก็ส่งเงินมาให้ผมซื้อไม้เตரியมาไว้ปลูกบ้าน ผมก็ซื้อไว้บ้าง เอาเงินที่เหลือไปเล่น กิน เที่ยวหมด ในที่สุดไม้ที่ซื้อไว้ต้องขาย"

สมชาย

"เมื่อก่อนหมู่บ้านเองก็มีช่อง 3 แห่ง ตั้งกันหัวบ้าน ท้ายบ้าน และกลางบ้านเลย"

ครู

การมีช่องโทรทัศน์ในหมู่บ้านถึง 3 แห่ง แสดงให้เห็นถึงค่านิยมทางเพศในเรื่องการเที่ยวเสาะหา ซึ่งนอกจากจะเที่ยวกันหมู่บ้านแล้ว ยังมีการเปลี่ยนรสนิยมโดยการไปเที่ยวสถานบริการนอกท้องถิ่นด้วย ทำให้โอกาสการรับเชื้อและการแพร่ขยายเชื้อมีสูงขึ้น ผู้วิจัยได้รับคำบอกเล่าจากเจ้าของช่องในหมู่บ้านแห่งหนึ่งว่า

"เมื่อก่อนกิจการดีมาก นอกจากคนในหมู่บ้านแล้วก็มีพวกมาจากบ้านอื่น บางที่ก็มา
กันเป็นคณะ อย่างพวกข้าราชการเวลาเรามีประชุมกัน เขาก็จะพากันมาที่นี่ มันอยู่
ติดป่า เจียบดี ไม่มีใครเห็น เวลาเขาจะมาเขาแจ้งมาล่วงหน้า ทางเราก็จะจัด
เตรียมไว้ให้เป็นพิเศษ...แม่หญิงที่นี่เขาเต็มใจมากนั่นเอง ที่นี้เงินดี ผู้หญิงส่วนใหญ่
ก็จะมาจาก บง เชียงคำ เชียงราย แม่หญิงในหมู่บ้านเราเขาก็จะไปหาที่อื่นไม่หา
ในหมู่บ้าน เดียวที่ว่ามีแม่หญิงแล้ว ตั้งแต่เกิดโรคเอดส์ก็ไม่มีใครมาเที่ยว เลย
ต้องปิดกิจการ...จะมีก็แต่เขาพากันมาเอง"

เจ้าของช่อง

การพบปะสังสรรค์ การสัมมนาและการจบลงด้วยการไปเที่ยวหญิงขายบริการ จึง
เป็นสาเหตุหนึ่งของการแพร่ระบาดของโรคเอดส์มากยิ่งขึ้น ถึงแม้การปิดกิจการของช่องในหมู่บ้าน
จะเป็นการลดการแพร่ระบาดของโรคเอดส์ได้ส่วนหนึ่ง แต่ค่านิยมในเรื่องเพศสัมพันธ์นอก
สมรสยังคงมีอยู่ ซึ่งจากคำบอกเล่าของเจ้าของกิจการที่กล่าวถึงกลุ่มคนที่ยังมาขอเช่าห้องโดย
การหาทุนเอง จึงมีอาจจะสรุปได้ว่าการไม่มีสถานบริการทางเพศ หรือการไม่มีโรงเรือนจะ
เป็นการหยุดยั้งการแพร่ระบาดของโรคเอดส์ได้ทั้งหมด เพราะการที่ยังมีค่านิยมในเรื่องการมี
เพศสัมพันธ์นอกสมรสจึงเป็นสาเหตุหนึ่งที่จะยังคงมีการแพร่ระบาดของโรคเอดส์อยู่

สาเหตุการแพร่ระบาดของโรคเอดส์ในชุมชนส่วนหนึ่ง จึงเกิดมาจากการที่ชายในหมู่บ้าน
มีค่านิยมในเรื่องการเที่ยวโสเภณีทั้งในชายโรคและชายที่แต่งงานแล้ว และการมีค่านิยม
ในการเล่นตู้ เหตุผลอีกประการหนึ่งที่สนับสนุนการแพร่ระบาดของโรคเอดส์ในหมู่บ้าน คือ
ความไม่นิยมใช้ถุงยางอนามัย ทั้งๆ ที่หน่วยงานของรัฐและเอกชนร่วมกันรณรงค์ให้ป้องกัน แต่
ก็ดูจะไร้ผลกับผู้ชายบางกลุ่มที่มีความคิดความเชื่อเกี่ยวกับเรื่องเพศ

"ผมไม่เคยใช้ (ถุงยางอนามัย) เลย...มันก็เหมือนกับเวลาเราคัน ถ้าเกานอกผ้า
มันจะมันได้อย่างไร...ต้องเนือกับเนือ...หนังกับหนัง"

สมชาย

"จะร่วมเป็นกันเยอะดีอย่างไรล่ะ เขาทำงานมีเงินก็ไปกับแล้ว ที่ติดกันมาส่วนใหญ่
 เกี่ยวกันที่หลังประปา"

ชาวบ้าน

ความเชื่อว่าการใช้ถุงยางอนามัย จะทำให้การมีเพศสัมพันธ์ไม่เป็นธรรมชาติ การ
 ไปได้ป้องกันการติดเชื้อจากการเที่ยวโสเภณี จึงเป็นการสนับสนุนให้ได้รับเชื้อเอดส์ตามมา

นอกจากนั้นชาวบ้านยังมีคำนิยามในเรื่องการดื่มสุรา ซึ่งเป็นสาเหตุอย่างหนึ่งที่ทำให้
 ผู้ชายเที่ยวหญิงโสเภณี

"ที่นี้เหล้าขายดีมาก กินกันทั้งผู้หญิงผู้ชาย ยิ่งเวลามีเทศกาลจะยิ่งขายดีมาก"

ชาวบ้าน

"เหล้านี้แหละพาไป พอเมาเข้าก็จะมีอารมณ์ทางเพศกินเข้าไปแล้วร่วมต่อยาคิดอะไร
 ไม่คิดกลัวแล้ว ใจใหญ่ บางคนเมียไปทำงานที่ญี่ปุ่น ตัวเองมีเงินก็กินก็ใช้กันฟุ่มเฟือย
 เมียไปทำงานไม่คิดเอดส์กลับมาหรอก อยู่ทางนี้เกี่ยวกับเงินติดเสียเอง"

ชาวบ้าน

"เมื่อก่อนผมอยู่กรุงเทพฯ เวลาเพื่อนมาหาที่ชวนกันดื่มเหล้าและชวนไปเที่ยวกันต่อ"

ผู้คิดเชื่อ

คำนิยามในเรื่องการเที่ยวหญิงโสเภณีที่ควบคู่ไปกับคำนิยามในการดื่มสุราของผู้ชาย จึง
 เป็นสาเหตุที่สำคัญ ในการแพร่ระบาดของโรคเอดส์ในหมู่บ้าน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ
 อภา ศิริวงศ์ ณ อุรุษยา พบว่าผู้ชายภาคเหนือมีอัตราการดื่มสุรามากกว่าผู้ชายภาคอื่นๆ และ
 จากการสำรวจความชุกของการติดเชื้อเอดส์ และพฤติกรรมทางเพศของชายไทย อายุ 21 ปี
 ในภาคเหนือ ของทวีศักดิ์ นพเกษร และคณะ (2534) พบว่าประมาณ 1 ใน 2 ของกลุ่ม

ตัวอย่างเริ่มมีประสบการณ์ทางเพศตั้งแต่อายุเท่ากับหรือต่ำกว่า 16 ปี (53.9%) เกือบ 3 ใน 4 ของกลุ่มตัวอย่างมีเพศสัมพันธ์ครั้งแรกหญิงโสเภณี (73.4%) และกลุ่มตัวอย่างเกือบทั้งหมด (97%) เคยร่วมเพศกับโสเภณี ซึ่งมีเพียงร้อยละ 40 เท่านั้นที่ใช้องยาลูกยางอนามัยทุกครั้ง

โรคเอดส์กับการณรงค์ด้านมาตรการการต่อต้านของรัฐและเอกชน

ก่อนหน้าที่ชาวบ้านจะได้สัมผัสกับโรคเอดส์โดยตรง ชาวบ้านรู้จักโรคเอดส์แต่ในแง่ของภาพยนตร์วี หรือภาพนโปสเตอร์ที่ตีพิมพ์ประกาศเตือนถึงภัยอันตรายของโรคเอดส์ ถึงแม้จะมีหน่วยงานทั้งของรัฐและเอกชน ได้ช่วยกันรณรงค์ให้ความรู้เกี่ยวกับโรคเอดส์เพียงแต่ก็ความการที่ไม่มีใครประสบการณ์ตรงต่อการที่ยังไม่มีใครเจ็บป่วยหรือตาย ทุกคนก็ไม่ตระหนัก และปรับพฤติกรรมเสี่ยงต่อการติดโรคเอดส์ คนบ้านลุ่มส่วนหนึ่งยังไม่ยอมปรับเปลี่ยนพฤติกรรมที่เสี่ยงต่อการติดเชื้อ บางคนมีความเชื่อว่า โรคเอดส์เป็นโรคที่รัฐสร้างภาพขึ้นมาเพื่อจะให้ชาวบ้านกลัว และไม่ส่งลูกสาวไปประกอบอาชีพค้าประเวณี มีหญิงสาวในหมู่บ้านคนหนึ่งเล่าว่า

"ขนาด ส.ส. เจียนป้ายอันใหญ่มาปิดประกาศในหมู่บ้านบอกว่า "โสเภณีเป็นตัวการสำคัญทำให้เกิดปัญหาโรคเอดส์" ก็ยังไม่มีใครสนใจไม่มีใครเชื่อ เขาก็ยังส่งลูกสาวไป เขาอยากได้ตั้งค์ ส่งลูกสาวทำงาน อยู่ทางนี้เขาสบายกัน ทานาไว้กินมีละครึ่งแล้วก็ไม่ได้ทำอะไร รอใช้เงินลูกสาวอย่างเดียว"

ชาวบ้าน

การที่รัฐ และหน่วยงานของเอกชนได้พยายามสกัดกั้น การออกไปทำงานส่งรายได้ของหญิงสาวในเขตภาคเหนือโดยชี้ให้เห็นถึงอันตรายที่อาจเกิดขึ้นกับหญิงสาวที่ออกไปประกอบอาชีพการค้าประเวณี ภาพการถูกทารุณกรรมของหญิงสาวที่ถูกหลอกไปขายตัวที่รัฐเคยใช้เป็นเครื่องมือในการชี้ให้ผู้เป็นพ่อแม่และหญิงสาว ได้เห็นได้คิด เพื่อเป็นการสกัดกั้นการขายลูกสาว และล้มเลิกความคิดในการออกไปแสวงโชค โดยการชี้เรื้อนกายเพื่อแลกเปลี่ยนกับเงินตรา มาตรการดังกล่าวจะไม่สามารถสร้างความหวาดกลัวให้กับคนบ้านลุ่มมากนัก

"เห็นชัดเลยนะ เขาไปแล้วก็ร่ำรวยกลับมา มาสร้างบ้าน...ไม่มีใครพูดถึงสิ่งง่ามดี
คนที่ง่ามประสบความสำเร็จก็อาจมี แต่เขาไม่ต่อยกลับมาทัน ก็เลยไม่มีใครรู้"

ชาวบ้าน

ภาพของหญิงสาวรุ่นพี่ ที่ออกไปแสวงโชค แล้วกลับมาพร้อมกับความสำเร็จ สร้าง
ความร่ำรวยให้กับครอบครัวและสามารถยกระดับฐานะทางบ้านขึ้นมาอีกระดับหนึ่ง จึงเป็นภาพที่
กลบกลืนภาพจากโฆษณาทีวีเสียสิ้น บ้านหลังใหญ่รูปทรงทันสมัยพร้อมเครื่องประดับตกแต่งทั้ง
ทีวี ตู้เย็น สเตอริโอ มอเตอร์ไซค์คันแรกที่น้องชายขับเข้าไปจอดเพื่อนบ้าน พี่น้องทุกคนในบ้านได้
อยู่ได้กินอย่างอิ่มหนำสำราญและเสียงชื่นชมในความเป็นลูกกตัญญูที่ถูกหยิบยกเป็นตัวอย่างของพ่อ
แม่และเพื่อนบ้าน เป็นภาพที่พวกหญิงสาวรุ่นต่อๆ มาและคนในชุมชนสามารถมองเห็นได้ จับต้อง
ได้ชัดเจน มีตัวตน ภาพโฆษณาถึงกันด้วยร้ายของโรคเอดส์จึงมิได้เลวร้ายไปกว่าภาพของ
เด็กสาวที่ถูกทารุณกรรม ดังนั้น ถึงแม้รัฐจะได้พยายามทุ่มเทงบประมาณ ในการรณรงค์ให้ความ
รู้เกี่ยวกับอันตรายของโรคเอดส์มากเพียงใดก็ตาม การไปทำงานส่งได้ของเด็กหญิงที่เพิ่งจบ
ชั้น ป.6 ก็จะต้องมีต่อไปอย่างไม่มีอะไรจะมาหยุดยั้งได้ ทรายเท่าที่พ่อแม่ยังต้องการเงิน
ต้องการความสุขสบาย และคนในครอบครัวยังคงอยู่กับสำนึกทางวัตถุ และสำนึกในความกตัญญู
ของพ่อแม่ ซึ่งจะต้องตอบแทนด้วยเงินโดยไม่คำนึงถึงอันตรายที่ต้องเสี่ยงต่อการติดเชื้อ จึงไม่
อยู่ในจินตนาการของหญิงสาวและพ่อแม่

ในส่วนของผู้ชายมักเที่ยวบางคนเชื่อว่า โรคเอดส์ก็เหมือนกับโรค (ผู้หญิง) อื่นๆ ที่เป็น
ได้ก็ต้องมียารักษาให้หายได้ จึงไม่เชื่อในคำเตือนที่เคยพบ เคยเห็น เคยได้ยินในทีวี ผู้ติดเชื้อ
รายหนึ่งกล่าวถึงความเชื่อในเรื่องโรคเอดส์ของเขาให้ฟังว่า

"เมื่อก่อนผมไม่เคยเชื่อเลยนะ เคยเห็นแต่ในทีวีจนมาเป็นเข้ากับตัวเอง ผมคิดว่า
มันก็เหมือนกับโรค (ผู้หญิง) อื่นๆ...เป็นได้ก็ต้องหายได้"

สมชาย

การได้ประสบกับชะตากรรมด้วยตนเอง หรือการได้พบเห็นผู้่วยเอดส์ด้วยตนเองนับเป็นประสบการณ์ตรงที่ทำให้ชาวบ้านเริ่มตระหนักถึงความอันตรายของโรคเอดส์ ของโสภณภณีที่เคยเปิดกิจการนพุกบ้านถึง 3 แห่ง ต้องปิดกิจการลงเพราะมีคนเที่ยวน้อยลงจนไม่คุ้มกับการลงทุน

ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2537 การเดินทางล่องใต้ของหญิงสาวนพุกบ้านเริ่มลดลง นักเรียนหญิงที่จบชั้น ป.6 ในนพุกบ้านได้เข้าเรียนต่อในโรงเรียนขยายโอกาสซึ่งเปิดเป็นปีแรก หรือเข้าศึกษาต่อในโรงเรียนมัธยมมาละแวกนพุกบ้าน กลุ่มสาวที่คิดจะแต่งงานกันก็เริ่มมีความตระหนักถึงอันตรายของโรคเอดส์ และป้องกันการติดเชื้อด้วยการไปตรวจเลือดก่อนแต่งงาน ได้มีชาวบ้านเล่าถึงการล้มเลิกพิธีแต่งงานของคนนพุกบ้าน อันเนื่องมาจากเอดส์ ว่า

"ไม่จำแน่อาทิตย์นี้บ้านนพุกบ้านเราก็มีงานแต่งงานแล้ว (ธันวาคม 2539)พอดีผู้หญิงตรวจเลือดไม่ผ่าน ผู้ชายก็เลขขอเลิกยอมเสียทองหมั้นให้ผู้หญิงไป ผู้หญิงเขาเคยเป็นหญิงพม่าก่อน (ที เป็นคำย่อที่ใช้เรียกผู้หญิงที่ประกอบอาชีพโสภณภณี คือ P = prostitute) ได้เงินกลับมาปลูกบ้านใหม่แล้วกลับมาอยู่บ้าน ก็คงไม่คิดว่าตัวเองจะติดเชื้อเพราะไม่มีอาการอะไร ยังสาวยังสวยอยู่ ญาติของผู้หญิงเห็นว่าผู้ชายเคยไปทำงานอยู่กรุงเทพฯ เลยกลัวว่าผู้ชายอาจจะเคยไปเที่ยว เกิดมีเชื้อจะมาติดลูกสาวเขาก็เลยให้ไปตรวจเลือด ปรากฏว่าผู้ชายตรวจแล้วผ่าน แต่ผู้หญิงกลับไม่ผ่าน"

ชาวบ้าน

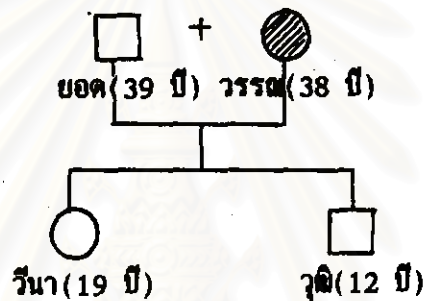
ถึงการแพร่ระบาดของโรคเอดส์ในบ้านกลุ่มที่มีตัวเลขบ่งบอกถึงสัญญาณอันตราย คนนพุกบ้านเริ่มตระหนักถึงความอันตรายของโรคเอดส์ และการติดเชื้อได้แล้ว สัญญาณดังกล่าวอาจสามารถช่วยหยุดยั้งการแพร่กระจายของโรคเอดส์ในชุมชนลงได้ เป็นเรื่องที่ควรจะได้ได้รับความสนใจและศึกษาต่อไป

กรณีศึกษาผลกระทบของการติดเชื้อเอดส์ที่มีต่อการศึกษา ผู้วิจัยศึกษาเจาะลึกในครอบครัวผู้ติดเชื้อเอดส์จำนวน 4 ครอบครัว ที่มีลูกกำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นประถมศึกษา การ

ทาคความเข้าใจพื้นฐานถึงความสัมพันธ์ในครอบครัวผู้ติดเชื้อ ในขณะที่อยู่ในบริบทของสังคมและผลกระทบที่ครอบครัวได้รับจากการติดเชื้อเอชไอวี อันจะทำให้สามารถเชื่อมโยงทาคความเข้าใจในปัญหาผลกระทบที่เกิดขึ้นต่อการศึกษาของลูกผู้ติดเชื้อ

ครอบครัว และความสัมพันธ์ในครอบครัวผู้ติดเชื้อ

ชีวิตและครอบครัวของวรรณ

วรรณ หญิงวัยกลางคนผู้หนึ่งที่ต้องตกเป็นเหยื่ออันมหันตภัยร้ายของโรคเอดส์ จากผลพวงของการไปทำงานล่วงใต้เมื่อ 4 ปีก่อน วรรณให้เหตุผลการไปทำงานล่วงใต้ว่า "เมื่อตอนที่เลิกกับยอดก็กลับไปอยู่กับแม่ ที่บ้านแม่ก็สูก (ทุกข์) นาก็ไม่มีจะทำเลยตัดสินใจไปทำงาน" เพราะความยากจนของครอบครัว จึงเป็นแรงผลักดันให้ชีวิตของวรรณต้องไปพจญกับโรคร้ายที่กำลังแพร่ระบาดอยู่ในกลุ่มหญิงขายบริการและชายนักเที่ยว สาเหตุของการออกไปขายบริการของวรรณมาได้ขึ้นอยู่กับปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจอย่างเดียว แต่มีปัจจัยทางด้านสังคมเป็นตัวผลักดันด้วย การที่วรรณไม่สามารถดำรงตนเป็นคนดีของสามีและของสังคมได้ อันเนื่องมาจากมีพฤติกรรมการคบกับผู้ชาย เมื่อไม่สามารถอยู่ในชุมชนได้ ก็ต้องออกไปและทางออกที่วรรณเลือกก็คือ การออกไปประกอบอาชีพโสเภณี

วรรณและยอดแต่งงานกันมาเกือบ 20 ปีแล้ว จนมีลูกชายหญิงด้วยกัน 2 คน ด้วย

ความยากจนทั้งวรรณและยอดจึงต้องออกรับจ้างทำงานเพื่อแลกข้าวไว้กิน ยามว่างจากช่วงฤดู
 ทำงานยอดก็รับจ้างขนไม้ ทำอิฐ ส่วนวรรณอยู่เลี้ยงลูกที่บ้านและรับจ้างเป็นผ้าโรล รายได้
 ของทั้งคู่ก็พอจะหาเลี้ยงปากเลี้ยงท้องสมาชิกในครอบครัวได้อย่างไม่เดือดร้อนนัก แต่เมื่อ
 ประมาณ 6-7 ปีที่ผ่านมา ชุมชนบ้านลุ่มได้มีกระแสของเงินที่สะพัดเข้ามาในหมู่บ้าน จากผลพวง
 ของการออกไปขายเรือนกายของบรรดาหญิงสาวชาวบ้านลุ่ม งานรื่นเริงต่างๆ ถูกจัดขึ้นตาม
 กระแสการสะพัดของเงินในหมู่บ้าน งานฉลองบ้านหลังใหม่ที่ปลูกกันหลังแล้วหลังเล่า ญาติพี่น้อง
 ถูกจัดทอดกันไม่ขาดระยะตามแรงศรัทธาที่ "มีเงินแล้วต้องทำบุญ" งานเลี้ยงรับการกลับมา
 เยี่ยมถิ่นฐานบ้านเกิดของลูกสาวหลานสาวที่ออกไปทำงานเพื่อหาเงินมาปรนเปรอให้พ่อแม่พี่น้อง
 มีความสุขสบาย วรรณชอบไปดื่มเหล้าตามงานเลี้ยงต่างๆ กอปรกับกระแสของสังคมที่เปลี่ยนแปลง
 แปลงไป ชุมชนบ้านลุ่มเริ่มมีค่านิยมในเรื่องการเล่นซู้ เปลี่ยนหัวเปลี่ยนเมียกันในบ้าน ท้าให้
 ยอดเกิดความหงุดหงิด ไม่พอใจจึงแยกทางกันอยู่ โดยวรรณกลับไปอยู่กับแม่ และให้ลูกสาว ลูก
 ชายไปอยู่กับย่า (พี่สาวของยอด) ซึ่งตอนนั้นลูกชายเพิ่งจะมีอายุเพียง 7 ขวบเศษ แล้ววรรณ
 ก็เข้ามาทำงานที่กรุงเทพฯ เพื่อไปแสวงโชคตามตัวอย่างรุ่นพี่ๆ โดยให้พี่ชายเป็นคนพาไปส่ง

วรรณทำงานได้เพียงปีเดียวก็กลับมาอยู่บ้าน รายได้เธอไม่ดีนัก เพราะอายุมากแล้ว
 และเคยผ่านการมีลูกมีสามีมาแล้ว เมื่อเธอกลับมาอยู่บ้านลูกๆ ของเธอก็ได้ขอร้องให้วรรณและ
 ยอดกลับมาคืนดีกันใหม่ วรรณไม่เคยคิดว่าการไปทำงานสองได้เพียงปีเดียวจะถึงกับทำให้เธอ
 ต้องได้รับทุกข์ทรมารจากโรคเอดส์ หลังจากที่เธอกลับมาอยู่บ้านได้เพียง 2 ปี เมื่อต้นปีที่ผ่านมา
 (2539) เธอต้องล้มป่วยอย่างกระทันหัน เพื่อนบ้านพาส่งโรงพยาบาล เธอจึงรู้ว่าเธอป่วย
 เพราะติดเชื้อเอดส์ซึ่งผลจากการวินิจฉัยของหมอบอกว่าเธอติดเชื้ออยู่ในระยะที่ 2 แล้ว วรรณ
 มีอาจบกปิดเรื่องการติดเชื้อของเธอกับสามีหรือเพื่อนบ้านได้ เนื่องจากอาการเจ็บป่วย ที่แสดง
 ออกปรากฏชัด ร่างกายที่ทรุดโทรม ผอมบาง ผิวหนังออกตุ่ม ทำให้เธอต้องรับสภาพของคน
 เป็นเอดส์ที่ถูกเพื่อนบ้านบางคนแสดงความรังเกียจ

ถึงแม้ว่ายอดจะยอมรับว่าวรรณติดเชื้อเอดส์ และยังคงร่วมอยู่กินเป็นสามีภรรยา
 กับวรรณเช่นเดิม ยอดคิดว่าตนเองจะติดเชื้อหรือไม่ขึ้นอยู่กับเวรกรรม ยอดเคยไปตรวจเลือดมา

แล้ว 1 ครั้งไม่พบเชื้อ ร่างกายของยอดยังไม่มีอาการใดๆ ที่จะบ่งบอกว่ายอดจะเป็นเอดส์ด้วย ยอดยังแข็งแรง ยังสามารถทำงานหนักได้เหมือนเดิม และต้องทำงานหนักมากยิ่งขึ้นเพื่อหารายได้มาให้เพียงพอกับค่าใช้จ่ายในครอบครัว ในขณะที่วรรณไม่สามารถทำงานได้และยังต้องเสียค่ารักษาอาการเจ็บป่วยที่แทรกซ้อนจากโรคเอดส์ วรรณเชื่อว่ายอดจะไม่ติดเชื้อเอดส์เพราะยอดใจดูขงขานามัยเมื่อมีเพศสัมพันธ์กับเธอ ถึงแม้บางครั้งก็อาจจะมีการหลอเลอบ้างแต่ก็ไม่น่าจะติดเชื้อ

"หมอบอกว่าติดเชื้อ (เอดส์) มา 3 ปีกว่าแล้ว...ถ้าเขาติดเชื้อ (เชื้อเอดส์) บานนี้ คงต้องมีอาการบ้างแล้ว"

วรรณ

"ถ้าเป็นผู้หญิงจะไม่ค่อยมีอาการอะไร ดูอย่าง ทิน จินนาตผัว (เป็นเอดส์) ตายไปตั้งปีกว่าแล้วยังอ้วนท้วนสมบูรณ์ดี"

วรรณ

สิ่งหนึ่งที่ทำให้ทั้งวรรณและยอดมั่นใจ คือ การประมวลและความรู้ข้อมูลจากผู้ติดเชื้อในหมู่บ้านที่มักจะเห็นว่าถ้าผู้ชายติดเชื้อแล้วจะแสดงอาการให้เห็นชัดเจนกว่าผู้หญิง จะเจ็บป่วยง่าย และตายไวกว่าผู้หญิง และยังเชื่อว่าผู้หญิงจะไม่ค่อยมีอาการเพราะได้มีโอกาสทานการถ่ายเลือดเอาของเสียออกทางรอบเดือน ส่วนผู้ชายไม่มีโอกาสถ่ายเลือดเหมือนผู้หญิงจึงเจ็บป่วยและตายง่ายกว่าผู้หญิง ดังนั้นเมื่อยอดยังไม่มีอาการจึงแสดงว่ายอดไม่ติดเชื้อ

การติดเชื้อเอดส์ของวรรณ ถึงแม้ว่าจะมีโอกาสแพร่เชื้อมาถึงยอด แต่ยอดคิดว่าเป็นเรื่องของเวรกรรม

"ผมไม่โกรธเขาหรอก มันเป็นเรื่องของเวรกรรม...ดูซิเขาไม่กินตั้งเยอะ บางคนก็ไปหลายปี ยังไม่ติดกลับมาเลย นี่ไปแค่ปีเดียวยังติดได้"

ยอด

การคิดเชื่อเอดส์จากผลพวงของการออกใบประกอบอาชีพสตรี มันเป็นเรื่องที่เกิดจากการทรมานหากิน ไม่ได้มีศีลธรรม การคิดเชื่อเอดส์ จึงถูกพลิกให้เป็นเรื่องของเวรกรรม การที่ครอบครัวอยู่กันอย่างเข้าใจ และให้อภัย จึงเป็นการสร้างกำลังใจให้กับผู้ติดเชื้อ และยังคงดำรงไว้ซึ่งความสัมพันธ์ภายในครอบครัว

เรื่องการคิดเชื่อเอดส์ของวรรณ วุฒิรู้และยอมรับสภาพในฐานะถูกผู้ติดเชื้อ วรรณเล่าถึงปฏิกิริยาของวุฒิเมื่อทราบว่าเธอเป็นเอดส์ว่า

"เมื่อตอนไม่สบาย วุฒิถามว่า อีแม่เป็นเอดส์เหรอ ไม่รู้จะปิดลูกอย่างไรก็เลยบอก ว่าเฮ้ เจานิ่งเจ็บบาทักหนึ่งก็บอก อีแม่ไม่ต้องเสียใจ คนอื่นที่เขามิเป็นเอดส์เขาก็ตายกัน... เจานิ่งว่าถ้าแม่เป็นอะไรไป เจาคงม่ ไม่รู้จะไปอยู่กับใคร อยู่กับพ่อก็ไม่ได้ คุยกันไม่รู้เรื่อง พ่อดู จะอยู่กับป้าก็กลัวป้าม่รัก"

วรรณ

การคิดเชื่อเอดส์ของวรรณได้สร้างความสะเทือนใจให้กับวุฒิ แต่ก็สามารถหาข้ออ้างมาปลอบประโลมใจโดยการเปรียบเทียบการตายรูปแบบอื่นๆ และลดความกลัวลง แต่อย่างไรก็ดีจุดจบของการคิดเชื่อเอดส์ วุฒิทราบดีจากตัวอย่างในหมู่บ้าน ทำให้วุฒิรู้สึกกังวลใจอนาคตของตัวเองที่ม่รู้จะอยู่กับใคร หากแม่ของเธอเป็นอะไรไป

การที่ต้องแบกรับภาระค่าใช้จ่ายภายในบ้านแต่เพียงผู้เดียวทำให้ยอดค้ต้องทำงานเพิ่มขึ้น ยอดค้ต้องออกใบรับจ้างแบกม่ครั้งละหลายๆ วันบางทีก็ 10-15 วันจะกลับบ้านเอาเงินมาห้ ครั้งหนึ่ง มาอยู่บ้าน 2-3 วันก็ไปอีก ปล่อยให้วรรณอยู่สองคนกับลูกชาย ซึ่งตอนนี้กำลังเรียนอยู่ชั้น ป.6 ส่วนลูกสาวไปอยู่กับป้าที่ต่างจังหวัด ชีวิตความเป็นอยู่ของวรรณส่วนใหญ่มิใช้ชีวิตอยู่ภายในบ้าน และบริเวณบ้าน หลังจากที่เธอ และเพื่อนของเธอถูกปฏิเสธในการอยู่รวมกันสังคัมเช่นคนปกติอื่นๆ ได้ วรรณพยายามที่จะพุงฐานะของตนเองโดยการน้ทพู่ที่ยอดค้หามาได้ จากห้องนาบขายที่ตลาดก็ม่มีคนซื้อ ไปนั่งทานก๋วยเต้บวที่ร้านข้างบ้านจนเจ้าของร้านต้องเลิก

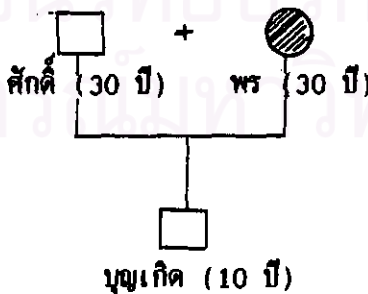
ขายเพราะไม่มีคนเข้าร้าน ใบรื้อของเขาทำให้เลือกได้แต่รู้ว่าเขาอะไร เจ้าของร้าน
กลัวขายคนอื่นไม่ได้ ภาพอาการเจ็บป่วยที่ปรากฏแก่บรรณ จากสภาพของหญิงสาวที่สวยงาม
กลับกลายเป็นภาพหญิงสาวที่ผ่ายผอม ผอมร่วง และผิวหนังมีตุ่มฝี ภาพลักษณ์ของบรรณมิได้
กระทบเพียงตัวของบรรณเท่านั้น แม้กระทั่งเพื่อนๆ ของลูกชายที่เคยมาวิ่งเล่นหรือกินข้าวที่บ้าน
ของบรรณก็เผลอมาเหมือนดังก่อน วุฒิเล่าว่า

"เมื่อก่อนเพื่อนๆ ชอบมาบ้านผมบางทีก็มากินข้าวกลางวันกัน มาเล่น มานอน เคี้ยวนี้
พวกเขาไม่มากันเลยครับ"

วุฒิ

บรรณรู้สึกน้อยใจจนระคายจริตของตนเอง เมื่อตอนรู้ว่าคุณเองคิดจะทำอะไร ก็ได้แต่
ร้องไห้เสียใจ อยากฆ่าตัวตาย แต่ก็สงสารลูก บรรณาได้พยายามรักษาตัวเองทั้งทางด้านยาสมุนไพร
ยาหมอแผนปัจจุบัน เพื่อที่จะพยุงชีวิตให้ยืนยาวพอที่จะดูแลลูกชายให้โตกว่านี้อีกหน่อย ปีนี้
วุฒิลูกของบรรณเรียนอยู่ชั้น ป.6 แล้ว บรรณอยากให้คุณเรียนต่อแต่ก็ไม่มีปัญญาส่งเสียให้ลูกได้
เรียน บรรณจึงไปติดต่อขอทุนช่วยเหลือค่าเล่าเรียนสำหรับลูกผู้ติดเชื้อเอดส์ โดยไม่ทันคิดว่า
การกระทำดังกล่าวจะเป็นการตอกย้ำการ เป็นลูกผู้ติดเชื้อเอดส์ให้กับลูกชายในสังคมนั้น

ชีวิตและครอบครัวของพร

ครอบครัวของพร เป็นอีกครอบครัวหนึ่งที่ต้องประสบเคราะห์กรรมจากการติดเชื้อ เอคส์ ลักษณะครอบครัวของพรเป็นครอบครัวเดี่ยว มีเพียง 3 คน พ่อ แม่ ลูก พรรู้ว่าตนเองติดเชื้อเอคส์เมื่อประมาณกลางปี พ.ศ. 2539 เมื่อเธอดื่มเหล้าจัดและล้มป่วยลงถึงกับต้องนอนพักรักษาตัวอยู่ที่โรงพยาบาลนานนับเดือน หมอตรวจพบว่าเธอติดเชื้อเอคส์ ในระยะที่ 2 และตอนนี้เธอเป็นโรคผิวหนังด้วย จึงทำให้ตา และร่างกายของเธอเหลือง หมอสั่งให้หยุดดื่มเหล้าไม่ให้พักผ่อนและกินน้ำหวานเยอะๆ จะช่วยให้มีแรงมากขึ้น เมื่อทราบผลการตรวจเลือดทั้งพรและศักดิ์รู้สึกเสียใจมาก หมอให้ศักดิ์ไปตรวจเลือดด้วย แต่ยังไม่พบเชื้อ ศักดิ์ไม่ทราบที่พรติดเชื้อแต่รู้สึกน้อยใจจนระคายจริตของตนเอง สิ่งทั้งศักดิ์และพรเป็นห่วงกังวลก็คือลูกชายซึ่งยังเล็กนัก ทั้งคู่ปกปิดเรื่องการติดเชื้อเอคส์มาให้ลูกชาย และเพื่อนบ้านรู้ เพราะกลัวลูกชายจะเสียใจและเพื่อนบ้านจะรังเกียจลูกชาย ซึ่งปกติลูกชายมักจะไปกินข้าวที่บ้านเพื่อนบ้านเสมอถ้าเขารู้เขาจะรังเกียจมาให้กินอีก อาการของโรคผิวหนังจึงเป็นข้ออ้างในการเจ็บป่วยเพื่อไม่ให้ชาวบ้านสงสัย

พรเกิดมาท่ามกลางความทุกข์ยาก ครอบครัวยากจนมากไม่มีที่พำนัก ต้องออกไปรับจ้างเขาไปวันๆ บ้านที่อยู่ก็เป็นกระท่อมขุงด้วยใบคองติง พ่อแม่มีลูกด้วยกันทั้งหมด 5 คน เธอเป็นลูกคนกลาง พี่ชายและพี่สาวต้องออกไปช่วยพ่อกับแม่รับจ้างทำงาน ส่วนพรต้องออกจากโรงเรียนตั้งแต่อยู่ชั้น ป.2 เพราะไม่มีครคอบดูแลน้อง จำนวนราคาพี่น้องทั้ง 5 คน พรเรียนสูงที่สุด ส่วนศักดิ์มาได้เรียนหนังสือเลย อ่านเขียนมาได้ ศักดิ์และพรแต่งงานกันตั้งแต่อายุ 14 ปี แต่ด้วยความยากจนจึงยังไม่ยอมมีลูกด้วยกัน

หลังแต่งงานได้ 2-3 ปีพรก็ไปทำงานที่อำเภอเบตงโดยมีคมาติดต่อ ศักดิ์ไม่ได้จัดขวางหรือคัดค้านเพราะการรับจ้างไปวันๆ ก็ไม่ทำให้ฐานะ ทางบ้านดีขึ้น ศักดิ์เดินทางไปส่งพรถึงอำเภอเบตงด้วยตนเองพร้อมก็รับเงินล่วงหน้าก้อนแรก เป็นจำนวน 5,000 บาท กลับมาก่อน ขณะที่พรไปทำงานที่เบตง ศักดิ์ อยู่ทางบ้านก็ออกรับจ้างทำงานเล็กๆ น้อยๆ และแวะเวียนไปหาพรบ้างเป็นครั้งคราว พรไปทำงานได้ 2 ปี ก็ส่งเงินมาให้ศักดิ์ซื้อไม้ซื่อเสาไว้ปลูกบ้าน จนได้บ้านหลังเล็กๆ พอสำหรับครอบครัว 1 หลัง พรจึงตัดสินใจเลิกอาชีพขายบริการกลับมาอยู่บ้าน

ชีวิตความเป็นอยู่เริ่มดีขึ้นกว่าเดิม ทั้งศักดิ์และพรจึงตัดสินใจมีลูกด้วยกัน 1 คน เป็นผู้ชาย ชีวิตครอบครัวก็ดูจะมีความสุขสมบูรณ์ มีลูกชายที่น่ารัก จนเมื่อบุญเกิด อายุได้ 5 ขวบ ศักดิ์ก็ต้องเข้ารับการรักษาตัวในกระเพาะปัสสาวะ ซึ่งหลังจากผ่าตัดแล้วทำให้ศักดิ์ทำงานหนัก ไม่ค่อยไหว จะรู้สึกเจ็บบริเวณที่ผ่าตัด ทำให้ปรับจ้างแบกมัม เลือยมัมเหมือนแต่ก่อนไม่ได้การ ไม้ได้ออกมาทำงานของศักดิ์ทำให้รายได้ของครอบครัวเริ่มลดลง ในขณะที่ลูกชายโตขึ้นและกินเก่งขึ้นทั้งยังอยากได้รถยนต์นี้เหมือนคนข้างบ้าน เมื่อมีนายหน้ามาติดต่อให้พ้อออกมาทำงานอีกครั้ง พรจึงตัดสินใจออกไป เพราะนั่นคือ ทางออกเดียวที่พ้อมองเห็นในการหาเลี้ยงลูกและสามี

"มีคนที่มาติดต่อ ผมเห็นเป็นคนบ้านเราไว้ใจได้ ก็เลยให้ไป เขาบอกว่าเงินดี... อยู่บ้านเราก็ไม่รู้จะทำอะไร ผมก็ทำงานไม่ไหว"

ศักดิ์

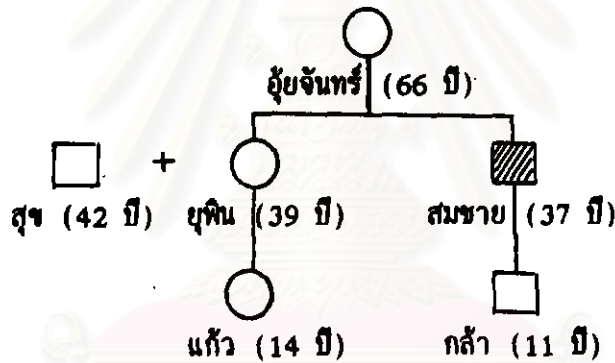
ศักดิ์ไม่ได้คิดค้นแต่อย่างใด เพราะนายหน้ามาพูดติดต่อต่อหน้าศักดิ์เอง ศักดิ์เห็นว่านายหน้าเป็นคนบ้านเดียวกัน เลยนุญาติให้ไปและอยู่เลี้ยงลูกรอการกลับมาของพรที่บ้าน การออกไปประกอบอาชีพไร่สวน ดูเป็นทางออกเดียวที่จะช่วยพ่วงฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัวที่ศักดิ์และพ้อมองเห็น การไปทำงานครั้งนี้ พรถูกส่งไปอยู่ในช่องกลางป่า โกลแต่ก็มีคนมาเที่ยว เยอะ เป็นพวกตัดอ้อย และพวกจับรถลึบล้อ ถึงจะรับแจกได้เยอะแต่ก็โดนเจ้าของช่องหักค่ากิน ค่าที่พักจนไม่เหลือ พรบอกว่าเธอต้องกินเหล้าทุกวันจะได้หายกลุ่ม ดินที่เจ้าของช่องเป็นหมิ่น จะกลับก็กลับมาได้ต้องให้พี่เขยทำที่ไปเที่ยวแล้วแอบหนีมา ผลของการไปทำงานเป็นไร่สวนครั้งนั้นนอกจากจะไม่ประสบความสำเร็จตามที่คาดหวังแล้ว พรยังต้องตกเป็นทาสของแอลกอฮอล์จาก ผลที่ดองนั้นดื่มร่วมกับแขก และการได้รับเชื้อเอ็ดส์กลับมา

พรและศักดิ์ ไม่เคยเส้าถึงการไปประกอบอาชีพเป็นไร่สวน ให้บุญเกิดลูกชายพึ่งเลย ถึงแม้ครอบครัวของพรจะยากจน แต่ศักดิ์กลัวลูกและเพื่อนบ้านจะรังเกียจ จึงไม่ยอมขอทุนช่วยเหลือผู้ติดเชื้อเอ็ดส์แต่อย่างใด บุญเกิดลูกชายของพรเพิ่งเรียนอยู่ชั้นป.3 ทั้งพ่อและแม่คาดหวังจะให้เขาเรียนเพียงแค่นั้น ป.6 เท่านั้นเพราะความยากจน และหวังที่จะให้ลูกชายออกมาหา

ช่วยเลี้ยงครอบครัวบ้าง

ตั้งแต่พรตรวจพบเชื้อเอดส์ก็ทำให้ญาติเกิด ลูกชายนอนแยก โดยบอกลูกชายว่าโตแล้ว ให้ออนคนเสียได้แล้ว สิ่งที่เกิดขึ้น คือ พระจะไม่ค่อยให้ลูกชายถูกตัวหรือกอดรัด แม้กระทั่ง ของใช้เช่น แก้วน้ำก็แยกออกต่างหาก การจัดหาอาหารการกินเกิดกเป็นหน้าที่ของศักดิ์ จึงเป็น สิ่งที่ศักดิ์ และพระระวัง กลัวเชื่อจะติดถึงลูก แต่ก็ให้ศักดิ์ทำบุญเกิดขาดความอบอุ่นในการ สัมผัสกอดรัดจากพ่อ แม่

ชีวิตและครอบครัวของสมชาย

ครอบครัวของสมชายเป็นลักษณะของครอบครัวขยาย อยู่รวมด้วยกันกับครอบครัวของ พี่สาวโดยมีอู๋จันทรเป็นหัวหน้าครอบครัว ทั้ง 6 ชีวิตอาศัยอยู่ในบ้านหลังเล็กที่มีสภาพทรุดโทรม และเป็นหลังเดียวในหมู่บ้านที่ไม่มีไฟฟ้าใช้ ประปาใช้ น้ำดื่ม น้ำใช้ต้องอาศัยตักจากบ่อน้ำข้างบ้าน สมชายเป็นลูกคนสุดท้องของอู๋จันทร รับผิดชอบที่นึ่งทั้งหมด 4 คน พ่อของสมชายประสบอุบัติเหตุเสียชีวิตตั้งแต่สามชายเรียนอยู่ชั้น ป.2 พ่อสมชายเรียนหนังสือจบแค่ชั้น ป.3 ก็เข้ากรุงเทพฯ ตั้งแต่ อายุได้ 12-13 ปี

ชีวิตของสมชายระเหเร่รอนอยู่ในกรุงเทพฯ หลายปี โดยไปเป็นกระเป๋ารถเมล์ เด็กเสริตามร้านอาหาร เงินทองที่หามาได้ก็นำไปเที่ยวเล่นสนุก เพราะนิสัยที่ชอบเที่ยวจึงทา

าให้พบกับแม่ของกล้าที่ทำงานเป็นหญิงขายบริการอยู่ แล้วทั้งคู่ก็พากันกลับมาอยู่บ้านจนมีลูกชายด้วยกัน 1 คน คือ กล้า แต่ด้วยความยากจนและหวังที่จะให้สามีและลูกอยู่สุขสบาย แม่ของกล้าจึงขอไปทำงาน(ขายบริการ) เพื่อหาเงินมาเลี้ยงครอบครัวตั้งแต่กล้าเพิ่งอายุได้เพียงขวบเศษ และได้ส่งเงินมาให้สมชายใช้จ่ายและซื้อไม้ไว้เตรียมปลูกบ้าน ด้วยหวังจะมีบ้านหลังใหญ่และมีเงินทองให้ลูกและสามีอยู่สุขสบาย

"แน่นอนเขาไปทำงาน (ขายบริการ) ส่งเงินมาให้ซื้อเสาซื้อไม้ไว้เตรียมปลูกบ้าน ตอนนั้นผมไม่ได้คิดอะไรมาก มีเงินก็กิน เที่ยว (ผู้หญิง) เล่น (การพนัน) จนหมดเงินที่สุดก็เอาไม้เอาเสาที่ซื้อไว้ไปขายหมด"

สมชาย

ด้วยความที่สมชายชอบกิน (ดื่มเหล้า) ชอบเที่ยวผู้หญิงและชอบเล่นการพนัน เงินที่แม่ของกล้าส่งมาให้ สมชายก็นำไปซื้ออย่างฟุ่มเฟือย บางทีก็เหมารถไปเที่ยว (สาว) แลวหลังประบาทที่ดอกคาาได้ ไม้ที่ซื้อเตรียมไว้ปลูกบ้านก็ขายเอาเงินไปเล่นหมด ทำให้แม่ของกล้าโกรธและขอแยกทางกับสมชาย และก็ได้แต่งงานใหม่

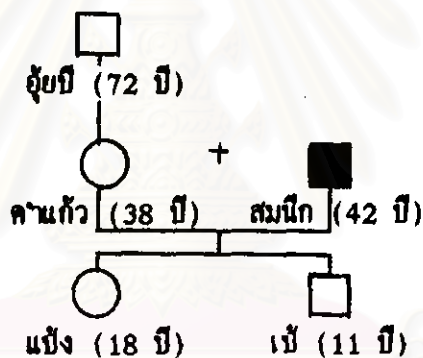
หลังจากนั้นสมชายก็เข้ากรุงเทพฯ โดยทิ้งกล้าให้อยู่กับย่า ตั้งแต่อายุได้ 2 ขวบ สมชายไปทำงานเป็นทูกอยู่ร้านอาหารได้เงินดี แต่ไม่ค่อยได้ส่งมาให้แม่ให้ลูก สมชายมีแฟนใหม่เป็นนักร้องที่ร้านอาหาร แต่ก็ยังคงประพฤติตัวเช่นเดิม ในที่สุดสมชายที่ล้มป่วยจนเกือบจะเอาชีวิตไม่รอด โดยที่ไม่รู้ว่าตนเองป่วยด้วยโรคอะไร สมชายพาสังขารที่ทรุดทรอมกลับมาบ้านอีกครั้ง เมื่อเดือนกันยายน พ.ศ. 2539 และก็มารู้ว่าตนเองติดเชื้อเอดส์เมื่อเพื่อนานหนูบ้านที่ติดเชื้อแนะนำให้สมชายไปตรวจเลือด และเข้าชมรมโรคเอดส์ด้วยกัน

ถึงแม้การกลับมาของสมชายจะอยู่ในสภาพของผู้ติดเชื้อเอดส์ ก็ม่ได้ทำให้กล้าหรือญาติพี่น้องของสมชายรังเกียจแต่ประการใดเนื่องจากโรคเอดส์เริ่มเป็นโรคที่แพร่หลายในชุมชน การเจ็บป่วยด้วยโรคเอดส์ หรือเสียชีวิตด้วยโรคเอดส์มิ่าให้เห็นอยู่เป็นประจำ และเป็นที่ยอมรับ

ของคนในหมู่บ้านบ้างแล้ว ถึงพ่อจะคิดเชื่อเฮดส์ แต่กล้าก็ใจที่พ่อกลับมา เมื่อก่อนในชีวิตของกล้ามีแต่เพียงย่าเท่านั้น ต่อแต่นี้ปากล้าจะมีสมชายผู้เป็นพ่ออีกคนหนึ่ง ที่จะเข้ามามีส่วนร่วมในชีวิตของเขา

การคิดเชื่อเฮดส์ของสมชาย ำมาได้ทำให้สมชายปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของตัวเองมากนัก ยังคงดื่มเหล้า และเที่ยวเล่นการพนันตามงานศพ ทำให้สมชายมีอาการทรุดโทรม และในวันที่ 11 พฤษภาคม พ.ศ. 2540 สมชายก็เสียชีวิตไปเมื่อวันที่ 11 พฤษภาคม พ.ศ. 2540

ชีวิตและครอบครัวของคานแก้ว

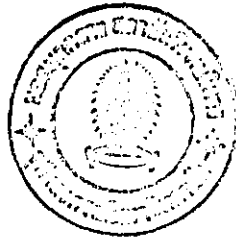
คานแก้ว ภรรยาที่ต้องรับเคราะห์กรรมจากการเที่ยวสำส่อนของสามี คานแก้วแต่งงานอยู่กับสมนึกมาเกือบ 20 ปีและมีลูกหญิงชายด้วยกัน 2 คน คนโตเป็นผู้หญิงชื่อแป้ง กำลังเรียนอยู่ชั้น ม.3 ที่โรงเรียนบ้านลุ่ม แป้งมีลักษณะของคนเป็นโรคจิตอ่อนๆ ต้องส่งไปรักษาที่โรงพยาบาลสวนปรุงอยู่เสมอ ส่วนลูกชายคนเล็กชื่อเป้ ก็เป็นเด็กที่มีปัญญาอ่อน เป้เพิ่งเรียนอยู่ชั้น ป.1 และยังอ่านเขียนไม่ได้เลย ถึงแม้เขาจะอายุ 11 ปีแล้วก็ตาม คานแก้วและสมนึกช่วยกันดูแลลูกๆ เสมอมา โดยเฉพาะสมนึกผู้เป็นพ่อซึ่งเป็นหัวหน้าครอบครัวจะคอยดูแลเอาใจใส่เรื่องการศึกษาของลูกมาโดยตลอด ถึงแม้สมนึกจะมีความรู้แค่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 เช่นเดียวกับคานแก้ว แต่ด้วยความที่สมนึกได้เคยบวชเป็นพระจึงได้มีการฝึกฝนอยู่เสมอ ทำให้สมนึกพอจะมีความ

รู้่านออกเขียนคสองกว่าค้ำกัว ชีวิตครอบครัวของค้ำกัวอยู่กันอย่างอบอุ่นตามประสาพ่อแม่ลูกฐานะเศรษฐกิจทางบ้านจัดว่าอยู่ในระดับปานกลางของหมู่บ้าน มีที่นาเป็นของตัวเอง และขยันทำงานทั้งหาปลาขายที่ตลาด หรือออกรับจ้างทำงานในหมู่บ้าน สมณิกมีความสามารถในการเล่นดนตรีได้ก็รับเล่นดนตรีตามงานต่างๆ ในหมู่บ้าน

ชีวิตของสมณิกกำลังจะรุ่งโรจน์ เพราะเขาได้รับการแต่งตั้งให้เป็นสารวัตรกำนัน แล้วชีวิตทั้งชีวิตของสมณิกก็ต้องพลิกจบสิ้นลง เมื่อประมาณกลางปี 2538 สมณิกเริ่มมีอาการหูของตามัวหนัก ซึ่งเขานึกว่าเป็นอาการของงูสวัด และมีฝีขึ้นที่ลำคอ ค้ำกัวเริ่มสงสัยในอาการของสามี เพราะช่วงนั้นในหมู่บ้านก็เริ่มมีการเจ็บป่วยด้วยโรคเอดส์บ้างแล้ว ตั้งแต่นั้นเวลามีเพศสัมพันธ์กับสามีก็ขอรองให้สามีใส่ถุงยางอนามัยป้องกันมาโดยตลอด ค้ำกัวพาสามีตระเวนไปรักษาหลายแห่งจนต้องขายที่นาไป 3 ไร่เพื่อเป็นค่ารักษา แต่ก็ไม่สามารถช่วยชีวิตของสมณิกไว้ได้ ในที่สุดสมณิกก็ต้องจากค้ำกัวและลูกๆ ไปด้วยโรคเอดส์เมื่อเดือน มีนาคม พ.ศ. 2539 โดยทั้งลูกๆ ที่ไม่สมประกอบทั้ง 2 คน ไร่เป็นภาระการเลี้ยงดูของค้ำกัวแต่เพียงผู้เดียว ไม่เพียงแต่เท่านั้น การเสียชีวิตของสมณิก เนื่องจากโรคเอดส์ ยังได้ทิ้งรอยมลทินไว้ให้กับค้ำกัวที่ต้องถูกตีตราจากสังคมว่าเป็นผู้ติดเชื้อ จนทำให้ค้ำกัวถูกรังเกียจจากเพื่อนบ้าน และถูกกีดกันทางสังคม

การเสียชีวิตของสมณิกเนื่องจากโรคเอดส์และการถูกประทับตราจากสังคม ทำให้ค้ำกัวพยายามตรวจหาเชื้อเอดส์ในตัวของเธอ ซึ่งหลังจากการตรวจเลือดถึง 3 ครั้งแล้ว ยังไม่ปรากฏผลการติดเชื้อเอดส์ในตัวค้ำกัว แต่อย่างไรก็ดีชาวบ้านก็ยังเชื่อว่าค้ำกัวจะต้องติดเชื้อเอดส์จากสามีแน่นอน เพราะชาวบ้านตระหนักว่า โรคเอดส์สามารถติดต่อกันได้ทางเพศสัมพันธ์

การที่ค้ำกัวถูกประทับตราจากสังคม และการต้องตกอยู่ในกลุ่มเสี่ยงที่จะติดเชื้อจากสามี จึงเป็นปัญหาที่กระทบกระเทือนจิตใจของค้ำกัว ถึงแม้ค้ำกัวจะยังไม่มมีอาการใดๆ ที่จะแสดงว่าติดเชื้อ หรือแม้จะได้รับผลการตรวจเลือดที่บ่งบอกว่าไม่ติดเชื้อแล้วก็ตาม ค้ำกัวก็รู้สึกไม่สบายใจ สิ่งที่เป็นห่วงก็คือ ลูกทั้งสองคนที่ยังไม่สามารถช่วยเหลือตัวเองได้

เอดส์ : ผลกระทบต่อครอบครัว

โรคเอดส์เป็นโรคที่มักเป็นปัญหาเฉพาะตัวของผู้ติดเชื้อเท่านั้น แต่ยังคงส่งผลกระทบต่อครอบครัว ซึ่งจากการศึกษา พบว่าการติดเชื้อเอดส์ได้ส่งผลกระทบต่อครอบครัว ทั้งในด้านเศรษฐกิจ ความสัมพันธ์ในครอบครัว และการถูกประทับตราจากสังคม

ผลกระทบทางด้านเศรษฐกิจ ฐานะทางเศรษฐกิจนับเป็นปัญหาที่สำคัญของครอบครัว ปัญหาหนึ่ง เพราะนอกจากจะเป็นปัญหาเรื่องปากท้องแล้ว ยังเป็นปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อความสัมพันธ์ของครอบครัวด้วย การเจ็บป่วยด้วยโรคเอดส์ หรือการเสียชีวิตจากโรคเอดส์ ของบุคคลที่อยู่ในครอบครัว ทำให้ครอบครัวได้รับผลกระทบทางด้านเศรษฐกิจ ในด้านการลดลงของรายได้ อันเนื่องมาจากการลดลงของจำนวนผู้หารายได้ให้กับครอบครัว และผลกระทบที่เกิดจากการเพิ่มขึ้นของรายจ่ายในครอบครัวในเรื่องของค่ารักษาพยาบาล

"ที่บ้านไม่มีนาทำ เวลาหนานออกไปรับจ้างเขาทำนากัน 2 คน แลกข้าวได้พอกินตลอดปี...ปีนี้ไปคนเดียวไม่รู้จะพอกินหรือเปล่า ทุกวันนี้ก็ต้องออกไปรับจ้างแบกไม้หาเงินไว้ใช้จ่ายในบ้าน"

ยอด

"ก่อนนี้ผมออกไปรับจ้างกัน 2 คน ได้คนละร้อยต่อวัน พอเขาไม่สบายก็ไม่ได้ออกไป ผมต้องออกไปคนเดียว ได้วันละร้อย บางวันไม่มีงานทำ...เมื่อก่อนหาเงินกัน 2 คน ยังแทบจะไม่พออยู่แล้ว โหนจะถูกอีก"

ศักดิ์

ความยากจน ทำให้ทุกคนในครอบครัวต้องดิ้นรนช่วยกันทำงาน เพื่อหาเงินมาเลี้ยงครอบครัว การที่มารยาของยอด และศักดิ์ติดเชื้อเอดส์ จึงไม่สามารถออกไปรับจ้างทำงานหารายได้เหมือนดังแต่ก่อนได้ ครอบครัวที่เคยยากจนอยู่แล้วกลับต้องจนลงกว่าเดิม จากครอบ

ครัวที่มีแรงงานถึง 2 คนกลับต้องลดลงเหลือเพียงคนเดียว ซึ่งก็เท่ากับว่ารายได้ของครอบครัว
ได้ลดลงครึ่งหนึ่ง ในขณะที่จำนวนคนที่ใช้จ่ายในครอบครัวยังเท่าเดิม สิ่งที่จะเลวร้ายต่อบ
านอนาคตก็คือ ถ้ายอดและศักดิ์ติดเชื้อเอคส์จากมรรยา อนาคตอันใกล้นี้ยอดและศักดิ์อาจต้อง
เจ็บป่วย และในครอบครัวจะมีใครที่จะรับภาระดูแล ปัญหาเศรษฐกิจคงเพิ่มกับทวีคูณ เพราะทั้ง
สองครอบครัวต่างก็เป็นครอบครัวเดี่ยว

ปัญหาการลดลงของรายได้และการเจ็บป่วยด้วยโรคเอดส์ได้ส่งผลกระทบต่อมายังลูกซึ่ง
เป็นสมาชิกของครอบครัวด้วย

"เมื่อก่อนแม่ให้ตั้งมากินขนมวันละ 5 บาท บางวันก็ 3 บาท พอแม่ไม่สบายแม่ให้แค่
วันละ 2 บาท บางวันก็บาทเดียว แม่เอาดั่งคำบื้อนี้" ทหวานกินหมด"

กล้า

ผลกระทบทางด้านเศรษฐกิจที่กล้าได้รับ อันเนื่องมาจากการเจ็บป่วยของแม่ จนกล้า
สังเกตได้ จากการลดลงของเงินค่าขนมที่แม่เคยให้บโรงเรียน กล้ารู้แต่เพียงว่า แม่ไม่สบาย
ออกบทำงานไม่ได้ และการป่วยเป็นโรคคีซ่าน (ซึ่งเป็นโรคแทรกซ้อนจากเอดส์) ทาให้แม่
ต้องนำเงินบื้อนี้ทหวานมากินตามคำแนะนำของหมอ

ปัญหาทางด้านเศรษฐกิจ ไม่ได้เกิดจากการลดลงของรายได้เท่านั้น การคืนรักษา
อาการเจ็บป่วยจากโรคเอดส์จึงเป็นการเพิ่มภาระค่าใช้จ่ายมากยิ่งขึ้น ซึ่งเป็นปัญหาที่ซ้อนทับใน
เรื่องปัญหาทางเศรษฐกิจของครอบครัวมากยิ่งขึ้น

"แรกๆ ตอนรู้ว่าเป็นในหม่า ก็ไปรักษาหมอ... ที่คลินิก บที่หนึ่งก็เสีย 4-5 ร้อย หมอ
จะนัดอาทิตย์ละครั้ง ก็รู้สึกดีขึ้น บมา 5 เดือนก็ว่าหวเลขหยุด ตอนนีกินยาของ
โรงพยาบาล ไม่ต้องเสียดั่งค์ และก็ไปหาหมอ... (อีกคลินิกหนึ่ง) หมอนี้ไม่แพง เสีย
ครั้งละ 70 บาท บทุกวันอังคาร... เป็นยาคุมการแพร่เชื้อ... บาดัมก็กิน 1 ครเขา

แนะนำว่าดีก็ลองซื้อมากินดูบางรายก็กินมาได้ จะมีอาการแพ้ เสียเงินฟรี"

วรรณ

"ตอนที่แพนเป็น (เอดส์) พาไปรักษาถึงกรุงเทพฯ ต้องขายนาไป 3 ไร่ เอาเงินมา
รักษาเขา โทษจะค่าหมอ ค่ากิน แพนนอนอยู่โรงพยาบาลเป็นเดือนๆ"

คามแก้ว

การรักษาตัวของผู้ติดเชื้อ นอกจากจะหาซื้อยามารับประทานตามคำแนะนำที่ได้รับมา
จากเพื่อนบ้าน หรือผู้ป่วยเอดส์ด้วยกันแล้ว การรักษายังปรับเปลี่ยนไปตามสภาพของเศรษฐกิจ
ของทางบ้าน ถึงแม้จะรู้ว่าโรคเอดส์ยังไม่มียารักษาให้หายได้ แต่ด้วยความที่กลัวตาย จึงพยายาม
ดิ้นรนรักษา เงินทองที่หามาได้ หรือเก็บหอมรอมริบไว้ส่วนหนึ่งก็จะถูกนำมาใช้จ่ายในครอบครัว
แต่โดยส่วนใหญ่แล้วจะหมดไปกับค่ารักษา ทั้งผู้ป่วยเอดส์และญาติของผู้ป่วยได้พยายามทุบเทเงิน
ทองเพื่อการรักษา บางรายถึงกับต้องขายทรัพย์สินสมบัติที่มีอยู่ เงินทองที่หามาได้ก็หมดไป ในที่สุด
ครอบครัวก็ต้องหันไปพึ่งพิงการช่วยเหลือจากรัฐ

ผู้ป่วยเอดส์ที่ประสบปัญหาทางด้านเศรษฐกิจส่วนใหญ่มักจะเปิดเผยตนเอง โดยการ
เข้าร่วมชมรม "เพื่อนใจ" เพราะนอกจากจะได้มีโอกาสรู้จักเพื่อนที่ร่วมชะตากรรมเดียวกันแล้ว
การเข้าร่วมชมรมจะช่วยให้ผู้ติดเชื้อได้รับการยกเว้นค่ารักษาพยาบาล ซึ่งเป็นการช่วยลดภาระ
ของครอบครัวทางด้าน การรักษาพยาบาล และนอกจากนั้นผู้ป่วยเอดส์ที่เข้าร่วมชมรม จะได้รับ
เงินช่วยเหลืออีกเดือนละ 500 บาท จากกรมประชาสัมพันธ์ ซึ่งเป็นการช่วยเหลือฐานะทาง
เศรษฐกิจของครอบครัวของผู้ติดเชื้อเอดส์ได้ในระดับหนึ่ง หน่วยงานหรือองค์กรเอกชนหลายแห่ง
ได้ยื่นมือมาให้ความช่วยเหลือโดยมอบทุนฝึกอาชีพ และทุนการศึกษาของลูกผู้ติดเชื้อ มีการให้ทุน
ส่งเสริมอาชีพอีกเป็นระยะแล้วแต่ผู้ติดเชื้อจะทำเรื่องขอไป ทุนส่งเสริมอาชีพทำให้ผู้ป่วยเอดส์
มีรายได้จากการทำงานที่ไม่เป็นอันตรายต่อการเจ็บป่วย เช่นการทำดอกไม้จากขนมปัง การทำ
หมอนๆ จึงทำให้แรงบีบจากภาวะกดดันในเรื่องผลกระทบทางด้านเศรษฐกิจของครอบครัวผู้ป่วย
เอดส์คลายตัวลง

แต่อย่างไรก็ตามผลกระทบทางด้านเศรษฐกิจที่ครอบครัวได้รับ ยังถูกช้อนทับด้วยการ ถูกตีตราจากสังคมอันเนื่องมาจากการเป็นผู้ติดเชื้อเอชไอวี วรรณ เป็นผู้ติดเชื้อคนหนึ่งที่เปิดเผย ตนเองต่อสังคม ปัจจุบันมีสภาพร่างกายรูปหอม ผิวหนังมีร่องรอยของตุ่มฝี และมักมีอาการแพ้ ที่ผิวหนัง คัน บางครั้งเกาจนเลือดออก ภาพอาการที่ปรากฏต่อร่างกายของวรรณ ทำให้เกิดข้อ จำกัดด้านรูปแบบของการประกอบอาชีพของผู้ติดเชื้อ

"เอาหนูไปขายที่ตลาดไม่มีใครซื้อเลย เขาคงกลัวติดเชื้อเอชไอวี ตอนนี้ก็ไม่ได้ทำอะไรเลย งานหนักๆ ก็ทำไม่ไหว มันอ่อน (เหนื่อย)"

วรรณ

คุณแม่แก้ว ไม่เคยมีอาการใดๆ ของโรคเอชไอวีปรากฏให้เห็น เธอตรวจเลือดถึง 3 ครั้งแต่ก็ไม่พบเชื้อ แต่คุณแม่แก้วก็ต้องถูกประทุษร้ายจากสังคมอันเนื่องมาจากตกเป็นผู้เสี่ยงต่อการ ติดเชื้อเอชไอวีเพราะสามีเสียชีวิตด้วยโรคเอชไอวี มีอาการรังเกียจจนภาพลักษณ์เท่านั้น การถูกตี ตราว่าเป็นผู้ติดเชื้อ ก็ทำให้ผู้ที่อยู่ใกล้ชิดกับผู้ป่วยเอชไอวีได้รับการถูกกีดกันทางสังคมด้วย

"เวลาหน้าหน้าอนามัยเขามีการรวมกลุ่มกันทำหน้าอนามัย ทัศนาก็เข้ามาลงทุนให้ ก็จะไป เข้ากลุ่มกับเขา พวกเขาก็ว่าเดี๋ยวของจะขายไม่ได้ ไม่ยอมมาให้เข้ากลุ่ม"

คุณแม่แก้ว

"จะเลี้ยงไก่ก็ขายไม่ได้ เดี่ยวนี้ชาวบ้านจะซื้อไก่ ก็ต้องสืบประวัติว่าเป็นไก่บ้านใคร ขนาดไก่ของชาวบ้านที่อยู่ใกล้ๆ บ้านพวกติดเชื้อเอชไอวี เขายังไม่ซื้อกินเลย เขา กลัวไก่ไปกินเสลดพวกเป็นเอชไอวี หากกินไก่แล้วจะติดเชื้อเอชไอวีด้วย"

พร

การหารายได้เพื่อพียงฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัวผู้ติดเชื้อ ไม่ได้ถูกจำกัด เพียงในด้านของกำลังแรงงาน ซึ่งไม่สามารถทำงานหนักได้ตั้งแต่ก่อน ผู้ติดเชื้อส่วนใหญ่มจะมี

อาการเหนื่อยง่าย การตกเป็นผู้ติดเชื้อหรือใกล้ติดเชื้อก็ยังเป็นข้อจำกัดในการหารายได้ที่เกี่ยวกับเรื่องอาหารการกิน ข้อจำกัดดังกล่าวไม่ได้เกิดเพียงเพราะเกิดความรังเกียจงานอาหารที่ปรากฏเท่านั้น ยังเกิดเพราะความเชื่อว่า "โรคเอดส์สามารถติดต่อกันได้ทางอาหาร" การกลัวการติดเชื้อของชาวบ้านโดยทั่วไปจึงทำให้เกิดผลกระทบทางด้านเศรษฐกิจต่อครอบครัว ผู้ติดเชื้อในด้านการลดลงของรายได้ของครอบครัว

ในเรื่องของการจัดพิธีกรรมในงานศพของผู้ที่เสียชีวิตจากโรคเอดส์ ไม่มีผลกระทบในเรื่องเศรษฐกิจของครอบครัวผู้ป่วยเอดส์มากนัก ในทางกลับกันอาจจะเป็นผลดีต่อฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัวได้ในระยะหนึ่ง เพราะนอกจากจะไม่ต้องเสียเวลาในการพยาบาลผู้ป่วยเอดส์ ซึ่งจะมีผลกระทบในเรื่องการลดจำนวนรายได้ในครอบครัว การเสียชีวิตของผู้ป่วยเอดส์ยังช่วยลดค่าใช้จ่ายในเรื่องของการลดจำนวนค่าใช้จ่ายในการรักษาพยาบาลลงได้ จากการที่ผู้นำในชุมชนบ้านส้ม ได้มีการจัดตั้งกลุ่มกองทุนช่วยเหลือค่าศพเงินในหมู่บ้าน ซึ่งมีการตั้งกลุ่มตำบล โดยร่วมกับหมู่บ้านบนซึ่งเป็นหมู่บ้านที่มีความใกล้ชิดผูกพันกันเหมือนเครือญาติ จัดตั้งกองทุนค่าศพ เป็นกลุ่มตำบลขึ้น โดยถ้ามีครอบครัวใดบ้านหนึ่งเสียชีวิต สมาชิกที่เข้าร่วมกลุ่มตำบลทุกคนก็จะเสียเงินค่าศพ ศพละ 5 บาท (จำนวนประชากรของบ้านส้มและบ้านบน มีประมาณ 5,000 คน) ซึ่งส่วนใหญ่แล้วประชาชนในชุมชนบ้านส้มและชุมชนบ้านบนจะร่วมกันเข้าเป็นสมาชิกกลุ่มตำบล นอกจากนั้น ในชุมชนบ้านส้มยังมีกลุ่มกองทุนช่วยเหลือค่าศพอีกหลายกลุ่ม เช่น กลุ่มหลวง (เสียค่าศพบ้านละ 15 บาทต่อ 1 ศพ) กลุ่มแม่บ้าน (เสียค่าศพบ้านละ 15 บาทต่อ 1 ศพ) กลุ่มหัวหมวด (เสียค่าศพบ้านละ 20 บาทต่อ 1 ศพ) ซึ่งกลุ่มกองทุนค่าศพต่างๆ เหล่านี้ชาวบ้านส้มจะร่วมเข้ากลุ่มเป็นสมาชิกทุกบ้าน เพราะคิดว่าเป็นการช่วยเหลือเมื่อสมาชิกในกลุ่มตาย ก็จะได้เงินค่าศพจากกลุ่มต่างๆ ประมาณศพละ 8 - 9 หมื่นบาท แล้วแต่จำนวนกลุ่มที่เข้าร่วม เงินจำนวนดังกล่าวจึงเพียงพอที่จะจัดพิธีกรรมทางศาสนาให้กับผู้ตายได้ โดยไม่เดือนร้อนกับครอบครัวมากนัก บางครั้งชาวบ้านส้มบางคนได้ไปเข้ากลุ่มสมาชิก ธ.ก.ส. ของอำเภออีกด้วย ถ้าสมาชิกคนใดเสียชีวิตจะได้เงินประมาณ 140,000 บาท นับเป็นเงินจำนวนไม่น้อยที่จะนำมาช่วยพุงฐานะของครอบครัวได้ระยะหนึ่ง หลังจากต้องสูญเสียผู้หาเลี้ยงครอบครัวอันเนื่องมาจากโรคเอดส์ ดังเช่นในกรณีของคันแก้ว

"ตอนแพนตาย ได้เงินกลุ่มตำบลและเงินกลุ่มหมู่บ้านเกือบๆ แสน ก็ใช้จัดงานศพ จะเหลือในส่วนของกลุ่ม ธ.ก.ส. ผากระนาคราไว... ตอนนั้นก็เปิดมาใช้เรื่อยๆ เวลาพาลูกไปรักษาที่เชียงใหม่ก็ต้องเบิกมั่งเงินจะไปเอาที่ไหน ไร่ได้ทำอะไรเรามีรายได้"

คำแก้ว

การสมัครเป็นสมาชิก ธ.ก.ส. และการเข้าร่วมกลุ่มของตำบล หมู่บ้าน นับเป็นโครงการที่ช่วยบรรเทาเรื่องภาระการจัดงานศพได้มาโดยเฉพาะงานศพของผู้ติดเชื้อเอคส์ ซึ่งก่อนหน้านี้เขาจะเสียชีวิต ครอบครัวของผู้ป่วยเอคส์ก็ได้รับผลกระทบในด้านเศรษฐกิจ ของครอบครัว ทั้งในด้านของการลดลงของรายได้ และการสูญเสียทรัพย์สินเงินทองในการรักษาอาการเจ็บป่วยมาเป็นระยะเวลายาวนาน

ในส่วน of ชาวบ้านทั่วไป และผู้ป่วยเอคส์ที่ยังมีชีวิตอยู่ การเสียชีวิตของผู้ป่วยเอคส์ เท่ากับเป็นการเพิ่มภาระค่าใช้จ่ายในส่วนที่จะต้องนำมาช่วยเหลืองานศพ จำนวนมากขึ้น ซึ่งเท่ากับว่าจะต้องเสียเงินค่าศพมากขึ้นด้วย ส่วนใหญ่ผู้ป่วยเอคส์ที่เสียชีวิตจะมีอายุอยู่ในราว 20 - 40 ปี ซึ่งอยู่ในวัยหนุ่มสาว ไร่ไร่จะเสียชีวิตเร็ว ถ้าไม่ได้รับมหันตภัยจากโรคเอคส์ การตายของผู้ป่วยเอคส์ จึงเป็นการเพิ่มภาระค่าเสียศพให้กับชาวบ้าน และผู้ป่วยที่ยังมีชีวิตอยู่ โดยเฉลี่ยแล้วทั้งชุมชนบ้านคุ้มและบ้านบน จะมีผู้ป่วยเอคส์เสียชีวิตประมาณเดือนละ 2 - 3 คน ทำให้ต้องเสียค่าศพในส่วนของผู้ที่เสียชีวิตจากโรคเอคส์ (ที่นอกเหนือจากการตายด้วยโรคอื่นๆ หรือการตายตามปกติ) ประมาณเดือนละ 50 บาทถึง 200 บาท การต้องเสียค่าศพ อันเนื่องมาจากเอคส์ จึงมีส่วนทำให้เกิดผลกระทบทางด้านการเพิ่มภาระรายจ่าย ของครอบครัวผู้ติดเชื้อเอคส์ ที่ยังมีชีวิตอยู่อีกด้วย

ผลกระทบทางด้านความสัมพันธ์ในครอบครัว ปัจจุบันลักษณะครอบครัวของชุมชนบ้านคุ้ม จะเป็นลักษณะครอบครัวเดี่ยวมากกว่าครอบครัวขยายเหมือนดังแต่ก่อน ความสัมพันธ์ของคนในครอบครัวจึงเป็นลักษณะความสัมพันธ์ในวงแคบ เป็นความสัมพันธ์ระหว่างสามีภรรยา หรือความสัมพันธ์ระหว่าง พ่อ แม่ ลูก การได้รับผลกระทบจากการได้รับเชื้อจากสามี หรือ

ภรรยา ที่เป็นคู่ครองโดยไม่รู้มาก่อน ไม่ได้ก่อผลกระทบต่อความสัมพันธ์ ระหว่างสามี ภรรยา ทำให้เห็นชัดเจน ส่วนใหญ่ทั้งคู่จะยอมรับชะตากรรมร่วมกัน เพราะไม่อาจปฏิเสธสิ่งที่เกิดขึ้นได้ แต่เนื่องจากโรคเอดส์เป็นโรคที่เจ็บป่วยเรื้อรัง และมีโรคแทรกได้ง่าย การเจ็บป่วยของพ่อ หรือแม่ อาจจะต้องนอนพักรักษาตัวในโรงพยาบาลเป็นเวลานาน ภาระค่าใช้จ่ายที่สูงขึ้น และการสูญเสียชีวิตของหัวหน้าครอบครัว จะทำให้ความสัมพันธ์ภายในครอบครัวเปลี่ยนแปลงไป

บุญเกิด เคยถูกทอดทิ้งให้อยู่กับเพื่อนบ้านถึง 2 ครั้ง เพราะแม่ต้องล้มป่วยลงอันเนื่องมาจากโรคไตซึ่งเป็นโรคแทรกซ้อนจากการติดเชื้อเอดส์จึงต้องรักษาตัวอยู่โรงพยาบาล จากการที่ครอบครัวของบุญเกิดมีกันเพียง 3 คน พ่อแม่ลูก พ่อของบุญเกิดจึงต้องไปเฝ้าดูแลแม่ของบุญเกิดที่โรงพยาบาล โดยฝากบุญเกิดให้อยู่กับเพื่อนบ้าน

การเจ็บป่วยด้วยโรคเอดส์ที่ต้องพักรักษาตัวที่โรงพยาบาลทำให้ครอบครัวต้องแยกกันอยู่ ถูกจะขาดความอบอุ่นจากพ่อแม่ในช่วงระยะหนึ่ง และสำหรับครอบครัวที่ต้องสูญเสียบิดาหรือมารดา ซึ่งเป็นการแยกจากกันอย่างถาวร ของบุคคลในครอบครัวย่อมจะส่งผลกระทบในเรื่องในเรื่องความอบอุ่นของคนในครอบครัวตลอดไป

การสูญเสียสามีที่ถือว่าเป็นเสาหลักของครอบครัวทำให้คานแก้วรู้สึกห่อหุ้มต่อชีวิต การจากไปด้วยโรคเอดส์ ซึ่งเป็นตายก่อนถึงวัยอันสมควร เป็นผลให้คานแก้วต้องแบกรับภาระในการเลี้ยงดูลูกสาว ลูกชาย ที่เป็นโรคประสาธอ่อนๆ และยังเล็งเห็นกว่าที่จะช่วยเหลือตัวเองได้ คานแก้วต้องปรับเปลี่ยนบทบาทของตัวเอง โดยการทำหน้าที่เป็นทั้งพ่อ และแม่ของเด็กทั้งสอง ภาระเศรษฐกิจของครอบครัวที่คานแก้วต้องรับผิดชอบ ในขณะที่เธอได้รับการกีดกันในการหารายได้มาจุนเจือครอบครัว ด้วยเหตุผลที่เธอถูกประทับตราจากสามี

การถูกกระทบทางด้านเศรษฐกิจ ในเรื่องการลดลงของจำนวนรายได้ของครอบครัว และการเพิ่มขึ้นของรายจ่ายอันเนื่องมาจากเอดส์ ก็ได้ทำลายความสัมพันธ์ของครอบครัวด้วยเช่นกัน การต้องดิ้นรนเพื่อพุงฐานะของครอบครัวทำให้ ผู้ที่ยังสามารถทำงานได้ไม่มีเวลาใน

การอยู่กับครอบครัวมากนัก อย่างกรณีของยอด

ยอดต้องแบกรับภาระในการหาเลี้ยงครอบครัวแต่เพียงผู้เดียว จึงทำให้ยอดต้องทุ่มเทการทำงานให้มากขึ้น ยอดต้องออกจากบ้านไปรับจ้างทำงาน นานๆ ครั้งจึงจะกลับบ้าน โดยทิ้งให้ภรรยาอยู่เพียงลำพังกับลูกชาย

ในทางกลับกัน สำหรับบางครอบครัวที่พ่อแม่ ลูกไม่ค่อยได้มีโอกาสอยู่ด้วยกัน การติดเชื้อเอดส์ของผู้เป็นพ่อแล้วกลับมาใช้ชีวิตในวาระสุดท้ายที่บ้าน ทำให้พ่อลูกได้มีโอกาสอยู่ด้วยกัน เป็นการสร้างความอบอุ่นให้กับลูกอีกครั้ง

กล้า อาศัยอยู่กับย่าตั้งแต่ยังจำความไม่ได้ พ่อและแม่ของกล้าแยกทางกันเดิมและต่างก็ไปแต่งงานใหม่ กล้าไม่เคยได้รับความอบอุ่นจากพ่อหรือแม่เลย ถึงพ่อของกล้าจะติดเชื้อเอดส์ แต่การกลับมาของพ่อทำให้กล้ารู้สึกดีใจ

ผลกระทบในเชิงบวกของการติดเชื้อเอดส์ที่มีต่อความสัมพันธ์ของครอบครัว อาจจะมีปัจจัยในด้านอื่นของชุมชน เป็นองค์ประกอบ ในการนี้ดังกล่าวโรคเอดส์เป็นโรคที่มีอัตราการแพร่ระบาดสูงในชุมชน ผู้ติดเชื้อเอดส์ส่วนใหญ่มักเปิดเผยตัวและปฏิสัมพันธ์ระหว่างชุมชนกับผู้ป่วยเอดส์ไม่มีความรุนแรง ถึงขั้นต่อต้านหรือแสดงความรังเกียจจนผู้ติดเชื้อและผู้ที่เกี่ยวข้องไม่สามารถอยู่ในชุมชนได้ ซึ่งอาจแตกต่างกันตามลักษณะของท้องถิ่น

ผลกระทบจากการถูกประทับตราจากสังคม การติดเชื้อเอดส์ในกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา เป็นผลจากการเป็ยงเบนพฤติกรรมทางเพศ โดยกลุ่มตัวอย่าง 2 ครอบครัว ติดเชื้อจากการเที่ยวหญิงโสเภณี และอีก 2 ครอบครัวเป็นผลจากการออกไปทำงานส่งใต้แล้วนำเชื้อกลับมาสู่ครอบครัว จากการที่ชุมชนมีค่านิยมในเรื่องการค้าประเวณีของหญิงสาวในหมู่บ้าน ที่ถือเป็นอาชีพอย่างหนึ่งที่สามารถหารายได้ให้กับครอบครัว การออกไปประกอบอาชีพค้าประเวณีแล้วได้รับเชื้อกลับมาจึงไม่ใช่อารมณ์รังเกียจของสังคม และการเที่ยวโสเภณีเป็นเรื่องธรรมดาของผู้ชาย จน

ถึงกันมีการขอมหาให้เปิดช่องโศกหนึ่งถึง 3 แห่ง ในหมู่บ้าน โดยไม่มีการคัดค้านของชาวบ้านหรือ
ผู้นำชุมชน ดังนั้นการติดเชื้อเอดส์ในกลุ่มชายรักเกย์จึงไม่ใช่ว่าสิ่งที่ไม่ดีจะมาบังเกิดเป็นข้อเท็จจริง
แต่อย่างไร ถึงแม้จะไม่มีผลกระทบจากการถูกประทุษร้ายจากสังคมอันเนื่องมาจากสาเหตุของ
การติดเชื้อ แต่ในภาพลักษณ์ของอาการที่ปรากฏของผู้ติดเชื้อเอดส์ที่ดูน่ารังเกียจ กอปรกับ
ความกลัวโรคเอดส์ในฐานะที่เป็นแล้วต้องตาย เพราะยังไม่มีวิธีการใดๆ รักษาให้หายได้ จึง
ทำให้ผู้ติดเชื้อ และครอบครัวผู้ติดเชื้อได้รับผลกระทบจากการถูกประทุษร้ายจากสังคมในระดับ
หนึ่ง ซึ่งไม่รุนแรงถึงกับขับไล่ผู้ติดเชื้อออกนอกท้องถิ่น การถูกประทุษร้ายจากสังคมทำให้ผู้ติด
เชื้อและครอบครัวผู้ติดเชื้อได้รับผลกระทบทั้งทางด้าน จิตใจ เศรษฐกิจ และสังคมของผู้ติดเชื้อ
และกระทบเลียบไปถึงบุคคลที่อยู่ในครอบครัวด้วย

"เอาหนูไปขายที่ตลาด ไม่มีใครซื้อเลย จากกลัวติดเชื้อ ตอนนี้ก็ไม่ได้ทำ อะไรเลย
งานหนักๆ ก็ทำไม่ไหว มันอ่อน (เหนื่อย)"

วรรณ

"เวลาหน้าหน้าไม่มีเขามีการรวมกลุ่มกันที่หน้าหน้าไม่มี พัฒนาการเขามาลงทุนให้ ก็จะไป
เข้ากลุ่มกับเขา พวกเขาที่ว่าเดียวของจะขายมาได้ ไม่ยอมมาให้เข้ากลุ่ม"

คานแก้ว

"...ชาวบ้านเรารังเกียจ (พวกผู้ติดเชื้อ) ขนาดคานแก้ว ไม่มีอาการอะไรเลย ไป
ช่วยคั้นน้ำมะนาวในงาน เขาก็เททิ้งหมด จากกลัวคนรู้แล้วจะไม่กิน"

เพื่อนบ้านคานแก้ว

"พวกนี้ (ผู้ติดเชื้อ) เขาไม่มาเรียน (ตัดเย็บเสื้อผ้า) หรือ เขารู้ตัวเขา เขามา
เขาก็ทุกข์ ไม่ใครพูดด้วย หรือกินข้าวด้วย"

ชาวบ้าน

การถูกประทับตราจากสังคมนฐานะที่เป็นผู้ติดเชื้อ ทาให้วรรณ และคานแก้ว ไม่สามารถทำงาน เพื่อช่วยเหลือทางด้านเศรษฐกิจของครอบครัวได้ การถูกกีดกัน และการถูกปฏิเสธต่อการซื้อสินค้า นอกจากจะมีผลกระทบทางด้านเศรษฐกิจของครอบครัวแล้ว ยังมีผลกระทบทางด้านจิตใจด้วย

ผลกระทบต่างๆ ที่ครอบครัวได้รับจากการติดเชื้อเอคส์ทั้งทางด้าน จิตใจ เศรษฐกิจ สังคม และความสัมพันธ์ในครอบครัว ซึ่งเป็นที่แน่นอนว่าผลกระทบดังกล่าวย่อมเลมาถึงลูกที่อยู่ในครอบครัวด้วย นอกจากครอบครัวจะถูกประทับตราจากสังคมนแล้ว ลูกที่มีบิดาและ/หรือมารดาติดเชื้อเอคส์ ก็ถูกประทับตราจากสังคมนฐานะที่เป็นผู้ที่อยู่ใกล้ชิดกับผู้ติดเชื้อเอคส์ด้วย

"เมื่อก่อนเขา (วุฒิ) มีเพื่อนเยอะ เย็นๆ จะมาเล่นกันเต็มที่ที่บ้านแต่ตอนนี้ไม่มีใครมา เขาคงรังเกียจมั้ง (ที่มีแม่เป็นเอคส์)

วรรณ

"เมื่อกี้พ่อของวุฒิมา บอกว่าเพื่อนไม่ยอมมาให้ร่วมกลุ่มสอบท้ออาหาร ให้ครูช่วยดูด้วย"

ครู

"เขาม่าให้ผมเข้ากลุ่ม...(สอบท้ออาหาร) เขารู้ผมเป็นเอคส์...อ้อ...(นักเรียนชั้น ป.5 เพื่อนบ้านของวุฒิ) าบบอกว่าผมเป็นเอคส์ เพื่อนๆ เขาก็เลยรังเกียจ... เพื่อนๆ ผู้หญิงเขาม่าคอยพูดกับผม เขาม่ายอมมานั่งใกล้ผมเลย"

วุฒิ

การถูกประทับตราโดยตรงในฐานะลูกผู้ติดเชื้อ ทาให้ความสัมพันธ์ระหว่างลูก กับเพื่อนๆ เปลี่ยนแปลงไป การห่างเหินของเพื่อน และการถูกปฏิเสธไม่ให้เข้ากลุ่มในการทำอาหารจากเพื่อนๆ เมื่อครั้งร่วมท้ออาหารในการสอบปลายภาคที่โรงเรียนด้วย เหตุผลที่มีแม่เป็นเอคส์ เพื่อนๆ กลัวจะติดเชื้อเอคส์เวลาท้ออาหาร เพราะคิดว่าวุฒิคงได้รับเชื้อเอคส์จากแม่

พฤติกรรมทางสังคมที่ลูกได้รับโดยเฉพาะสังคมเพื่อนซึ่งถือว่ามีอิทธิพลต่อจิตใจของเด็กอย่างมาก ทำให้ลูกต้องตกเป็นผู้มีตราบาปในสังคม

เอดส์ : ผลกระทบต่อการศึกษา

บิดา มารดานับเป็นผู้ที่อยู่ใกล้ชิดกับเด็กมากที่สุด เป็นทั้งผู้ให้ชีวิต ให้ความรัก ความอบอุ่น และส่งเสริมให้ลูกเจริญเติบโตอย่างมีคุณภาพ เมื่อบิดาและ/หรือมารดาติดเชื้อเอดส์ หรือเสียชีวิตด้วยโรคเอดส์จะทำให้เด็กได้รับผลกระทบอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ทั้งผลกระทบที่ได้รับทางตรง คือการติดเชื้อเอดส์ และผลกระทบทางอ้อม คือการถูกรังเกียจเหยียดฉันท์จากสังคม การขาดผู้อุปการะดูแล ส่งเสียเลี้ยงดู ตลอดจนทำให้การศึกษา

จากการศึกษาปัญหาการแพร่ระบาดของโรคเอดส์ในชุมชนหมู่บ้านลุ่ม พบเด็กที่ติดเชื้อเอดส์จากมารดา จำนวน 3 คน ซึ่ง 1 ใน 3 เสียชีวิตด้วยวัยเพียง 4 ปี ส่วนเด็กอีก 2 คน มีอายุ 2 ปี และยังไม่เข้าสู่ระบบการศึกษา และพบเด็กนักเรียน 4 คนที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นประถมศึกษาที่โรงเรียนบ้านลุ่ม ซึ่งมาจากครอบครัวผู้ติดเชื้อเอดส์ คือ เด็กชายวุฒิ อายุ 12 ปี นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เด็กชายบุญเกิด อายุ 10 ปี นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 เด็กชายกล้า อายุ 11 ปี นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 และเด็กชายเป้ อายุ 11 ปี นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โดยวุฒิและบุญเกิดอยู่ในครอบครัวที่มารดาติดเชื้อเอดส์ และยังมีชีวิตอยู่ ส่วนบิดายังไม่มีอาการของโรคเอดส์ และยังไม่ได้รับการยืนยันผลการตรวจเลือด สำหรับกล้า อยู่ในครอบครัวที่พ่อแม่หย่าร้างกันตั้งแต่อายุ 2 ปี และอยู่ในการอุปการะของผู้เป็นย่ามาโดยตลอด พ่อซึ่งแม่จะไม่เคยเหลียวแลลูกมาตลอดระยะเวลาเกือบ 10 ปีกลับมาอีกครั้ง พร้อมกับการเจ็บป่วยด้วยโรคเอดส์ ส่วนเป้อยู่ในครอบครัวที่มีพ่อแม่เสียชีวิตด้วยโรคเอดส์ และมีแม่ที่ถูกประทับตราจากสังคมว่าเป็นผู้ติดเชื้อเอดส์จากสามี

ผลจากการศึกษากลุ่มเด็กที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง พบว่า เด็กที่มาจากครอบครัวผู้ติดเชื้อเอดส์ทั้ง 4 คน ไม่มีผู้ติดเชื้อเอดส์จากมารดาเลย เนื่องจากกลุ่มเด็กดังกล่าวเกิดก่อนที่บิดาและ/

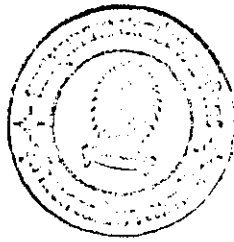
หรือมารดาจะคิดเชื่อเอดส์หรือเสียชีวิตด้วยโรคเอดส์ และกลุ่มเด็กดังกล่าวยังไม่ได้ตรวจเลือด แต่อย่างไรก็ดี การตกอยู่ในฐานะของลูกผู้ติดเชื้อเอดส์ได้ส่งผลกระทบต่อการศึกษาของเด็ก ในเรื่องของโอกาสทางการศึกษา และคุณภาพทางการศึกษา ดังนี้

ผลกระทบทางด้านโอกาสทางการศึกษา

จากการศึกษาพบว่า ปัญหาทางด้านเศรษฐกิจของครอบครัว ที่ได้รับผลกระทบจากการติดเชื้อเอดส์ มีแนวโน้มที่จะทำให้นักเรียนขาดโอกาสทางการศึกษา อันเนื่องมาจากรายได้ที่ลดลงของครอบครัว และการเพิ่มจำนวนรายจ่ายในการรักษา ภูมิ กล้า บุญเกิด อยู่ในครอบครัวที่ยากจน การเจ็บป่วยของพ่อ แม่ ทำให้นักเรียนของเด็กรทั้งสามยิ่งยากจนลงไปอีก

ภูมิ กำลังเรียนอยู่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ซึ่งเป็นปีสุดท้ายของการศึกษามัธยมศึกษาชั้นต้น แม่ของภูมิว่า "จะไม่ให้ลูกชายเรียนต่อชั้น ม.1 แล้ว ภูมิไม่มีเงินส่งตอนนี้แพนหาเลี้ยงคนเดียว ตนเองจะตายเมื่อไรก็ไม่รู้ แต่ถ้าได้ทุนก็จะให้เรียนต่อ " แม่ของภูมิล้มป่วยลงเนื่องจากโรคเอดส์ เมื่อภูมิขึ้นชั้น ป.6 แล้ว จากการที่ครอบครัวของภูมียังพอมีเงินเก็บอยู่บ้าง และพ่อของภูมียังสามารถทำงานหาเงินได้อยู่ จึงไม่มีผลกระทบในเรื่องการศึกษาของภูมิในตอนนั้น แต่ในเรื่องโอกาสทางการศึกษาต่อได้ถูกกำหนดด้วยเงินทุนช่วยเหลือจากภายนอก สภาพเศรษฐกิจของครอบครัวไม่สามารถให้โอกาสทางการศึกษาต่อให้กับภูมิได้ เพราะโรคเอดส์ที่เข้ามามีผลต่อความยากจนของครอบครัวให้จนยิ่งกว่าเดิม

ถึงแม้ภูมิจะเพิ่งเรียนอยู่ชั้น ป.4 แต่อนาคตในการเรียนต่อชั้น ป.5 ในปีหน้าก็ถูกกำหนดด้วยเงินทุนช่วยเหลือการศึกษาจากภายนอกเช่นเดียวกับภูมิ พ่อของกล้าเคยบอกกับภูมิว่า "ทำเรื่องขอทุนการศึกษาให้ลูกชาย ภูมิไม่รู้จะได้หรือเปล่า ถ้าไม่ได้จะไม่ให้เรียนแล้ว" ภูมิได้ติดตามข่าวความคิดเห็นในเรื่องการเรียนของกล้า เมื่อพบกับพ่อของกล้าอีกครั้งอีกครั้ง ซึ่งก็ยังคงได้รับการยืนยันเหมือนเดิม เมื่อตรวจสอบความคิดเห็นจากย่า และย่าของกล้าซึ่งก็รับรู้ความคิดดังกล่าว และไม่ได้คัดค้านอะไร การที่พ่อของกล้าล้มป่วยด้วยโรคเอดส์จึงไม่สามารถ

ทำงานได้ ย่ำซึ่งชราภาพมากแล้วก็ไม่สามารถทำงานได้เหมือนดังแต่ก่อน ปัจจุบันทั้งกล้าและพ่อ
ต้องตกอยู่ในความอุปการะของบ้านซึ่งมีครอบครัวที่จะต้องดูแลอยู่แล้ว การล้มป่วยด้วยโรคเอดส์
ของพ่อ อาจจะทำให้กล้าต้องออกจากโรงเรียนก่อนที่จะจบการศึกษามัธยมศึกษา

จากกรณีของวุฒิ และกล้า ดังที่ได้รับผลกระทบจากปัญหาเรื่องความยากจนที่พบกับ
ด้วยปัญหาโรคเอดส์ทำให้เกิดผลกระทบในเรื่องของการขาดโอกาสทางการศึกษา ถึงแม้การ
ศึกษาในระดับประถมศึกษา จะเป็นการจัดการศึกษาแบบให้เปล่ากับประชาชนทุกคน แต่เด็กยัง
ต้องการอาหารกลางวัน ต้องการชุดนักเรียนที่จะสวมใส่ สมุด หนังสือ ดินสอ หรือวัสดุสิ่งของที่
ใช้ประกอบการเรียน ซึ่งก็ยังคงเป็นภาระของผู้ปกครอง จึงเป็นภาระที่หนักอึ้งของครอบครัวที่
ได้รับผลกระทบจากโรคเอดส์ โอกาสทางการศึกษาของเด็กจึงถูกผลักดัน ให้อยู่ในความรับผิดชอบ
ของคนอื่น

ในส่วนของคุณุเกิด พ่อและแม่ของคุณุเกิด ยังคงสนับสนุนให้คุณุเกิดได้เรียนจนจบชั้น
ประถมศึกษาตราบเท่าที่จะส่งเสียได้ พ่อของคุณุเกิดไม่เคยเรียนหนังสือเลย ส่วนแม่ของคุณุเกิด
เรียนแค่ชั้น ป.2 ทั้งคู่อ่านเขียนไม่ได้ซึ่งผลจากการอ่านเขียนไม่ได้ทำให้เคยถูกหลอก จึงอยาก
ให้ลูกเรียนหนังสือจนจบชั้น ป.6 เพื่อเป็นพื้นฐานในชีวิตของเด็กแต่ก็คงไม่ทำให้เรียนต่อชั้น ม.1
เพราะต้องการให้ลูกออกมาช่วยทำงาน ทดแทนแรงงานของแม่ที่ขาดหายไปเนื่องจากการเจ็บ
ป่วยด้วยโรคเอดส์

ประเด็นปัญหา เรื่องการด้อยโอกาสทางการศึกษาในส่วนของ การขยายโอกาสที่ยัง
คงมี เน้นถึงปัจจัยในเรื่อง เศรษฐกิจ การต้องการกำลังแรงงานชัดเจน เนื่องมาจากการคิด
เชื่อเอดส์ จึงทำให้เงินในการแก้ปัญหาทางด้านเศรษฐกิจ ไม่ได้อยู่ที่การให้ทุนการศึกษา
แต่เพียงอย่างเดียว

นอกจากนี้ การคิดเชื่อเอดส์ ได้ถูกนำมาเป็นข้อต่อรองทางการศึกษาของเด็ก ที่รัฐ
หรือโรงเรียนจะต้องรับผิดชอบ จากการสัมภาษณ์ประวัติดูแลเชื่อรายหนึ่ง พบว่าผู้ดูแลเชื่อแทบจะ

แม่เคยส่งเสียเลี้ยงดูลูก หรือรับผิดชอบในเรื่องการศึกษาของลูกเลย บ่อยๆให้เป็นภาระของ
ผู้เป็นย่า ซึ่งก็ได้ช่วยกันจากผู้ใกล้ชิดหลายคน การที่ผู้คิดเชือกกลับมาอยู่บ้านจึงใช้ชื่ออย่างใน
เรื่องการติดเชือกที่ตัวเองทำหัดตนเองยากจนลงมาเป็นเครื่องต่อรองในเรื่องการศึกษาของลูก

"เมื่อก่อน ผมทำงานอยู่กรุงเทพฯ ได้เงินเดือน เช่าอพาร์ทเมนต์อยู่กับแฟน แม่คอยได้
ส่งเงินมาบ้าน มีเท่าไรก็ใช้กันหมด แม่คอยได้ไปถึงบ้าน ลูกก็อย่าดูแล"

สมชาย

"...แม่คอยส่งเงินมาให้ที่บ้านหรอก นานๆ จะส่งมาที ครั้งละ 500 บางทีกลับมา
บ้านให้ตั้งแค้มป์ 500 พอจะกลับก็ขอเงินค่ารถแค้มป์ 300 ตกลงให้แม่แค่ 200 เอง"

เพื่อนบ้าน

"ถ้า...เขาไม่ส่งเรียนจริงๆ ที่ก็คงส่งเอง หรือไม่ถ้าแม่เขามาก็จะให้แม่เขารับไป
จะได้เรียนหนังสือ...โรงเรียนนี้บางทีก็ต้องสู้กันบ้างถ้ามันจนก็จน พ่อที่ทำงาน
ไม่ได้ ต้องรู้อย่างนี้แหละจะได้ช่วยหาทุนให้ แม่เงินแม่เคยมีใคร (ครู) สนาใจ"

ยุพิน

จากการที่การศึกษาในระดับประถมศึกษา เป็นการศึกษาระดับบังคับซึ่งรัฐได้จัดให้
เปล่ากับเด็กที่อยู่ในวัยศึกษาทุกคน และเป็นหน้าที่ที่พ่อแม่จะต้องส่งลูกเข้าเรียน ปัญหาทางการ
การติดเชือกเอคส์ ทำให้ฐานะของครอบครัวยากจนลง อันอาจส่งผลให้เด็กต้องออกจากโรง
เรียนก่อนจบชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ซึ่ง ผู้คิดเชือกจึงต้องหาทุกวิถีทางที่จะให้ครอบครัวอยู่รอดใน
สังคม เป็นสิ่งที่แม่ไม่ควรมองข้าม

ในเรื่องของโอกาสทางการศึกษา พบว่าโรงเรียนที่มีระดับการแข่งขันกันสูงอย่าง
กรณีของโรงเรียนเอกชน จะมีการคัดเด็กเข้าเรียนในหลายๆ วิธี เช่น สอบคัดเลือกหรือดู

จากฐานะเศรษฐกิจ ในขณะที่มีปัญหาการแพร่ระบาดของโรคเอดส์ โรงเรียนบางแห่งปฏิเสธการรับเด็กเข้าเรียน เนื่องจากเด็กมีบิดาและ/หรือมารดาติดเชื้อเอดส์ดังกรณีของน้องทราย

ทราย เด็กหญิงวัย 4 ขวบ เธอต้องกอดพร่ำร้องตั้งแต่อายุได้ไม่ถึงขวบ เพราะพ่อของน้องทรายได้ฆ่าตัวตายด้วยสาเหตุที่ไม่เป็นที่แน่ชัด ญาติที่น้องรับรู้แต่ว่าพ่อของน้องทราย เป็นโรคประสาท แต่เป็นข้อสงสัยในใจของชาวบ้านมาตลอดว่าเบื้องหลังจริงๆ น่าจะเป็นการหนีปัญหาเรื่องโรคเอดส์ เพราะพ่อของน้องทรายเป็นคนมีฐานะดีและมีการศึกษาคนหนึ่งของหมู่บ้าน

แต่น้องทรายก็เกิดมาอย่างมีร่างกายสมบูรณ์แข็งแรง 4 ปีผ่านมาแล้ว ทั้งแม่ของน้องทราย และตัวน้องทรายไม่เคยปรากฏอาการใดๆ ที่สื่อว่าจะจะเป็นเอดส์เลย แต่ในสมุดบันทึกสุขภาพแม่และเด็ก (สมุดสีชมพู) ที่เป็นสมุดบันทึกประวัติของเด็ก ตั้งแต่เริ่มฝากครรภ์จนคลอด และการพัฒนาการ ซึ่งงานสมุดบันทึกดังกล่าวได้มีผลการตรวจเลือดของแม่รวมอยู่ด้วย ที่ด้านหน้าสมุดสีชมพูของน้องทรายมีข้อความว่า "แม่....HIV Positive" แม่ของทรายน้องทรายนับเข้าโรงเรียนที่มีชื่อเสียงแห่งหนึ่งของจังหวัด ทางโรงเรียนขอดูสมุดสีชมพูเห็นข้อความดังกล่าวแล้วปฏิเสธการรับน้องทรายเข้าเรียน

การตกอยู่ในฐานะลูกผู้ติดเชื้อจึงทำให้น้องทรายถูกปฏิเสธในการเข้าศึกษา และการกีดกันทางการศึกษา

ผลกระทบทางด้านคุณภาพทางการศึกษา

ปัญหาทางด้านคุณภาพทางการศึกษา ซึ่งโดยทั่วไปก็มีตัวแปรมากมายส่งผลกระทบต่อคุณภาพทางการศึกษาของเด็กในระดับประถมศึกษา ทั้งในเรื่องเศรษฐกิจของครอบครัว ความสัมพันธ์ของครอบครัว ความรักความอบอุ่นในครอบครัว และยังถูกตอกย้ำด้วยปัญหาโรคเอดส์ต่อการถูกประทับตราจากสังคม

ปัญหาทางเศรษฐกิจก็ยังคง เป็นปัญหาที่สำคัญต่อการศึกษา โดยเฉพาะการเจ็บป่วยด้วย โรคเอดส์ที่ทำให้กระทบกระเทือนต่อเศรษฐกิจของครอบครัว การที่เด็กต้องขาดแคลนอาหาร เสื้อผ้า และอุปกรณ์การเรียน ทำให้ไม่อยากรับโรงเรียน หรือต้องหยุดเรียน

"ต้องหาเตรียม (ค่าขนม) ำให้เขาทุกวัน วันไหนไม่มีำให้เขาก็งอแง ำมอยากรับ ำโรงเรียน บางทีก็ต้องบีบเขามาให้ ต้องมีำให้รับ กลัวเขาจะไม่ตั้งใจเรียน"

แม่ของบุญเกิด

"เขา (บุญเกิด) เปิดเทอมแล้วยังไม่ได้รับโรงเรียนเลย ยังไม่ได้ส่งครูซื้อหนังสือ เสื้อผ้าชุดเก่าก็คับหมดแล้ว แม่เขายังต้องอยู่โรงพยาบาลอยู่อย่างนี้ ำมีำครูดูแล เงินทองก็ไม่มี มาหาหมอยังต้องบีบเขามา"

พ่อของบุญเกิด

ปัญหาทางด้านการเงิน ที่ครอบครัวได้รับอันเนื่องจากการติดเชื้อเอดส์ ได้ส่งผลกระทบต่อการศึกษาของลูกทางด้านคุณภาพทางการศึกษา การที่เด็กต้องไปโรงเรียนอย่างไม่มีค่าขนม หรือต้องได้รับความวิเวท และแม้กระทั่งการขาดแคลนอุปกรณ์การเรียน เสื้อผ้า ทำให้เด็กไม่มีความสุขในการมาโรงเรียน เด็กเรียนร่วมกับเพื่อน อาจเป็นแบบด้อยต่อเด็ก ซึ่งมีผลทำให้เด็กไม่ตั้งใจเรียน หรือไม่อยากรับโรงเรียน ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อผลการเรียน

ผลกระทบทางด้านคุณภาพการศึกษาในระดับประถมศึกษา มิได้ขึ้นอยู่กับฐานะทางเศรษฐกิจที่ถูกถาโถมด้วยโรคเอดส์เท่านั้น แต่การที่ต้องสูญเสียผู้ปกครอง อันเนื่องมาจากการติดเชื้อเอดส์ ทำให้ครอบครัวได้รับผลกระทบด้านความสัมพันธ์ ขาดความรักความอบอุ่น ทำให้คุณภาพทางการศึกษาลดต่ำลง จากกรณีของเป้ ปัญหาทางเศรษฐกิจยังไม่ถูกกระทบมากนักในครอบครัวของเป้ ครอบครัวของเป้ ยังมีทรัพย์สินและเงินฝากในธนาคารเหลืออยู่บ้าง แต่เดิมภาระการดูแลเรื่องการศึกษาของลูกตกอยู่กับพ่อ เมื่อพ่อเสียชีวิตไป ทำให้การดูแลเรื่อง

การศึกษาตกอยู่กับภาระของแม่ซึ่งได้รับผลกระทบทางด้านจิตงานการสูญเสียผู้นำครอบครัว จนและการถูกประทับตราจากการติดเชื้อเอดส์จากสามี ทำให้คามก้าวคลุกๆ ได้ไม่เต็มที่

"เห็นลูกแล้วก็สงสาร ครูเขาที่นั่งเรียนกับเพื่อน บอกว่าไม่มีโต๊ะที่นั่ง เขาตัวโต ที่โรงเรียนมีแต่เก้าอี้เล็ก...นี่ถ้าพ่อของเขาอยู่ก็คงจะทำเก้าอี้ไปให้ลูกนั่งเรียน"

คามก้าว

การที่เป๊ ไม่ได้รับการดูแลเรื่องการศึกษา ถึงแม้เป๊ จะตกอยู่ในสภาพของเด็กปัญญาอ่อน แต่การที่เป๊ ไม่มีเก้าอี้ที่นั่งเรียนเหมือนเด็กคนอื่นๆ ทำให้เป๊ อยู่ในสภาพของการไม่ได้รับความเสมอภาคทางการศึกษา การถูกเลือกปฏิบัติ ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อพัฒนาการในการปรับตัวในการทำกิจกรรมกับเพื่อนๆ ซึ่งอาจจะช่วยเสริมในเรื่องการเรียนรู้ การอ่าน การเขียนได้ในระดับหนึ่ง การแยกนั่งต่างหากก็เท่ากับเป็นการปิดกั้นโอกาสทางการศึกษา การที่พ่อของเป๊ เสียชีวิตด้วยโรคเอดส์ทำให้ไม่สามารถสนับสนุนเรื่องการศึกษาของลูกได้เหมือนดังแต่ก่อน

ผลกระทบเรื่องคุณภาพทางการศึกษาของเด็ก จากการถูกประทับตราจากสังคมเนื่องจากการที่อยู่สัมพันธ์ใกล้ชิดกับผู้ป่วยเอดส์เห็นได้ชัดเจนในกรณีของวุฒิ การที่แม่ของวุฒิ ติดเชื้อเอดส์และเปิดเผยตัวเพื่อจะขอรับทุนทางการศึกษาให้กับลูก ทำให้วุฒิพลอยได้รับการถูกประทับตราโดยตรงในส่วนที่เป็นลูกของผู้ติดเชื้อ

เมื่อวันที่ 20 มีนาคม พ.ศ. 2540 ผู้วิจัยได้ไปเยี่ยมบ้านวรรณ พบว่า วรรณกำลังนั่งร้องไห้อยู่ โดยมีเพื่อนบ้านเข้ามาบอกรับอยู่หลายคน ผู้วิจัยได้เข้าไปซักถาม ได้ทราบว่า วรรณเสียใจที่ตนเองติดเชื้อเอดส์จนทำให้ลูกถูกรังเกียจจากเพื่อนๆ ไปด้วย วันนี้วุฒิ ไม่ได้สอบทำอาหาร เพราะเพื่อนๆ ไม่ให้เข้ากลุ่มด้วย เพราะมีแม่เป็นเอดส์ วรรณเล่าให้ฟังว่า

"เมื่อวานวุฒิกลับมาจากโรงเรียนก็ปิดประตูห้องไว้ เรียกออกมามีถามถึงรู้ว่าเพื่อนๆไม่ให้เข้ากลุ่มสอบทำอาหาร วุฒิกลับที่จะไม่ได้สอบ จะไปบอกครูให้ วุฒิก็ไม่ยอมให้ไป

เพราะอายุเพื่อน"

วรรณ

จากการที่ในชุมชนมีความเชื่อในเรื่องการที่เชื้อเฮดส์สามารถติดต่อกันได้ทางน้ำลาย
 วุฒิซึ่งมีแม่เป็นผู้ติดเชื้อ อาจจะได้รับเชื้อจากแม่เพราะกินอาหารร่วมกัน การถูกประทับตรา
 จากเพื่อนๆ ท้าให้วุฒิ ถูกปฏิเสธในการเข้าร่วมกลุ่มเพราะอาจจะนำเชื้อมาปนเปื้อนในอาหารที่
 ท้า การถูกประทับตราเนื่องจากมีแม่เป็นผู้ติดเชื้อ ท้าให้วุฒิได้รับผลกระทบในเรื่องผลการการ
 ศึกษาด้วย

โรคนาฏกรรมที่เกิดจากการติดเชื้อเฮดส์ในครอบครัว ท้าให้เด็กที่อยู่ในแต่ละครอบ
 ครว้ได้รับแรงปะทะไม่เท่ากัน ในครอบครัวเดียวกัน เด็กจะได้รับแรงปะทะที่รุนแรงกว่า เด็กที่
 อยู่ในครอบครัวขยาย ผลจากการเจ็บป่วยของบิดาและ/หรือมารดา ท้าให้ครอบครัวเกิดปัญหา
 ทางด้านเศรษฐกิจ และในอนาคตเด็กจะต้องท้าวทั้งบิดาและหรือมารดาอันเนื่องมาจากเฮดส์

วุฒิ และบุญเกิด อาศัยอยู่ในครอบครัวเดี่ยว ปัจจุบันแม่ของเด็กทั้งสองกำลังเจ็บป่วย
 ด้วยโรคเฮดส์ ไม่สามารถทำงานได้เจกเช่นปกติ และยังถูกปิดกั้นทางสังคมในเรื่องการประ
 กอบอาชีพ ท้าให้ฐานะทางเศรษฐกิจลดลง ซึ่งในครอบครัวไม่มีญาติคนอื่นที่อาศัยอยู่ในครอบครัว
 จะช่วยทำงานหารายได้เพื่อพุงฐานะได้ และพ่อของเด็กทั้งสองต้องตกอยู่ในกลุ่มเสี่ยงในการ
 ติดเชื้อเฮดส์ ถ้าทั้งพ่อและแม่เจ็บป่วยทั้งคู่ ในครอบครัวก็จะไม่มีใครคอยดูแลช่วยเหลือ ทั้งใน
 เรื่องการรักษาพยาบาล การประกอบอาชีพ และในที่สุดเมื่อพ่อและแม่ของเด็กทั้งสองเสียชีวิต
 วุฒิและบุญเกิดก็จะขาดผู้ดูแลเลี้ยงดู ให้ความอบอุ่น และสนับสนุนในด้านการศึกษา

สำหรับ เป้ และกล้า อาศัยอยู่ในครอบครัวขยาย ผลกระทบจากการติดเชื้อเฮดส์
 ของพ่อ แม่ ได้ถูกแบ่งเบาภาระจากญาติที่อาศัยอยู่ในครอบครัวเดียวกัน ถึงแม้เป้และกล้า จะ
 ต้องเป็นเด็กท้าวเช่นเดียวกับ วุฒิและบุญเกิด แต่เป้และกล้า ก็ยังมีญาติที่จะคอยดูแล เลี้ยงดู
 และให้การสนับสนุนทางด้านการศึกษาต่อไป

ความรุนแรงของผลกระทบที่เด็กได้รับจึงขึ้นอยู่กับภูมิหลังของครอบครัว และการเปิดเผยตัวของผู้คิดเชื่อ

ภูมิเป็นลูกผู้คิดเชื่อที่เปิดเผยตนเอง การต้องตกเป็นลูกผู้คิดเชื่อทำให้ภูมิได้รับผลกระทบทางด้านจิตใจ ทั้งในด้านการที่จะต้องสูญเสียแม่ในอนาคตอันใกล้ และการถูกประทับรอยมลทินในฐานะลูกผู้คิดเชื่อทำให้ภูมิได้รับการรังเกียจเทียบชั้นที่จากสังคม โดยเฉพาะสังคมกลุ่มเพื่อนซึ่งถือว่าเป็นกลุ่มที่มีอิทธิพลต่อจิตใจของเด็กเป็นอย่างมาก แต่ผลกระทบทางด้านจิตใจดังกล่าวจะยังไม่เกิดขึ้นกับภูมิเกิด เพราะแม่ของภูมิเกิดยังไม่เปิดเผยตัวว่าคิดเชื่อเอดส์ และยังไม่ว่าดื่มนมกาฬภูมิเกิดทราบ

ผลของการไม่เปิดเผยตัวของผู้คิดเชื่อจึงเป็นทางหนึ่งที่จะช่วยลดแรงกระทบทางด้านจิตใจของลูกผู้คิดเชื่อได้ระยะหนึ่ง

โรคเอดส์ : ผลกระทบทางด้านบวกของการศึกษา

เมื่อพูดถึงโรคเอดส์ เรามักนึกถึงความเลวร้าย ความน่ากลัวของสังคม ในระดับมหภาค เอดส์อาจหมายถึง การสูญเสียทรัพยากรมนุษย์ที่มีค่าเหนือกว่าทรัพยากรอื่นใดของประเทศ การสูญเสียภาพลักษณ์ของประเทศ การสูญเสียภาวะสมดุลย์ของเศรษฐกิจอันเนื่องมาจากการขาดกำลังแรงงานของประเทศ และการทุ่มเทงบประมาณในการป้องกันการแพร่ระบาดของโรคเอดส์ การช่วยเหลือ และการรักษา ตลอดจนปัญหาสังคมต่างๆ อาทิ ปัญหาเด็กกำพร้า ปัญหาเด็กเร่ร่อน และปัญหาในด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชากร ในระดับจุลภาค เอดส์อาจหมายถึงการเจ็บป่วย ความตาย การถูกประทับตรา (Stigma) และการแพร่ระบาดถึงเด็ก

ผลกระทบที่ได้รับจากการแพร่ระบาดของโรคเอดส์ จึงถูกมองแต่เพียงด้านลบ ถ้าเราลองมองย้อนกลับไประยะหนึ่ง ปัญหาการแพร่ระบาดของโรคเอดส์มัน เป็นปัญหาที่เป็นผลพวงของปัญหาสังคม การแพร่ระบาดของโรคเอดส์ส่วนหนึ่งมาจากปัญหาที่เราไม่สามารถสกัดกั้น หรือ

ลดค่านิยม การออกไปประกอบอาชีพไร่สวนของหญิงสาวตามชนบทได้อันเนื่องมาจากเป็นค่านิยมที่ลึบทอดกันมากกว่า 10 ปี เป็นค่านิยมที่ฝังรากลึกจนยากที่จะแก้ไข ปัญหาไร่สวนเด็กและปัญหาการละเมิดสิทธิเด็ก จึงเป็นปัญหาใหญ่ของประเทศ ที่ทำให้เกิดปัญหาการแพร่ระบาดของโรคเอดส์

บ้านลุ่ม นับเป็นหมู่บ้านหนึ่งในเขตจังหวัดภาคเหนือของประเทศ ที่มีจำนวนหญิงสาวที่ออกไปทำงานส่งรายได้เป็นจำนวนมาก ในแต่ละปีจะมีบรรดาเด็กสาวที่เรียนจบชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เคลื่อนตัวออกจากหมู่บ้านเพื่อไปแสวงโชคตามตัวอย่างของรุ่นพี่ๆ

"เมื่อก่อนไม่มีเอดส์เขาไปกันเยอะ พอจบ ป.6 ก็ไปกันแล้ว พ่อแม่สนับสนุน บางคนถึงกับให้ลูกกินนมสองทุกวัน ตั้งแต่ชั้น ป.5 แล้ว ลูกจะได้โตไวๆ"

ครู

เมื่อปีการศึกษา 2537 โรงเรียนบ้านลุ่ม ได้เปิดเป็นโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา เป็นปีแรก และสามารถเกณฑ์เด็กให้เรียนต่อได้ 100 เปอร์เซ็นต์ ถ้าจะพิจารณาดูในเรื่องของปริมาณ นับว่าโรงเรียนบ้านลุ่มประสบความสำเร็จในการจัดการศึกษา ที่สามารถทำไว้ได้เด็กและผู้ปกครองมองเห็นความสำคัญของการศึกษามุ่งส่งลูกไปทำงานส่งรายได้เฉกเช่นปีก่อนๆ แต่เมื่อพิจารณาถึงเหตุการณ์การแพร่ระบาดของโรคเอดส์ในชุมชนบ้านลุ่ม ซึ่งในช่วงเวลาดังกล่าวได้มีคนเจ็บและตายด้วยโรคเอดส์ให้เห็น ส่วนหนึ่งของผู้ติดเชื้อในหมู่บ้าน เกิดจากผลพวงของการออกไปประกอบอาชีพเป็นไร่สวน แล้วกลับมาเจ็บป่วยและตายอยู่ที่บ้าน สภาพอาการที่เจ็บป่วย ภาวลักษณะที่เป็นที่น่ารังเกียจ และความตาย จึงทำให้ชาวบ้านเริ่มหวาดกลัวไม่กล้าส่งลูกสาวออกไปทำงานตั้งแต่ก่อน

"ลองไม่มีเอดส์ซิ ต่อให้เปิดโรงเรียนขยายโอกาสอย่างไรก็ดึงไว้ได้อยู่"

ชาวบ้าน

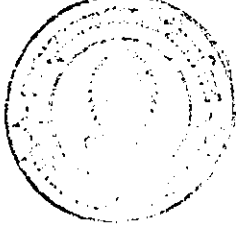
การรับบทบาทของโรงเรียนที่สอดคล้องกับปัญหาการแพร่ระบาดของโรคเอดส์ จึงเป็นการส่งเสริมให้เด็กและผู้ปกครองหันมาสนใจเรื่องการศึกษามากขึ้น

อย่างไรก็ดี ในส่วนของการขยายโอกาสการศึกษา โรคเอดส์ได้ส่งผลกระทบต่อเรื่องของการประสบความสำเร็จในการชักนำให้เด็กที่จบชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 หันกลับเข้ามาเรียนต่อแทนการออกไปประกอบอาชีพสุจริตซึ่งเป็นค่านิยมของชุมชน ซึ่งการเดินทางของหญิงสาวที่จบชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เดินทางสองวันมีให้เห็นอยู่ทุกรุ่น และได้หยุดลงอย่างชัดเจนเมื่อ ปี พ.ศ. 2537 โรงเรียนประถมศึกษาในหมู่บ้าน ได้เปิดขยายโอกาสในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ซึ่งสามารถเกณฑ์เด็กให้เรียนต่อได้ถึงร้อยเปอร์เซ็นต์ โดยได้รับความช่วยเหลือด้านเงินทุนทางการศึกษาจากกรมประชาสงเคราะห์ มูลนิธิต่างๆ และจากองค์กรเอกชน และสิ่งที่สนับสนุนความสำเร็จดังกล่าวคือการแพร่ระบาดของโรคเอดส์ที่เข้ามาพร้อมกับการเปิดโรงเรียนขยายโอกาส การรับรู้ถึงภัยอันตรายของโรคเอดส์จากประสบการณ์ตรงถึงการเจ็บป่วยและการตายด้วยโรคเอดส์ที่มีให้เห็นเป็นประจำในหมู่บ้าน ทำให้การเดินทางสองวันของเด็กหญิงในหมู่บ้านหยุดชะงักลง

สรุป : โรคเอดส์หรืออนาคตทางการศึกษา

เรื่องที่จะเขียนต่อไปนี้เป็นภารกิจเอา "ความคิดของแก้ว" เด็กสาวชาวบ้านกลุ่มที่ผู้วิจัยได้มีโอกาสเข้าไปสัมผัส และอดไม่ได้ที่จะหยิบยกเอามาเป็นประเด็นให้ศึกษา ถ้าความคิดของเด็กสาวคนนี้เป็นตัวแทนความคิดของเด็กสาวอีกหลายๆ คนในหมู่บ้าน อะไรจะเกิดขึ้น วัฏจักรวังวนของปัญหาโรคเอดส์จะสามารถหมดไปจากหมู่บ้านกลุ่ม หรือจากสังคมทั่วไปหรือไม่ ความคิดของแก้วจึงมีคุณค่าที่จะฟังแล้วผ่านเลยไปได้ ตราบใดที่เรายังยอมรับกันว่าโรคเอดส์ยังคงเป็นปัญหาระดับชาติที่เราควรรีบแก้ไข และหามาตรการป้องกันให้ถูกต้อง

แก้ว เป็นเด็กสาวคนหนึ่งที่มีความคิดทวนกระแสการแพร่ระบาดของโรคเอดส์โดยเธอดังความหวังว่าอีก 2 ปีข้างหน้า เธอจะออกไปทำงาน "เป็นหญิงขายบริการ" อะไรที่

าห์แก้วคิดเช่นนั้น ทั้งๆ ที่ตลอดช่วงระยะเวลา 2 ปีที่ผ่านมาคนในชุมชนบ้านกลุ่มต่างหวาดผวาม
มหันตภัยของโรคเอดส์ในหมู่บ้านมีคน เจ็บ และคนตายด้วยโรคเอดส์ให้เห็นอยู่เสมอ แม้กระทั่ง
น้ำชาย ของแก้วเองก็ตายด้วยโรคเอดส์เช่นกัน ท้าวมแก้วจึงไม่รู้สึกสะทกสะท้านต่อเหตุการณ์ที่
เกิดขึ้นรอบๆ ตัวเธอ แก้วมาได้เป็นคนพิการ พูหนวก หรือตาบอด เธอมาได้เป็นคนปัญญาอ่อน
ตรงข้ามเธอดูจะเป็นคนฉลาดเสียด้วยซ้ำแล้วท้าวมเธอจึงยังคิดที่จะไป "เสี่ยง" ต่อการติดเชื้อ
โรคร้าย ยังมีปัจจัยอื่นใดที่อยู่เบื้องหลังความคิดเหล่านี้

ผู้วิจัยได้มีโอกาสรู้จักกับ แก้ว เพราะแก้วอาศัยอยู่บ้านเดียวกับกล้าและสมชาย ซึ่ง
เป็นครอบครัวผู้ติดเชื้อ การที่ผู้วิจัยได้ไปเยี่ยม สมชาย และกล้าที่บ้านเสมอทำให้ผู้วิจัยสนิทสนม
และคุ้นเคยกับครอบครัวนี้อย่างดี แก้วเป็นหญิงสาวที่หน้าตาน่ารัก เธอเป็นลูกสาวคนที่ 2 ของ
บุพินผู้เป็นพี่สาวของสมชาย แก้วภาพร่าพอมาดั้งแต่เล็กๆ ตั้งแต่เล็กกับพอมมา แม้บุพินก็มีพ่อใหม่
ให้แก้วถึง 2 คน ครอบครัวของแก้วยากจนมากต้องออกรับจ้างทำงาน เพื่อแลกข้าวแลก
เงิน บ้านของแก้ว เป็นบ้านไม้ชั้นเดียวหลังเล็กๆ มีสภาพทรุดโทรม ไม่มีไฟฟ้า น้ำประปาใช้
เหมือนบ้านอื่นๆ บ้านหลังเล็กๆ ที่จะต้องใช้ชีวิตอยู่ด้วยกันถึง 6 คน แก้วกำลังเรียนอยู่ชั้น
มัธยมศึกษาปีที่ 2 ของโรงเรียนบ้านกลุ่ม แก้วเป็นเด็กที่เรียนดี กอปรกับทางบ้านมีฐานะยากจน
เธอจึงได้ทุนการศึกษาของมูลนิธิแห่งหนึ่ง ซึ่งจะส่งเสียให้แก้วกับกึ่งผู้เป็นพี่สาวเรียนไปจนถึง
ระดับปริญญาหรือเท่าที่จะสามารถเรียนได้โอกาสทางการศึกษาของแก้วมาได้ถูกปิดกั้นด้วยฐานะ
ทางเศรษฐกิจอีกต่อไปแล้ว แก้วสามารถที่จะกำหนดชะตาชีวิตของตนเองทางการศึกษาได้
แต่ท้าวมแก้วจึงยังคิดเป็นโรสภณี และแก้วคิดอย่างไรกับโรคเอดส์

คำนิยามที่เป็นบรรทัดฐานของสังคม ถูกหยิบยกด้วยข้ออ้างของความยากจน และการ
ทดแทนบุญคุณพ่อ แม่ เธอจะยังคงเป็นสตรีสำเร็จที่ผลักดันการออกไปประกอบอาชีพโรสภณี เพื่อ
สร้างความเห็นอกเห็นใจและลดการถูกประณาม ปัจจุบันถึงแม้ความหมายของ "ความยากจน"
จะเพี้ยนไปเป็น "ความอยากจน" อยากมีบ้านหลังใหญ่ อยากมีทองใส่เต็มคอ อยากมีรถเก๋ง
คันโก้ไว้ขับอวดคนทั้งหมู่บ้าน ภาพตัวอย่างแห่งความสำเร็จของหญิงสาวรุ่นพี่ๆ มันฝังรากลึกอยู่
ในใจเพียงแต่รอเวลาให้เจริญเติบโตสมวัยเท่านั้น แก้วบอกเหตุผลในความคิดที่จะไปประกอบ

อาชีพเป็นโรสเณย์ว่า "ไปทำงานจะได้ส่งเงินมาให้แม่ แม่จะได้เลิกเหล้า¹ ยายจะได้เลิกบ่นเสียที จะได้มีเงินปลูกบ้านใหม่ด้วย" ความคิดดังกล่าวของแก้ว บุคินผู้เป็นแม่รับรู้มานานแล้ว บุคินเล่าว่า "เคยพาแก้วไปร้านทองมันเห็นเขาซื้อทองกันเยอะๆ มองเขาตาลุกวาวเลย บอกว่ารออีหน่อยเดะพอมีงรอกให้กูได้อีกหน่อยกูจะไป (เป็นโรสเณย์) มั้ง ถ้าเจอคนแก่ๆ รับเลี้ยงก็เอาขอให้รวยจะเอาเงินมาปลูกบ้านมาซื้อรถ และไปเรียนเสริมสวยจะได้มาเปิดร้านที่บ้าน" บุคินเล่าถึงความคิดของลูกสาวด้วยใบหน้าที่ยิ้มแย้ม น้ำเสียงบ่งบอกถึงความชื่นชมในความฉลาดของลูกสาว บุคินไม่คิดจะห้ามถ้าแก้วจะไปจริงๆ และยังแนะนำให้แก้วตั้งใจเรียนภาษาอังกฤษให้เก่งๆ เพื่อต้องใช้เวลาเจอฝรั่งจะได้พูดได้

สำหรับเรื่องโรคเอดส์บุคินเห็นว่ามันเป็นเรื่องของดวง "เรื่องติดเอดส์ ถึงจะอยู่บ้านเราก็คิดได้ คนเป็นสาว (บริสุทธีย์) แต่งงานก็ไม่ว่าผู้ชายไปเที่ยวหาหมาบ้าง ตามมันมันก็บอกตรวจเลือดผ่าน พอแต่งก็เป็น(เอดส์) ดูอย่างน้องออ² จู ถ้าบอย่างนั้นเรารู้จักระวัง³ ก็อาจจะไม่ติด มีโอกาสคนรับเลี้ยงอย่างคนที่อยู่บ้านซอยถัดไป เขาปลูกบ้านหลังใหญ่เมื่อก่อนก็จนไปทำงาน โชคดีไปได้แพนญี่ปุ่นเก่าๆ แพนส่งเงินมาให้ใช้เดือนละแสน มีเงินปลูกบ้านซื้อรถ พอมีคนเลี้ยงเราก็กลับ เลิกทำงาน ก็อาจโรคตีรวยด้วย ไม่ติดเอดส์ด้วย

ครอบครัวจึงเป็นปัจจัยหลักที่มีบทบาทในการตัดสินใจของเด็กสาว ตัวอย่างงานสังคมที่เกิดขึ้นถูกหยิบยกมาเป็นข้ออ้างในลักษณะเปรียบเทียบเพื่อลดความกลัวในเรื่องโรคเอดส์ หากต้องอยู่คนเดียวจะเสี่ยงเท่าๆ กันคือ เสี่ยงโดยไม่ได้อะไรเลยแม้แต่ความยากจน และการสูญเสีย เช่นเดิม ถ้าแต่งงานกับชายหนุ่มในบ้าน กับเสี่ยงที่จะไปแล้วอาจมีโอกาสมิวาสนาได้ร่ำรวย กลับมาปลูกบ้านหลังใหญ่กับเขาบ้าง จูๆ แล้วน้ำหนักครึ่งหลังมันจะแรงกว่า และสามารถผลักดันให้หญิงสาวออกไปทวนกระแสการแพร่ระบาดของโรคเอดส์ได้ต่อไป ถ้าพวกเขาต้องการปัจจัยบริบทมาบรรเทาครอบครัว ให้มีหน้ามีตาทัดเทียมเพื่อนบ้าน เธอต้องค้นหาเลี้ยงและยกระดับฐานะของตนเองและครอบครัว ตัวแบบแห่งความสำเร็จของรุ่นพี่ ยังผลักดันการค้าประเวณีถูกมองว่าเป็นทางออกหนึ่งเดียวที่เธอเลือกได้ด้วยตนเอง

ถึงแม้เรื่องความคิดของแก้ว ที่จะทวนกระแสการแพร่ระบาดของโรคเอดส์ออกไป ประกอบอาชีพค้าประเวณีออกจะดูห่างไกลจากหัวข้อวิจัย เพราะชีวิตของแก้วได้ล่วงเลยพ้นวัย การศึกษาภาคบังคับไปแล้ว ผู้วิจัยเพียงต้องการจะแสดงให้เห็นวงจรชีวิตของโรคเอดส์ที่จะไม่ สูญสลายไปจากสังคมบ้านลุ่มโดยง่าย トラบเท่าที่เด็กผู้หญิงยังคิดที่จะออกไปประกอบอาชีพ โสเภณี ซึ่งเป็นอาชีพที่เป็นกลุ่มเสี่ยงต่อการรับเชื้อและแพร่เชื้อเอดส์มากที่สุด ปัญหาของโรค เอดส์จะยังไม่หมดไปตราบเท่าที่ยังไม่สามารถคิดค้นยามารักษาให้หายขาดได้ และกลุ่มที่จะได้ รับผลกระทบจากโรคเอดส์อย่างไม่มีทางเลือก ก็คือ "เด็ก" อันจะส่งผลกระทบถึงการศึกษา ต่อไปอย่างไม่มีที่สิ้นสุด ในช่วงจังหวะที่เราสามารถรู้เด็กที่หนีไปสถานศึกษาต่อไปอีก 3 ปี ตามนโยบายขยายโอกาส และความกลัวต่อโรคเอดส์ยังช่วยชลอต่อการตัดสินใจของเด็กสาว และพ่อแม่อยู่ขณะนี้ ถ้าเรา หมายถึงหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งรัฐและเอกชน) ไม่รับขยายโอกาส เข้าไปแก้ปัญหาอย่างจริงจัง งานที่สุดวัฏจักรของการค้าประเวณีก็จะหวนกลับมาอีกครั้ง นั้น ย่อมแสดงให้เห็นถึงความล้มเหลวของการขยายโอกาสทางการศึกษาที่รัฐจัดขึ้น

เอดส์ : แนวโน้มทางการศึกษา

สำหรับเด็กที่ติดเชื้อเอดส์ที่เข้าไปสู่ระบบการศึกษา ยังไม่มีปรากฏให้เห็นในหมู่บ้าน แต่จากการได้มีการพบปะผู้ติดเชื้อเอดส์ที่มีลูกอีกหลายครอบครัว พบว่า มีอยู่ 3 ครอบครัวที่ ลูกติดเชื้อเอดส์ จากมารดา และ 1 ใน 3 ครอบครัว ลูกได้เสียชีวิต เมื่ออายุได้ 4 ปี ส่วน เด็กอีก 2 ครอบครัว มีอายุ 2 ขวบเศษ เป็นเด็กชายหนึ่งคนและเป็นเด็กหญิงหนึ่งคน ซึ่งป่วย เป็นประจำ ทำให้หลายคนเชื่อแน่ว่า เด็กทั้ง 2 คน คงจะไม่มีอายุยืนยาวถึงเข้าโรงเรียน แต่ ถ้าเด็กกลุ่มนี้สามารถมีชีวิตอยู่ได้ถึงวัยเข้าเรียน เขาจะได้รับผลกระทบในด้านใดบ้าง ซึ่งจาก การสัมภาษณ์หัวหน้าศูนย์เด็กในหมู่บ้าน ซึ่งรับดูแลเด็กเพื่อเตรียมความพร้อมก่อนเข้าเรียนใน โรงเรียนประถมศึกษา โดยรับเด็กตั้งแต่อายุ 2-3 ขวบ พบว่า ทางศูนย์จะไม่ทราบว่าเป็นเด็กคน ใดติดเชื้อเอดส์ แต่พอจะทราบว่าเด็กคนใดบ้างที่มีพ่อแม่ติดเชื้อเอดส์ ศูนย์เด็กซึ่งรับดูแลเด็ก 2 หมู่บ้าน คือหมู่บ้านบน และหมู่บ้านลุ่ม ปัจจุบันมีเด็กที่พ่อแม่ฝากเข้าอยู่ศูนย์ ประมาณ 70 คนเศษ ในจำนวนดังกล่าวทางศูนย์แจ้งว่าเป็นเด็กที่มีพ่อหรือแม่ติดเชื้อเอดส์ หรือเสียชีวิตจากโรคเอดส์

จำนวน 9 ราย คิดเป็นร้อยละ 12.8 ถึงแม้จะไม่มีใครว่าเด็กคนใดคิดเชื่อแต่ตัวเลขดังกล่าวก็แสดงให้เห็นถึงแนวโน้มทางการศึกษาที่จะได้รับผลกระทบจากการแพร่ระบาดของเชื้อเอคส์มากยิ่งขึ้น

- ทางศูนย์ แจ้งว่ามีเด็กที่คิดเชื่อและแสดงอาการให้เห็น เช่น ป่วยบ่อย ร่างกายไม่สมบูรณ์แข็งแรง เด็กในกลุ่มนี้ทางศูนย์จะไม่รับดูแลเพราะกลัวจะนำมาแพร่เชื้อให้กับเด็กคนอื่นๆ
- การกลัวการคิดเชื่อทำให้เด็กถูกกีดกันในเรื่องโอกาสทางการศึกษา

แนวโน้มอัตราการเกิด และแนวโน้มการลดจำนวนเด็กนักเรียน

ตัวอย่างชีวิตของวันทา ต่อการตัดสินใจยุติการตั้งครรภ์

วันทา หญิงสาววัย 25 ปี ความยากจน และความรู้อันน้อยนิดเพียงแค่นั้น ปี 3 จำต้องผลักดันให้วันทาดองใบเสี้ยวระคนจังหวัดลพบุรี โดยการเป็นสาวเสิร์ฟตามร้านอาหารที่ สุดแล้วชะตาชีวิตของวันทาก็ผันแปรไปตามวิถี ในที่สุดวันทาก็ต้องหวนกลับภูมิลำเนาเดิมด้วยหัวใจอันมอบซ้ำ และระคร้ายที่จะมาคร่าชีวิตเธอก่อนวัยอันสมควร ขณะนี้วันทาท้องได้ 4 เดือนแล้ว เป็นท้องที่ 2 ของเธอ ลูกคนแรกของเธออายุได้ 2 ขวบ เป็นเด็กผู้หญิง ซึ่งแจ้งเกิดโดยไม่ระบุงชื่อ และสัญชาติของบิดา ขณะที่วันทาไปทำงานเป็นสาวเสิร์ฟอยู่ นั้น ก็ได้พบและอยู่กินกับบุช และได้พากันไปอยู่ที่จังหวัดฉะเชิงเทรา โดยรับจ้างทำงานขับรถพ่วง 18 ล้อ แล้วนำลูกสาวมาฝากให้ตากันยายเลี้ยงดูได้เงินเดือนๆ ละ 2,000 บาท และได้ค่าเบี้ยเลี้ยงตามเที่ยวที่วิ่งได้ อีกเที่ยวละ 100-150 แล้วแต่ระยะทาง พอกลับมาจากขับรถก็จะกินเหล้าทุกวัน โดยให้เหตุผลว่าต้องการ "สยบมี้า" จะได้นอนหลับสบายวันทามิเคยคิดว่าตัวเองจะคิดเชื่อ เพราะตอนท้องลูกคนแรกเธอไปตรวจเลือกนมพบเชื้อ ถ้าเธอไม่ท้องลูกคนที่ 2 เธอก็คงยังไม่มีความหวังว่าเธอคิดเชื่อ เธอไม่ทราบว่าสามีนมเที่ยวบ้างหรือเปล่า เวลาสามีนมกับเธอจะไม่เคยใช้ถุงยางอนามัยเลย

วันทา บอกว่าสาเหตุที่เธอกลับมาอยู่บ้านก็เพื่อต้องการดูแลลูก พร้อมกับแม่จะได้ออกไป

หามาหากินบ้าง เธอกลับมาอยู่บ้านได้ประมาณ 4 เดือนแล้ว แรกๆ สามาก็จะมาหาเดือนละครั้ง เอาเงินมาให้ ตอนนี้เขาหายไป 2 เดือนแล้วไม่ส่งข่าว หรือติดต่อมาเลย วันทาพยายามติดต่อ ไปทั้งที่บ้านและที่ทำงานก็ยังคงเงียบหายไป การไม่มาหาของสามีก็นึกวันทาคิดว่าคงต้อง แยกทางกัน ขณะนี้หมอลงความเห็นว่าเป็นวันทา คิดเชื่อเอคส์อยู่ในระยะที่ 2 อาการที่ปรากฏคือ เริ่มอ่อนเพลีย ใจ บวคหัว กลางคืนจะเจ็บที่บริเวณคอ และมีตุ่มขึ้นที่ไฝรักแร้ วันทาคิด ที่ปี ที่ ต่อมาเผลอเข้าชั้นรุนแรง ฐานะที่ยากจนไม่มีเงินจะซื้ออาหารมาบำรุงและอยู่ในภาวะการ ตั้งครรภ์ คงจะทรมานวันทาทรุดเร็ว

ขณะนี้ สิ่งที่จะเป็นปัญหาหนักใจของวันทาที่คงจะเป็นลูกน้อยที่อยู่ในท้อง วันทา อยากเอาเด็กออก โดยได้ปรึกษากับพ่อแม่แล้ว เพราะคิดว่าตนเองคงไม่มีปัญญาเลี้ยงดูบุตรที่จะ เกิด เธอหมั่นหมองและเศร้าสร้อย ทั้งโรคภัยที่สามิเป็นห่าง และโรคภัยที่รุมเร้า สภาพชีวิต อาหารการกินที่มั่วซั่วสมบูรณ์ดูจะเป็นตัวช่วยเร่งวัน เร่งคืนแห่งการถูกลามของเชื้อโรคที่โหม กระทบรวดเร็วขึ้น ยังไม่ต้องพูดถึงเด็กในท้องที่ยังไม่รู้ถึงโรกาสูสานการสืบตาสู่โลก และเมื่อ มีโอกาสได้เกิดมา สิ่งที่เด็กน้อยจะได้รับชะตากรรมจากโรคเอคส์ คือ อาจได้รับเชื้อเอคส์จาก มารดา แต่ก็ไม่สามารถมีชีวิตอยู่ได้ยืนยาว หรือถ้าเขาโชคดีไม่ติดเชื้อเอคส์จากมารดา แต่สิ่ง ที่เขาจะต้องเผชิญในอนาคต นอกจากความยากลำบากการขาดพ่อแม่ เด็กน้อยก็ยังถูกเคราะห์ กรรมของโรคเอคส์ที่จะมาคร่าชีวิตของแม่ ตั้งแต่เด็กน้อยยังไม่สามารถช่วยเหลือตนเองได้ ซึ่ง ก็ต้องตกเป็นภาระของดากับยายที่แก่มากแล้ว

ชีวิตของวันทา ได้สะท้อนให้เห็นผลกระทบที่เด็กจะได้รับอย่างชัดเจน ทั้งในโอกาส ของการเกิด และโอกาสของการติดเชื้อ และที่หลีกเลี่ยงไม่ได้อีกประการหนึ่งคือ โอกาสของ การเป็นเด็กกำพร้า ซึ่งจะเป็นภาระของครอบครัวในระดับต้น และอาจจะเป็นปัญหาของสังคม ต่อไปในอนาคต

ข้อเท็จจริงบางประการเกี่ยวกับบุคคลและเหตุการณ์ในสนาม

1 "แม่จะได้เลิกเหล้า" ในความหมายของแก้วมีได้หมายความว่าเพียงแต่คำที่ต้องการให้แม่เลิกดื่มสุราหรือของมีนเมา บุพนิแม่ของแก้วเคยเป็นโสเภณีมาก่อนจนได้กับพ่อของกิ่งและแก้ว ซึ่งเป็นคนขมขระ แต่ด้วยบุพนิแม่ประวัติดีเคยเป็นโสเภณี จึงทำให้พ่อ แม่ของสามีไม่ชอบบุพนิ พ่อของกิ่ง และแก้วไปได้ภรรยาใหม่ บุพนิจึงต้องหอบลูกสาว 2 คนกลับมาอยู่บ้าน และแต่งงานใหม่หวังจะพึ่งพาให้ช่วยเลี้ยงดูแต่ก็ต้องผิดหวังเพราะสามีบุพนิ คิดไม่ชื่อ หวังจะได้ลูกเป็นเมีย ในที่สุดก็ต้องเลิกกัน บุพนิไม่รู้จะทำอะไร งานในร้านาก็ไม่มีให้รับจ้างทุกวัน บุพนิจึงใช้ชีวิตเดิมหากินในหมู่บ้าน และหมู่บ้านใกล้เคียง ก่อนที่จะออกไปทำงานทุกครั้งบุพนิจะต้องข้อมาจตัวเองไว้ที่กล้าโดยการดื่มเหล้า ซึ่งพฤติกรรมดังกล่าว กิ่ง และแก้วล่วงรู้มาโดยตลอด ถึงแม้ปัจจุบันบุพนิจะมีสามีใหม่อีกคน แต่ถ้าถึงภาวะจัดสน ไม่มีเงินใช้ บุพนิก็จะใช้ชีวิตหาเงินแบบเดิมเสมอจนเป็นที่รู้กันทั่วบ้านของคนในหมู่บ้าน ความหมายของแก้วที่คาดหวังว่า "แม่จะได้เลิกเหล้า" จึงหมายถึงแม่จะได้เลิก "ขายตัว" รวมอยู่ด้วย

2 น้องออ หญิงสาววัย 18 ปี ที่ต้องคิดโรคร้ายจากสามีซึ่งเป็นผลพวงของคำนิยามทางเพศของผู้ชาย ที่จะต้องแสดงความเป็นชายโดยการ "ซึ้นครู" โดยไปเที่ยวโสเภณี น้องออแต่งงานกับชายหมู่บ้านเดียวกันผู้ซึ่งน้องออ และพ่อ แม่ ของน้องออมองเห็นว่าเป็นคนดี พอแต่งงานกันมาได้เพียงปีเศษ สามีของน้องออ ก็เริ่มมีอาการท้องเสีย ทานอาหารไม่ได้ เมื่อพาไปรักษา หมอตรวจพบว่า ติดเชื้อเฮดส์ และตัวน้องออ ก็ติดเชื้อเฮดส์ด้วยเช่นกัน น้องออ จึงเป็นตัวแทนของหญิงสาวที่ต้องติดเฮดส์ถึงแม้จะไม่ได้ออกไปประกอบอาชีพเป็นโสเภณี กรณีการติดเชื้อเฮดส์ของน้องออ จึงเป็นลูกดุ่มในการดวงนี้หนัก ในด้านที่ไปเสี่ยงกับแม่แบบแต่ก็เสี่ยงต่อการติดเชื้อเฮดส์

3 บุพนิ ได้ยกเอาประสบการณ์ในการประกอบอาชีพโสเภณีของตัวเองมาประมวลเข้ากับการใช้ความรู้ของหน่วยงานสาธารณสุขเรื่อง การใช้ถุงยางอนามัยในการป้องกันโรคติดต่อซึ่งรวมถึงโรคเฮดส์ด้วย บุพนิเคยบอกกับผู้วิจัยว่า "ที่ตนเองปลอดภัยจากโรคเฮดส์เพราะจะไม่ยอมยุ่งกับคนที่มาใช้ถุงยางอนามัย" การที่ออกไปขายบริการบุพนิยกว่า "เดี๋ยวนี้เขายังคับขันแหมกที่มาเที่ยวใช้ถุงยางอนามัยทุกคน" ในความคิดของบุพนิก็คือ "เราสามารถเลือกที่จะยุ่งกับแหมกที่ใช้ถุงยางอนามัยได้ ในขณะที่เราไม่สามารถบังคับให้ผู้ชายที่เป็นสามีใช้ถุงยางอนามัยได้"